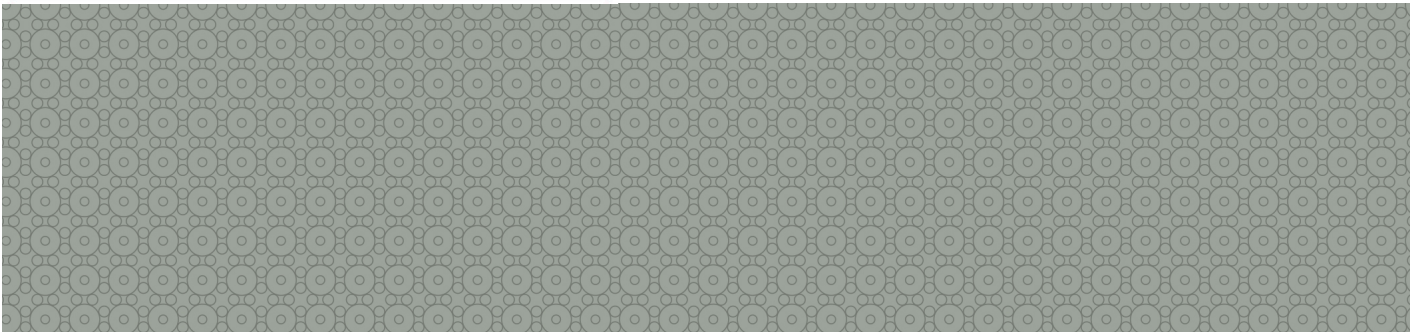

Effekter på fågellivet av åtgärder inom LIFE Coast Benefit

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen
Kalmar län

NATUR
VÅRDS
VERKET

Effekter på fågellivet av åtgärder inom LIFE Coast Benefit

Rapport 2019:26

Författare	Mikael Hagström, Fennicus Natur AB
Kontaktperson	Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen Östergötland, Telefon, växel: 010-223 50 00 E-post: natur.ostergotland@lansstyrelsen.se Webbplats: www.lansstyrelsen.se/ostergotland
Fotografier	Framsidan: Lars Gezelius. Övriga Lars Gezelius, Martin Larsson, Ulrik Lötberg
Kartmaterial	© Lantmäteriet
ISBN	978-91-9852701-1-8
ISRN	2019:26
Upplaga	Publiceras på Länsstyrelsens webbplats.
Miljö och återvinning	Tryckt på miljömärkt papper.

Sammanfattning

Under ett 6-årigt naturvårdsprojekt har länsstyrelserna i Kalmar, Södermanland och Östergötland restaurerat och vårdat naturmiljöer inom Natura 2000-nätverket med stöd av EUs LIFE-fond och Naturvårdsverket. Ett av syftena med projektet har varit att gynna ett rikt fågelliv i kustområdet. En rad åtgärder har genomförts för att öppna upp strandängar, röja igenvuxna småskär, återskapa kustnära våtmarker och begränsa predation på fågelungar genom minkjakt. Sammantaget förefaller åtgärderna varit gynnsamma för de lite mer specialiserade kustfåglarna och strandängsfåglarna, medan sötvattensfåglar och arter som lever en stor del av sina liv i högre gräs- och vassvegetation gått tillbaka. Minskat har också ejder och svärta som häckfåglar i objekten, möjligen till viss del som en effekt av röjningsinsatserna, men i synnerhet ejder minskar också dramatiskt längs hela östersjökusten. Restaureringarna av kustvåtmarker har dragit till sig häckande änder, skogssnäppa, grågås, sothöna, tofsvipa och enkelbeckasin.

Summary

During a 6 year long nature conservation project the County administrative boards of Kalmar, Södermanland and Östergötland have restored and nursed coastal habitats within Natura 2000 areas, supported by the EU LIFE programme and the Swedish Environmental Protection Agency.

One goal of the project was to improve facilities for a rich birdlife in the coastal area. A number of measures have been implemented to open up overgrown coastal meadows and islets, recreate coastal wetlands and decrease predation of birds through repression of the population of american mink.

Altogether the measures seem to have been positive for the more or less specialised costal birds and coastal meadow birds while more generalistic freshwater birds and birds using taller grass- and Phragmites-vegetation have declined. Also Eider and Scoter have decreased in breeding numbers at the project sites, possibly partly as results of the clearings, but particularly Eider has decreased dramatically along all the Baltic coastline. The restoration of coastal wetlands has attracted breeding ducks, greylag, green sandpiper, coot, lapwing and common snipe.

Innehåll

Sammanfattning	3
Summary	3
Innehåll.....	4
Inledning	5
Metodik.....	6
Resultat	7
Kustfågel	7
Strandängarna	10
Våtmarkerna	12
Slutsatser	13
Referenser	14

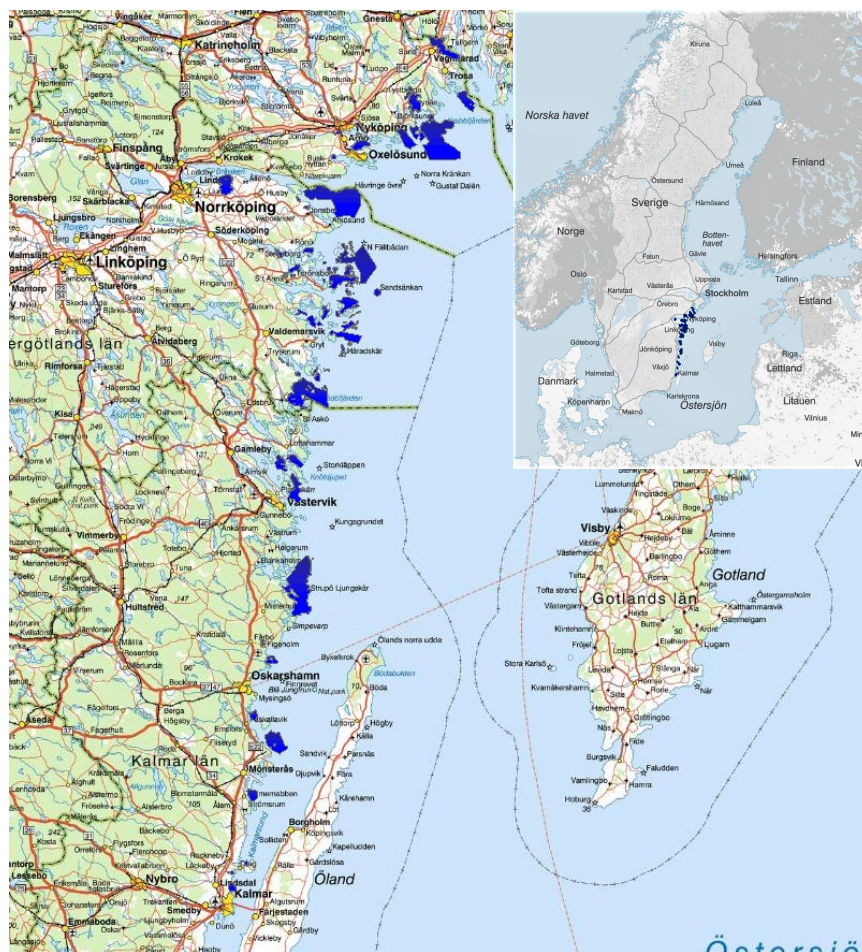
Inledning

Länsstyrelserna i Östergötland, Södermanland och Kalmar arbetar tillsammans i projektet LIFE Coast Benefit, med Naturvårdsverket som partner. I projektet ingår totalt 45 olika Natura 2000-områden, 17 i Östergötlands län, 16 i Sörmlands län och 12 i Kalmar län (se karta 1).

Projektet har genomfört naturvård och tillgänglighetsåtgärder av olika slag, bland annat med syftet att gynna ett rikt fågelliv längs kustavsnittet. Detta har genomförts genom restaureringar av odlingslandskap, röjning av träd och buskar på fågelskär, populationsbegränsning av mink som annars fångar mycket fågelungar, restaurering av våtmarker och strandängar.

För att kunna utvärdera resultatet av insatserna så har häckfåglar inventerats i områdena både före och efter restaureringarna.

Denna rapport är en sammanfattning av resultatet av dessa inventeringar och på så sätt även en sammanfattning av effekterna av projektets insatser för kustfågelfaunan.

Karta 1: Projektområdena översiktligt. © Lantmäteriet

Metodik

Denna rapport är en sammanfattande syntes av resultatet av häckfågelinventeringar som genomförts före och efter det att projektåtgärder genomförts. Metodik vad gäller inventeringarna i de olika naturtyperna och andra mer områdesvisa detaljer kring fågelfaunan kan fås genom att fördjupa sig i Flodin (1) 2019, Flodin (2) 2019, Johansson & Larsson 2019, Larsson (1) 2019, Larsson (2) 2019 och Tholin 2019. Sammanfattningsvis kan ändå sägas att målsättningen med inventeringarna har varit att bedöma antalet häckande par av de olika utvalda arterna inom lokalerna.

Foto: Martin Larsson

Resultat

Kustfågel

Vad gäller effekterna på kustfågel i de objekt som berörts av röjningsinsatser och/eller minkjakt så förefaller de vara överlag positiva. Populationerna av arterna har naturligtvis inte hunnit påverkats av projektet ännu, det krävs flera generationer innan man skulle kunna se någon sådan effekt, men det verkar som att fåglarnas val av häckplatser påverkats, vilket borde bero på att fåglarna gör en annan bedömning av öarnas värde som häckningsplatser. I förlängningen borde lämpligare häckplatser påverka häckningsframgången.

Foto: Lars Gezelius

Fåglar som häckar exponerat och gärna i kolonier som t ex silvertärna, skrattnås och fiskmås förefaller gynnas av åtgärderna med tydligt större numerär efter röjningsinsatserna. Även de lite ovanligare arterna roskarl, rödbena och strandskata har ökat vilket kanske kan kopplas till röjningsinsatserna. Särskilt roskarl har en förkärlek att häcka i vitfågelkolonier och då det blivit fler och större kolonier inom projektytorna så har roskarlen också sökt sig hit. Flera arter som häckar i håligheter i marken och under block och liknande som gravand, småskrake, tordmule och i viss mån storskrake har ökat något och då minkjakten pågått några år kan det inte uteslutas att den haft en positiv

effekt som redan syns men ökningen är liten och kan mycket väl vara slumpmässig. Sett över tid råder emellertid ingen tvekan om att en stor minkpopulation är starkt negativ för dessa arter.

Några arter har å andra sidan minskat vid en jämförelse mellan innan och efter insatserna. Ejder minskar dramatiskt både här och i Östersjön totalt sett. Ejdern häckar i anslutning till buskage i anslutning till stranden och en viss minskning av häckningar inom projektområdet får därför ses som väntad och kopplad till röjningarna medan en lika stor del av minskningen har andra orsaker. Flera av arterna som minskat som drillsnäppa, fisktärna, knipa och kricka är inte särskilt starkt knutna till kustmiljön och kan också tänkas lämna de kalare skären till förmån för mer träd- och buskrika delar av skärgården.

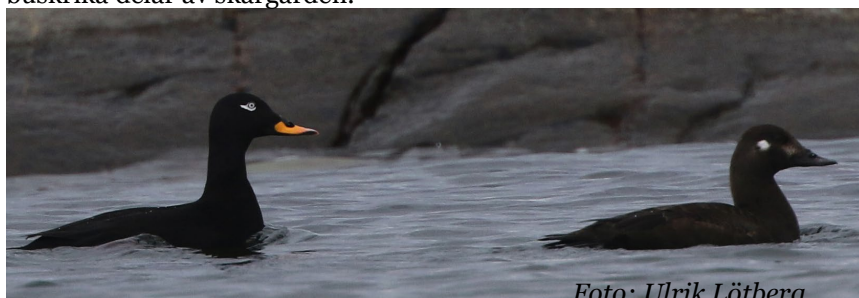

Foto: Ulrik Lötberg

Lite mer bekymmersamt är minskningen av den relativt fåtaliga svärtan. Den häckar i skydd av buskage och liknade en liten bit längre upp på öarna. Här kan man inte utesluta att en påtaglig andel av minskningen är en effekt av genomförda röjningar. En förhoppning är att områdets svärtor bara valt att häcka på närliggande buskrika små öar och att inte röjningarna i projektet påverkat populationen i stort. Med liknade födoval som ejder kan minskningen också delvis ha gemensamma orsaker på regional nivå.

Ytterligare en faktor som kan spela in på inventeringsresultatet är att svärtan häckar relativt sent och i och med att de gärna lägger redet en bit längre upp från stranden så ökar risken att häckningar missas vid inventeringen.

Tabell 1. Antal häckningar före åtgärd (i huvudsak 2015) och efter (2019), förändring i antal och procent. *) Arter som inte inventerats i alla län.

Table 1. Estimated number of breedings before (2015) and after measures (2019), changes in numbers and percent. *) Species not inventoried in all three regions.

Art	Antal innan	Antal efter	Förändring	Förändring %
Drillsnäppa* <i>Tringa hypoleucos</i>	29	22	-7	-24
Ejder* <i>Somateria mollissima</i>	70	45	-25	-36
Fiskmås <i>Larus canus</i>	274	351	77	28
Fisktärna* <i>Sterna birundo</i>	20	4	-16	-80
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	3	13	10	333
Grågås <i>Anser anser</i>	47	37	-10	-21
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>	198	198	0	0
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	66	81	15	23
Havstrut <i>Larus marinus</i>	46	52	6	13
Kanadagås* <i>Branta canadensis</i>	20	24	4	20
Knipa* <i>Bucephala clangula</i>	12	9	-3	-25
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	78	102	24	31
Kricka <i>Anas crecca</i>	14	10	-4	-29
Kustlabb <i>Stercorarius parasiticus</i>	4	5	1	25
Roskarl <i>Arenaria interpres</i>	6	11	5	83
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	18	28	10	56
Silltrut <i>Larus fuscus fuscus</i>	2	3	1	50
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	514	931	417	81
Skedand <i>Anas chrypeata</i>	19	24	5	26
Skrattmås <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	143	346	203	142
Skäggdopping* <i>Podiceps cristatus</i>	6	5	-1	-17
Skärpiplärka* <i>Anthus petrosus</i>	8	17	9	112
Smäskrake <i>Mergus serrator</i>	52	58	6	12
Snatrand* <i>Anas strepera</i>	13	15	2	15
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	45	50	5	11
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	51	65	14	27
St. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	15	10	-5	-33
Svärta <i>Melanitta fusca</i>	36	16	-20	-56
Tofsvipa* <i>Vanellus vanellus</i>	4	6	2	50
Tordmule <i>Alca torda</i>	22	45	23	105
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	54	69	15	28
Ärta* <i>Anas querquedula</i>	0	1	1	-

Strandängarna

Utmed Östergötlands och Södermanlands kuster har också ett antal strandängar fått ett lyft vad gäller skötseln. Främst handlar det om röjningar av buskage, tuvor och vass för att skapa en attraktivare miljö för strandängsspecialister bland växter och fåglar. 12 strandängar berördes av åtgärder och fågelfaunan inventerades innan åtgärderna på 10 av dem. 2 objekt har tidigare inte inventerats då de inte betraktats som strandängsobjekt och har därför bara data efter restaurering (och har därför inte tagits med i den sammanställda tabell 2 nedan).

Tabell 2. Antal häckningar före åtgärd (i huvudsak 2012) och efter (2018), förändring i antal och procent. *) Arter som inte inventerats på alla lokaler.

Table 2. Estimated number of breedings before (mainly 2012) and after measures (2018) in coastal meadows, changes in numbers and percent. *) Species not inventoried in sites.

Art	Antal innan	Antal efter	Förändring	Förändring %
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	27	26	-1	-4
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	36	18	-18	-50
Gulärta <i>Motacilla flava flava</i>	29	15	-14	-48
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	22	23	1	5
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	25	17	-8	-32
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	37	54	17	46
Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	80	69	-11	-14
Drillsnäppa* <i>Tringa bupoleucos</i>	0	3	3	-
Grågås* <i>Anser anser</i>	0	6	6	-
Kanadagås* <i>Branta canadensis</i>	0	1	1	-
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	0	3	3	-
St. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	0	10	10	-
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	0	1	1	-

Projektåtgärderna var inriktade på att öka hävden, röja lite buskar och trycka ut vassen en bit från landstranden. Denna skötsel förväntas vara gynnsam för de flesta gäss och vadarfåglar, både häckande och inte minst rastande sådana, med undantag för beckasinerna som helst vill smyga runt bland högre starrvegetation och bland tuvor. En generell ökning av rödbena på de restaurerade ytorna syns men i två objekt, Strandstuviken och Marsäng i Södermanland, har den minskat en hel del, vilket döljer en annars generell ökning av arten i projektytorna. Å andra sidan missgynnas arter som födosöker och häckar i lite högre gräs-, ört- och buskvegetation som t ex buskskvätta och gulärta. Förändringarna bland häckfåglarna är därför inte särskilt överraskande utan på det hela ett tecken på att restaureringarna på det stora hela föranlett ett förväntat resultat. Minskningen av sånglärka och i viss mån gulärta kan härröra från förändringar på den intilliggande åkermarken eftersom dessa arter födosöker till stor del i åkergröda. När

markvegetationen blir hårt nedbetad får lärkan också svårt att gömma sitt bo (och lägger det hellre någon annanstans), så i viss mån är även minskningen av sånglärka på strandängen ett tecken på att åtgärderna lyckats. Sånglärkan har också minskat en hel del i landet i stort. Vad gäller ängspiplärka så härrör minskningen från ett objekt, Strandstuviken i Södermanland, där arten gått kraftigt tillbaka. På övriga lokaler syns en sammantagen ökning.

Foto: Martin Larsson

Våtmarkerna

I Kalmar län har 3 kustnära våtmarker restaurerats eller mer eller mindre återskapats för att gynna fågellivet inom ramen för projektet. Projektet har föga oväntat lett till att ett antal allmänna vattenfåglar nu koloniserat dessa platser. Grågås och trana har historiskt höga populationer i Sverige generellt och även snatterand har på senare år blivit en vanlig fågel. Det är därför inte någon överraskning att dessa dyker upp när nya våtmarker anläggs eller restaureras. Skedand är en relativt ovanlig and och det får därför ses som glädjande att den dykt upp vid ett av de nyanlagda småvattnen. Restaureringen har också lockat till sig häckande par enkelbeckasin, knipa och tofsvipa, vilket är mycket positivt då dessa arter är minskande i Sydsverige i stort (Green m fl 2018).

Tabell 3. Antal häckningar före åtgärd (i huvudsak 2015) och efter (2019), förändring i antal och procent.

Table 3. Estimated number of breedings before (2015) and after measures (2019) in restored coastal wetlands, changes in numbers and percent.

Art	Antal innan	Antal efter	Förändring	Förändring %
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	2	4	2	100
Grågås <i>Anser anser</i>	0	2	2	-
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	0	10	10	-
Knipa* <i>Bucephala clangula</i>	0	2	2	-
Kricka <i>Anas crecca</i>	0	3	3	-
Skedand <i>Anas chrypeata</i>	0	1	1	-
Skogssnäppa* <i>Tringa ochropus</i>	1	3	2	200
Snatterand* <i>Anas strepera</i>	0	1	1	-
Sothöna <i>Fulica atra</i>	0	1	1	-
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	1	8	7	700
Tofsvipa* <i>Vanellus vanellus</i>	0	1	1	-
Trana <i>Grus grus</i>	0	1	1	-

Slutsatser

På projektets skär och små öar syns en ökning av kolonihäckande fåglar och i viss mån även andra arter som gärna häckar på och nyttjar öppna exponerade lägen eller dras till vitfågelkolonier. Missgynnas verkar istället arter som häckar i skydd av buskar och låga träd som ejder och svärta göra och likaså arter som har en bredare ekologisk nisch med mer karaktär av att vara sötvattens- och innerskärgårdsfåglar som drillsnäppa, knipa, kricka och fisktärna. Minkjakten förväntas ha en positiv effekt på fåglar som bor i hålor under stenblock och mark som t ex småskrake, tordmule och gravand även om den försiktiga ökningen av dessa arter i projektytorna inte ännu med någon säkerhet kan knytas till den minskade minkpopulationen. Sannolikt är minskningen av minkpopulationen även positiv för markhäckare generellt men det är svårt att utifrån dessa inventeringar dra slutsatser om vilken effekt vilken åtgärd haft.

Arter som nyttjar lågvuxna fuktiga och blöta marker som t ex större strandpipare, rödbena och tofsvipa har haft fler häckningar efter fräsning, röjning och intensifierad hävd än innan på de strandängar som omfattats av projektet. Man kan också förvänta sig att dessa lokaler är gynnsammare även för rastande vadare och gäss. Gulärta och buskskvätta som födosöker i högre gräs- och örtvegetation, vass och glesa buskgräsmarker har lägre numerär efter åtgärderna liksom enkelbeckasinen som trivs bäst bland tuvor och högre starrvegetation. Sånglärkan har också minskat, men minskningen kan nog delvis ha andra orsaker än projektets ökade hävd. Siffrorna baseras på ett ganska litet antal objekt och det kan inte uteslutas att det är slumpmässiga förändringar eller förändringar som har andra orsaker.

Projektets nyskapade och restaurerade våtmarker blev snabbt bebodda av flera allmänna och några mindre vanliga våtmarksfåglar. Särskilt positivt är att våtmarkerna dragit till sig enkelbeckasin, tofsvipa och knipa som annars har vikande populationer i stora delar av landet.

Referenser

Flodin (1) 2019. *Strandängar i Södermanlands län inom Life Coast Benefit. En redovisning av häckande strandängsfåglar efter åtgärder 2019*. Länsstyrelsen Södermanland.

Flodin (2) 2019. *Kustfåglar i Södermanlands län inom Life Coast Benefit. En redovisning av häckande strandängsfåglar efter åtgärder 2019*. Länsstyrelsen Södermanland.

Green, Haas & Lindström 2018, *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling Årsrapport för 2018*, Lunds universitet.

Johansson & Larsson 2019 (in press). *Fågelrapport Coast benefit*. Länsstyrelsen i Kalmar län.

Larsson (1) 2019. *Uppföljning av strandängsfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit - Inventeringsdata i Östergötlands län*. Rapportnr: 2019:23.

Larsson (2) 2019. *Uppföljning av kustfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit - Inventeringsdata i Östergötlands län*. Rapportnr: 2019:24. Länsstyrelsen i Östergötland.

Tholin 2019, *Fågeluppföljning i våtmarker restaurerade inom projekt Coast Benefit*, Länsstyrelsen i Kalmar län.

Bilagor

Strandängar i Södermanlands län inom Life Coast Benefit. En redovisning av häckande strandängsfåglar efter åtgärder 2019. Länsstyrelsen Södermanland.

Kustfåglar i Södermanlands län inom Life Coast Benefit. En redovisning av häckande strandängsfåglar efter åtgärder 2019. Länsstyrelsen Södermanland.

Uppföljning av strandängsfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit - Inventeringsdata i Östergötlands län. Rapportnr: 2019:23.

Uppföljning av kustfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit - Inventeringsdata i Östergötlands län. Rapportnr: 2019:24. Länsstyrelsen i Östergötland.

Inventering av kustfågel - Uppföljning inom LIFE Coast Benefit Rapportnummer 2019:18 Länsstyrelsen i Kalmar län.

Revirkartering av fågel vid restaurerade våtmarker Rapportnummer 2019:19 Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3 581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Vi är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter å den andra. Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Strandängar i Södermanlands län inom Life Coast Benefit

LIFE12 NAT/SE/000131

En redovisning av häckande strandängsfåglar 2019 efter åtgärder.

Sammanställt av Per Flodin 2019

Rapportens innehåll

I denna rapport presenteras resultat av återinventeringar under 2019 av fågellivet på restaurerade och återskapade strandängar inom projektet Life Coast Benefit. De arter som redovisas i tabeller är fokusarterna för strandängsfåglar inom Life-projektet. De uppföljande inventeringarna genomfördes under maj-juni 2019.

Av de ursprungliga sju strandängar där åtgärder planerades genomfördes åtgärder på sex: Svanviken-Lindbacke, Strandstuviken, Marsviken-Marsäng, Ängsviken Tullgarn södra samt två strandängar inom Nynäs. Vid Furholmsnäsvisken inom Tullgarn södra genomfördes inga åtgärder kopplade till strandängsfåglar och har därför inte återinventerats.

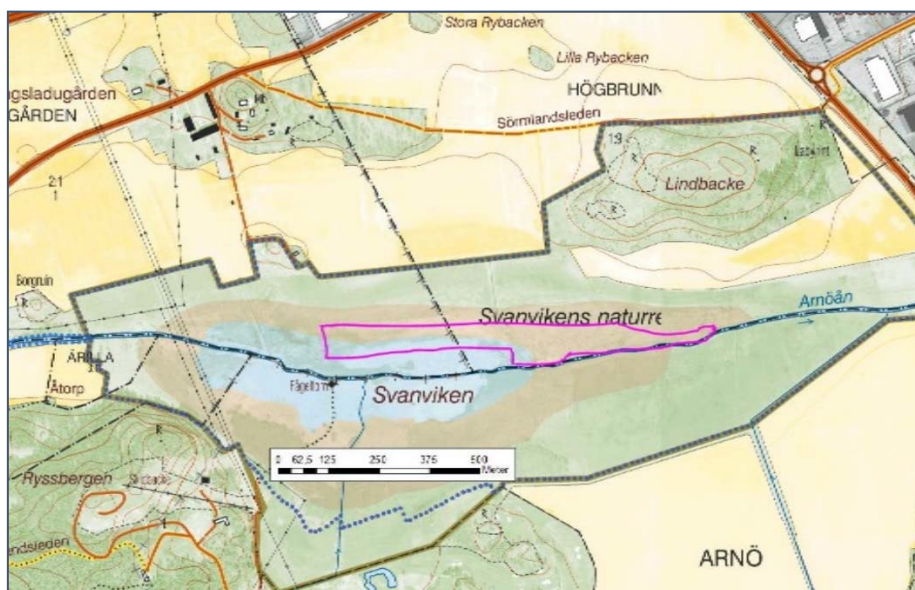
Från Strandstuviken och Marsviken-Marsäng fanns utförliga och aktuella inventeringar utförda under 2010 som ger ett mycket bra och relevant underlag för kommande uppföljning av åtgärder inom LIFE Coast Benefit. Svanviken-Lindbacke inventerades 2013, medan markerna på Tullgarn och Nynäs inventerades 2014. För lokalerna på Tullgarn och Nynäs gäller att det är områden som vid tillfället för inventeringen inte var funktionella strandängsmiljöer, utan det är genom åtgärder inom LIFE Coast Benefit som sådana miljöer ska återskapas. Därför är fynden av typiska strandängsarter vid inventeringen få eller saknas helt.

Återinventeringen genomfördes någon eller några veckor senare än de första inventeringstillfällena. Vilket kan förklara en del skillnader i resultat. Trots detta visar resultatet att åtgärderna har varit gynnsamma för strandängsfåglarna. Både i de fall där befintliga öppna strandängar har restaurerats och där helt igenvuxna strandängsmiljöer har öppnats.

Lokal: Svanviken
LIFE objekt: Svanviken-Lindbacke (SE0220017)
Inventeringsår: 2013 och 2019

Lokalbeskrivning:

Svanvikens strandängar består av fuktiga slättermarker utmed Kilaån. Strandängarna är bevuxna med olika gräs- och starrarter samt även svärdsllilja och ett vassbestånd i blötare partier. Området betas och inom Life Coast Benefit har maskinell fräsning/slätter utförts i delar av området. Med fortsatt hävd genom slätter och bete är lokalens status god.

Fågelliv:

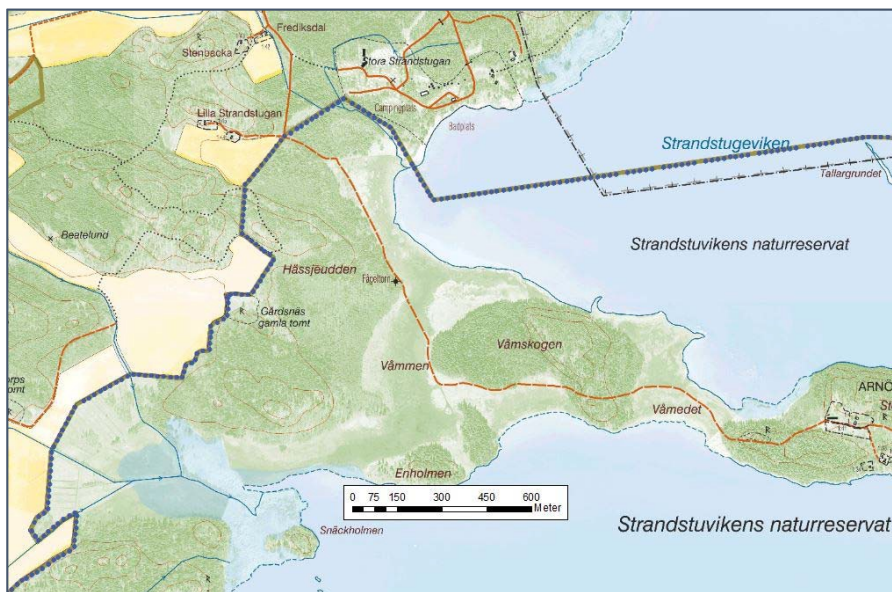
Karaktärsarten för lokalen är sydlig gulärla *Motacilla flava flava* med drygt tio revir. Vilket gör det till en av de främsta lokalerna för arten i länet. Den uppföljande inventeringen 2019 utfördes relativt sent på säsongen i början av juni, vilket förklarar det lägre antalet jämfört med 2013. Ängspiplärka och sävsparv finns med flera revir. I området häckar utöver listade arter även bl.a. vattenrall och brun kärrhök.

Art	Bedömt antal par/revir	
	2013	2019
Tofsvipa	-	7
Rödbena	-	3
Enkelbeckasin	6	4
Gulärla	11	5
Buskskvätta	-	4
Ängspiplärka	6	8-9
Sävsångare	-	5
Sävsparv	-	11

Lokal: Strandstuviken
LIFE objekt: Strandstuviken (SE0220020)
Inventeringsår: 2010 och 2019

Lokalbeskrivning:

Strandstuviken är en av länets främsta rastlokaler för flyttfåglar. Området består av ett par smala utskjutande uddar samt av två grunda havsvikar, Snäckviken och Strandstuviken. Vid de långgrundna stränderna förekommer vidsträckta strandängar. Längre in mot land vidtar skogsområden av skiftande typ alltifrån hällmarkstallskogar till ekhagar. Strandängarna utgör goda rast- och häckningsplatser för vadare och sjöfåglar. Fågelfaunan i området kring Strandstuviken hör till de bäst dokumenterade i länet. Inventeringen 2010 gjordes i hela reservatet. Inom området har strandängarna vid Snäckviken röjts, stubbfrästs och putsats för att utöka de öppna ytorna och minska tuvbildning. Idag betas hela området av nötboskap och kommer att betas framöver.

Fågelliv:

Bland de häckande arterna på strandängarna fanns omkring tio par vardera av tofsvipa, rödbena och enkelbeckasin både vid båda inventeringstillfällena. En karaktärsart i området är ängspiplärka. Det finns även flera par sydlig gulärta och buskskvätta. De märkbart lägre antalen 2019 för enkelbeckasin, gulärta och till viss del ängspiplärka beror sannolikt på senare och färre inventeringstillfällen vid uppföljningen.

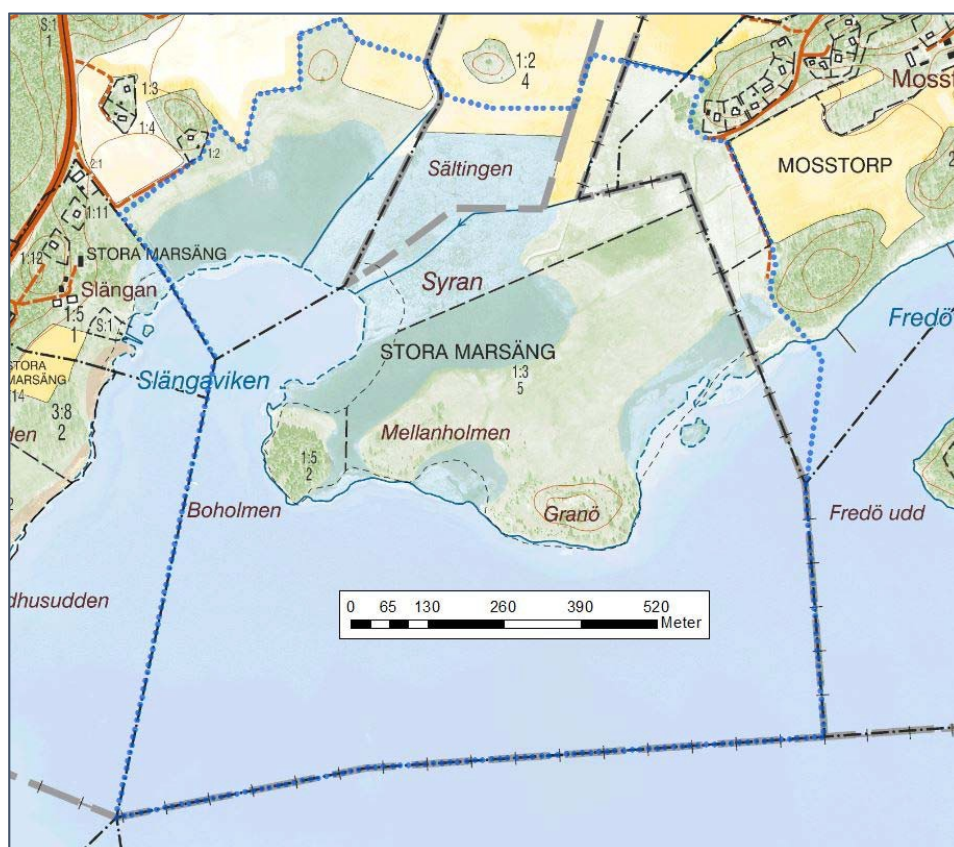
Art	Bedömt antal par/revir	
	2010	2019
Mindre strandpipare	-	3
Större strandpipare	-	10
Tofsvipa	10	7
Rödbena	9	6
Enkelbeckasin	12	2
Drillsnäppa	-	3
Strandskata	-	1

Trana	-	1
Gulärla	5	1
Ängspiplärka	34	23
Buskskvätta	6	3
Törnskata	-	1
Rosenfink	-	1

Lokal: Marsäng
LIFE objekt: Marsviken-Marsäng (SE0220115)
Inventeringsår: 2010 och 2019

Beskrivning:

Marsvikens norra del är av ett hagmarksområde som domineras av öppna och mycket flacka gräsmarker. Längst i söder reser sig tre bergkullar med sluttningar av morän. Mellan kullarna går stråk av finsediment, vilka utgör betade strandängar. Strandängarna och de utanför liggande grunda vattnen är viktiga rastplatser för fåglar och under sträckperioderna vår och höst finns bl.a. mycket änder och vadare. Över Marsäng går också ett rovfågelstråk. De öppna markerna är också viktiga jaktmarker för de arter som vistas här. Floran i området är rik på arter, särskilt intressant på strandängarna och på de sydvända moränssluttningarna där många torrbacksväxter förekommer. Inventeringen 2010 gjordes i hela Natura-2000-området, i tabellen nedan redovisas de arter som då noterades inom nuvarande LIFE Coast Benefit områden. I området har omfattande områden slagits och vassfrästs vid Sältingen och längs med Slängavikens östra strand. Nya stängsel har satts upp för att utöka de öppna hävdade markerna som betas av nötboskap.

Fågelliv:

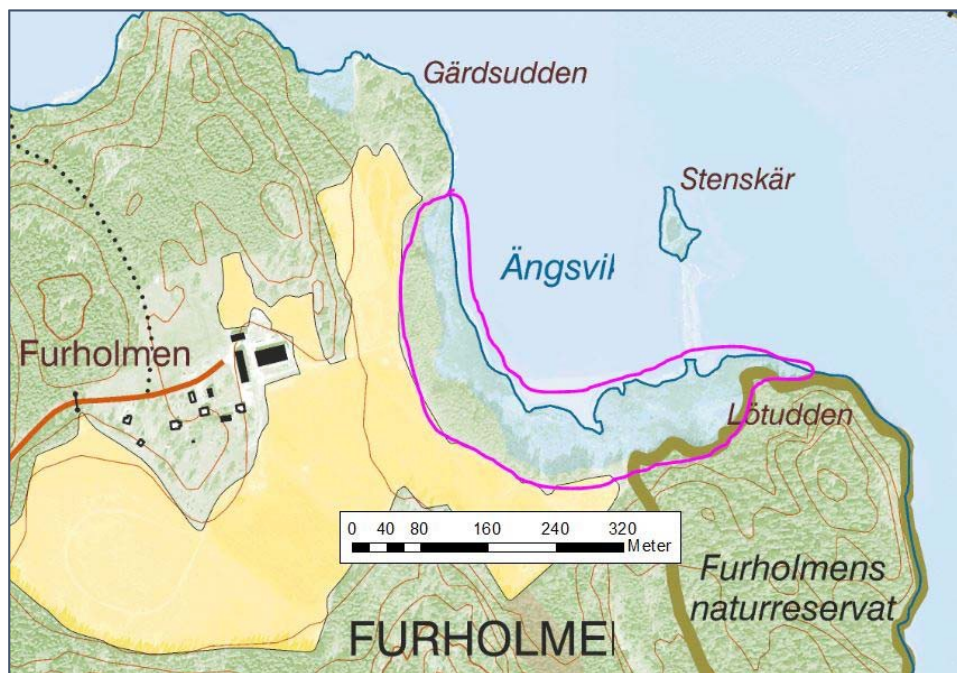
Bland de häckande arterna på strandängarna finns omkring fem par vardera av tofsvipa, rödbena och enkelbeckasin. En karaktärsart i området är ängsplärka. Det finns även flera par sydlig gulärta, sånglärka och buskskvätta.

Art	Bedömt antal par/revir	
	2010	2019
Tofsvipa	5	7
Rödbena	5	1
Enkelbeckasin	3	3
Trana	-	2
Gulärta	4	5
Ängsplärka	13	6
Buskskvätta	9	7
Sånglärka	4	6
Hämpling	-	6
Sävspurv	-	3

Lokal: Ängsviken
LIFE objekt: Tullgarn södra (SE0220034)
Inventeringsår: 2014 och 2019

Beskrivning:

Strandlinjen i Ängsviken öster om Furholmens gård som 2014 kantades av en fleråldrig sumpig alskog. Under 2016 högs skogen ner och stubbarna frästes vilket skapat en öppen strandäng. Idag betas strandängen. Utanför denna löper ett kompakt vassbälte. Däremellan finns några öppnare tuviga fuktiga partier med kaveldun och svärdslija, men inga större partier strandäng.

Fågelliv:

Inga strandängsfåglar noterades vid inventeringen 2014. Skillnaden i fågelfaunan på lokalen är markant. Tofsvipa, enkelbeckasin och ängspiplärka har ersatt vanligare tättingar som blåmed, bofink och nötväcka.

Art	Bedömt antal par/revir	
	2014	2019
Knölsvan		1
Tofsvipa		3
Enkelbeckasin		1
Ängspiplärka		4
Större hackspett	1	-
Koltrast	4	-
Taltrast	2	-
Rödhake	2	-
Ärtsångare	1	-
Svarthätta	2	-
Trädgårdssångare	1	-
Trastsångare	1	-
Rörsångare	2	2
Lövsångare	1	-
Talgoxe	1	-
Bofink	5	-
Blåmes	5	-
Nötväcka	2	-
Sävspurv	2	3

Lokal: Furholmsnäsvisken
LIFE objekt: Tullgarn södra (SE0220034)
Inventeringsår: 2014, ej återinventerad

Beskrivning:

Strandlinjen i Furholmsnäsvisken sydost om Furholmsnäs ärigenvuxen med ett vassbälte. Den torrare delen av stranden innanför vassen består av högvuxet tuvigt gräs och älgört. Inga åtgärder genomförda inom Life-projektet. Lokalen återinventerades inte.

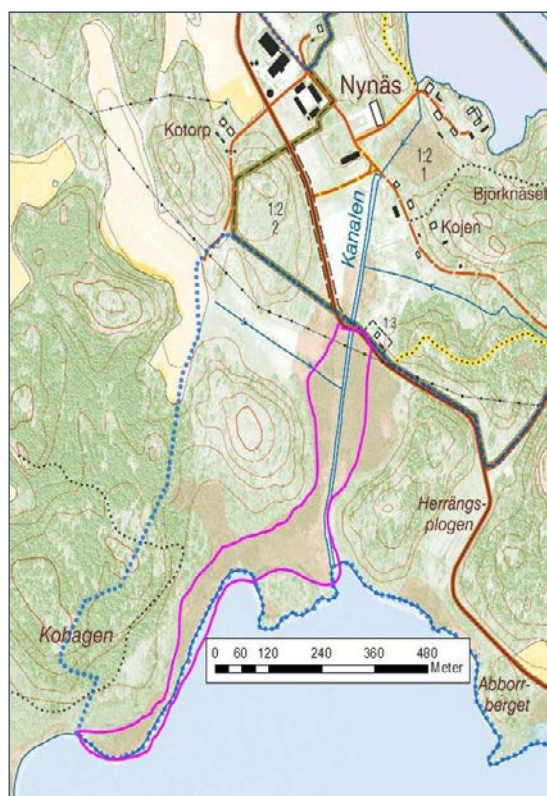
Fågelliv:

Inga strandängsfåglar noterade 2014.

Lokal: Nynäs, strandäng sydväst kanalen
LIFE objekt: Nynäs (SE0220126)
Inventeringsår: 2014

Beskrivning:

Området utmed den kanal som löper från Nynäs slott ut i Trobbofjärden utgjordes 2014 till stor del av en sluten sumpig lövskogsmiljö. Närmast kanalen fanns en del salix buskage och en vassbård. Här genomfördes omfattande åtgärder. Lövskogen har tagits bort och stubbar har frästs i två omgångar. Sedan dess har området betats av nötboskap och betesputsas regelbundet.

Fågelliv:

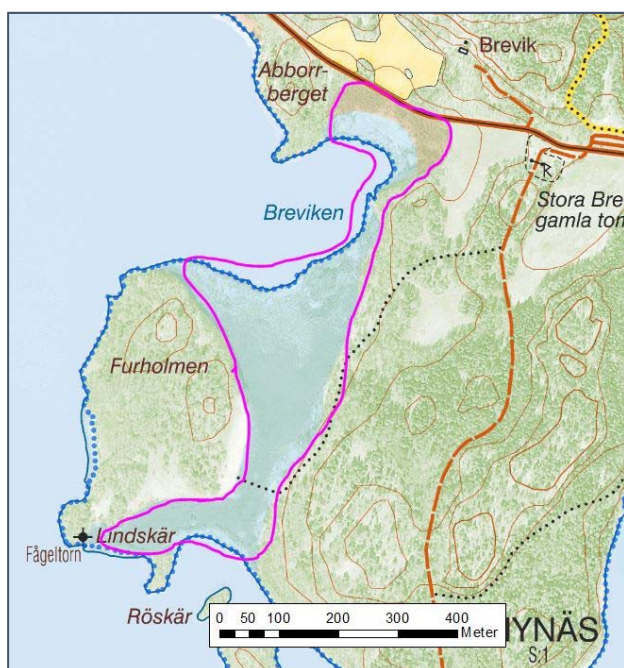
Inga strandängsfåglar noterade vid inventeringen 2014. Efter åtgärd hade gäss, tofsvipa och trana etablerat sig som häckande arter. På lokalen rastar även vadare under flyttning.

Art	Bedömt antal par/revir	
	2014	2019
Grågås	-	3
Kanadagås	-	1
Tofsvipa	-	3
Trana	-	1
Buskskvätta	-	1
Törnskata	-	1
Rosenfink	-	2
Sävspurv	-	2

Lokal: Nynäs, Breviken och Furholmen
LIFE objekt: Nynäs (SE0220126)
Inventeringsår: 2014 och 2019

Beskrivning:

Området öster om Furholmen och utmed Breviken vid Trobbofjärden. I norra delen fanns vid Breviken 2014 huvudsakligen en sluten sumpig lövskogsmiljö. Även en del salix-buskage och vass. Maderna söder därom innanför Furholmen var fuktiga, men med högvuxet gräs och kraftig tuvbildning. I norra, östra och sydvästliga delen har lövskogen tagits bort och stubbarna har frästs. Övriga delar har tuvfrästs. Hela området betas idag av nötboskap.

Fågelliv:

Få strandängsarter noterades vid inventeringen 2014. Efter åtgärder häckar flera par av bl.a. tofsvipa, enkelbeckasin och skogssnäppa.

Art	Bedömt antal par/revir	
	2014	2019
Grågås	-	3
Knölsvan	-	2
Tofsvipa	-	3
Enkelbeckasin	1	3
Skogssnäppa	-	2
Ängsplärka	4	3
Buskskvätta	-	1
Törnskata	-	1
Rosenfink	-	2

Kustfåglar i Södermanlands län inom Life Coast Benefit

LIFE12 NAT/SE/000131

En redovisning av häckande kustfåglar 2019 efter åtgärder.

Sammanställt 2019 av Per Flodin

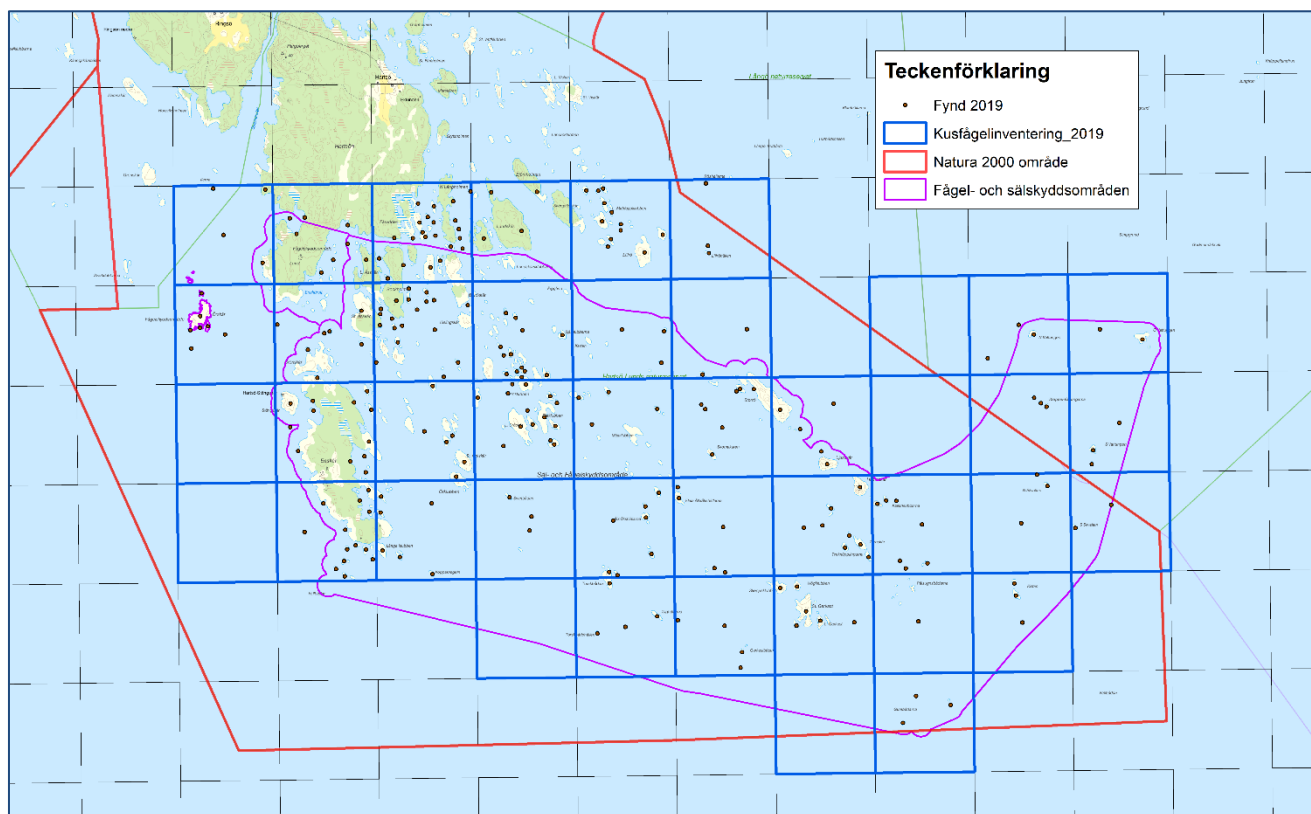

Innehåll

Här presenteras resultat av uppföljande inventering 2019 av kustfågelfaunan inom en del av den Sörmländska skärgården. Området som inventerats ingår i Natura 2000 området *Skärgårdsreservaten* (SE 0220129). Inom denna del av skärgården har åtgärder inom Life Coast Benefit genomförts för att gynna kushäckande fåglar, i första hand minkjakt (predator kontroll) och röjning av fågelskär (restaurering av häckningsbiotoper). Resultatet från 2019 relateras till jämförbara data från en inventering 2015, vilken genomfördes innan åtgärderna inom Life-projektet.

Inventeringsområde och -metodik

Det område som återinventerades 2019 utgörs av 43 st. 1x1 km rutor som helt eller delvis ingår i Natura 2000 området Skärgårdsreservaten (SE 0220129). Hela området är naturreservat (Hartsö Lunds NR) och den övervägande delen är även Fågel- och salskyddsområde med tillträdesförbud under perioden 1/4 - 31/7.

Inventeringsområde 2019 visas med blå rutor (1x1 km, RT 90)

Inventeringen genomfördes med samma metodik som användes vid en mer omfattande kustfågelinventering i Södermanlands län under 2015. Hela området som inventerats 2019 ingick även i inventeringen 2015. Området besöktes 2019 vid två tillfällen under maj och juni (21 maj respektive 6 juni). Vid varje inventeringstillfälle registrerades samtliga adulta individer av kushäckande fåglar. Samtliga fynd har registrerats i Artportalen inom projekt "Kustfågel i Södermanlands län". I materialet ingår även fynd av yngre icke-häckande arter/individer samt årsungar.

För redovisningen och för jämförelse mellan resultat från inventeringsåren har en samlad bedömning av antalet par/revir av adulta häckande individer av respektive art inom respektive 1x1 km ruta gjorts. Antalet observerade ungfåglar redovisas inte i denna rapport, men dessa finns tillgängliga i Artportalen.

Resultat

Med endast två inventeringsår (2015 och 2019) då samma metodik använts visar resultaten endast på status för den häckande kustfågelfaunan i det aktuella området och eventuella skillnader dessa år. För att visa på långsiktiga trender behöver inventeringen upprepas fler gånger. Effekterna av genomförd och eventuell fortsatt minkjakt lär få en gradvis större effekt på kustfågelfaunan, inte minst på mer långlivade arter som t.ex. alkor, tärnor och måsfåglar.

Art	Antal par/revir		Förändring 2015 till 2019	
	2015	2019	Antal	Procent
drillsnäppa	26	15	-11	-42,3%
ejder	11	30	19	172,7%
fiskmå	160	236	76	47,5%
gravand	3	10	7	233,3%
grågås	20	22	2	10,0%
gråtrut	132	171	39	29,5%
gräsand	46	37	-9	-19,6%
havstrut	32	28	-4	-12,5%
Kanadagås	20	16	-4	-20,0%
knipa	12	9	-3	-25,0%
knölsvan	53	59	6	11,3%
kricka	12	9	-3	-25,0%
kustlabb	4	5	1	25,0%
roskarl	5	8	3	60,0%
rödbena	11	13	2	18,2%
silltrut	2	3	1	50,0%
silvertärna	346	707	361	104,3%
skedand	18	15	-3	-16,7%
skrattmå	95	230	135	142,1%
småskrake	20	29	9	45,0%
snatterand	9	7	-2	-22,2%
storskrake	26	27	1	3,8%
strandskata	30	31	1	3,3%
större strandpipare	6	4	-2	-33,3%
svärta	23	6	-17	-73,9%
tofsvipa	4	4	0	0,0%
tordmule	22	44	22	100,0%
vigg	25	32	7	28,0%
årta	0	1	1	Ny art

Tabell 1. Resultat från inventeringarna 2015 och 2019 samt förändring av antal par/revir av noterade arter.

För fåtaliga arter med säger inte den procentuella förändringen mellan åren speciellt mycket. I dessa fall spelar årsvariation och inte minst uppträdande (möjlighet till upptäckt av enstaka individer/per) vid de specifika inventeringstillfällena stor roll.

För några av de mer individrika och kolonihäckande arterna är det trots allt, med denna reservation, intressant se att resultaten från 2015 till 2019 är tydligt positiva för dessa arter. För silvertärna, skrattnås och tordmule handlar det om fördubblade populationer. Även om det för tordmule rör sig om relativt låga antal. För fiskmås och gråtrut är ökningen omkring 30-50 %. En annan relativt individrik art som i tabellen visar på en tydlig minskning är svärta, som förefaller ha minskat med drygt 70 %. Denna minskning förklaras med stor sannolikhet av att svärta i första hand häckar senare i juni än det senaste inventeringsstillfället och därför inte bör vara så pass dramatisk.

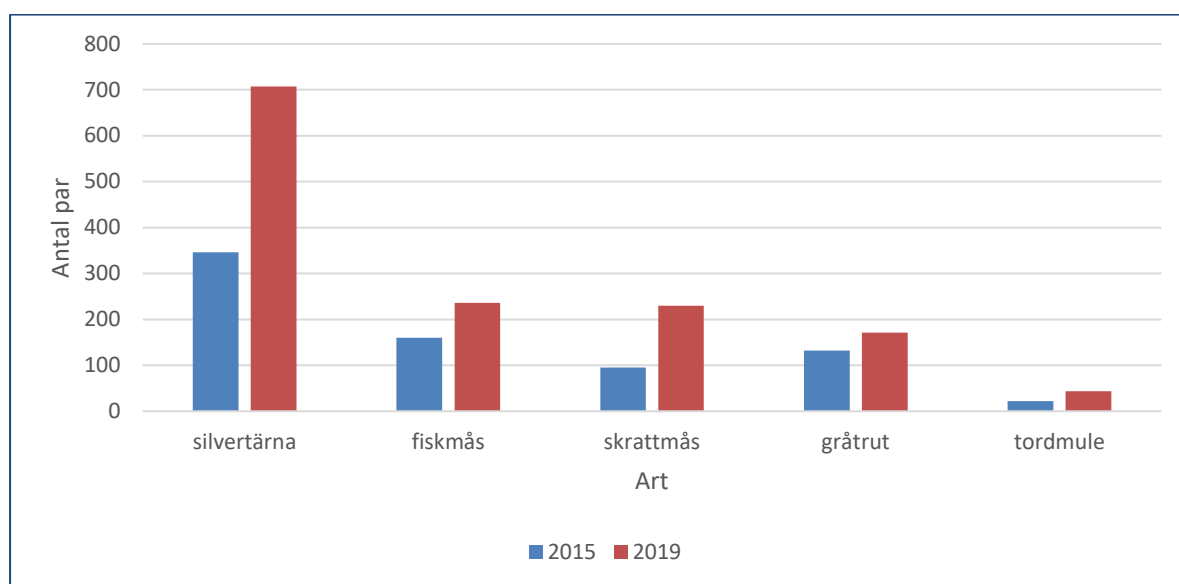

Diagram 1. Antal par av fem arter inom inventeringsområdet åren 2015 och 2019.

Även för dessa arter spelar årsvariation i någon mån in på resultatet, men genom att det trots allt är ett relativt stort skärgårdsavsnitt (43 km²) som återinventerats kan man utgå från att samtliga större kolonier av dessa fem arter har noterats under inventeringsåren. Även de vädermässiga förutsättningarna har varit relativt likvärdiga under dessa år och kan därför inte förklara skillnaderna.

Därför finns det anledning att säga att åtgärden inom Life Coast Benefit med minkjakt (predator kontroll) borde kunna förklara en del av denna förändring. Røjningen av fågelskär visar däremot inte på några direkta positiva effekter. Inga kolonier av de mer talrika arterna fanns på dessa skär. Det behöver inte betyda att åtgärden som sådan inte är värdefull. Ökningen av de fem utpekade arterna har i huvudsak skett inom befintliga kolonier. Så länge som fler par ryms inom befintliga kolonier, finns inte ett behov att söka nya häcknings skär.

Länk till fynddata

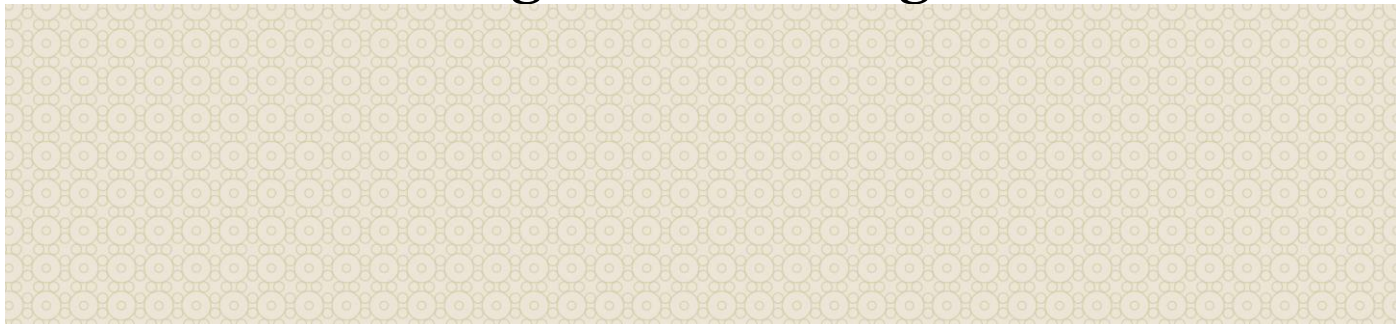
Fynden (rådata) finns rapporterade i **Artportalen**. Samtliga publika fynd finns samlade inom projekt ”*Kustfågel i Södermanlands län*” från 2019 i Södermanlands län. Länk till dessa fynd:

<https://artportalen.se/ViewSighting/SharedSearch?storedSearchId=1296&identifier=A5060FFF>

Uppföljning av strandängsfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit

- Inventeringsdata i Östergötlands län

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Uppföljning av strandängsfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit - Inventeringsdata i Östergötlands län
Rapportnr: 2019:23.

Författare Martin Larsson, Naturvårdsenheten, Naturskötsselfunktionen.

Kontaktperson Martin Larsson, Länsstyrelsen Östergötland,
Telefon, direkt: 010-22 35 402
E-post: martin.larsson@lansstyrelsen.se
Webbplats: www.lansstyrelsen.se/ostergotland

Fotografier Framsida: Tofsvipa, Rödbena, Buskskvätta och strandäng vid
Ramnöfjärden. Fotograf: Martin Larsson
Samtliga bilder i rapporten Fotograf: Martin Larsson

ISBN 978-91-985268-8-2

Länsstyrelsen rapport nr: 2019:23
Diarienummer: 512-11842-2019
© Länsstyrelsen Östergötland år 2019

Sammanfattning

Inventeringar av strandängsfåglar genomförs regelbundet i ett urval av de viktigaste strandängslokalerna i Östergötlands län. Inventeringarna återkommer vanligtvis till varje objekt vart tredje år. Förutom dessa inventeringar följs ibland fågellivet upp i vissa objekt i riktade kartläggningar då det är motiverat för särskilda syften, exempelvis då restaureringsåtgärder genomförs. I projekt Life Coast Benefit som pågått under åren 2013–2019 har fräsningar av vass, tuvor och vedartad vegetation genomförts i ett urval strandängsobjekt för att gynna fågellivet samt förbättra förutsättningarna för skötseln på längre sikt.

Områdena som redovisas i denna rapport är sådana där fräsningssatser genomförts i projektet och arealen strandäng bedöms vara så stor att den har betydelse för fågellivet. I rapporten sammanfattas aktuell kunskap om populationerna av typiska strandängsfåglar i objekten. Inventeringsdata för objekten är både sammanställt från de inventeringar som Länsstyrelsen gör inom ramen för den återkommande uppföljningen och riktade inventeringsinsatser under projektperioden. Ytterligare några mindre objekt har åtgärdats med samma metoder men då dessa områdens arealer bedömts vara för små för att i första hand attrahera de typiska strandängsarterna har inga fågelinventeringar genomförts på dessa.

Andra faktorer än utförda restaureringsåtgärder så som mellanårsvariationer och rådande omständigheter vid tillfällena för inventering kan naturligtvis ha viss betydelse för den redovisade numerären av fåglar. Även tiden mellan genomförd åtgärd och inventering har sannolikt betydelse för resultatet i enskilda objekt. Trots dessa osäkerheter indikerar data från objekten att de utförda restaureringsinsatserna bidragit till att höja statusen på områdena.

Summary

Typical species of birds nesting on seashore meadows managed by grazing have been monitored in six sites (parts of Natura 2000-sites) in Östergötland/Sweden. The presence of the species monitored will indicate if the status of the seashore meadow is good or in some cases less good. All sites have been restored within the project Life Coast Benefit from 2013-2019. The aim by the measures was to restore the open seashore meadow habitat and make it more suitable for the typical birds as well as make it better for long term management by grazing. By milling tufts and reed as well as milling bushes and shrubs the area of open grazed meadows with low vegetation have increased.

The monitored sites all contained areas of seashore meadow that was in bad shape before measures. They also had a size that supposed to be enough for at least some of the typical bird species if the habitat status will improve. Some of them have been monitored before and data indicated that the populations of birds was less before measures done in the project than it might be.

Of course, there might be other reasons that affect the number of birds in monitoring of a single site or in a single year. Anyway, the data indicates that the status of the sites have improved by the measures. Hopefully the status will improve even more by time and the long-term management will be ensured to favor the habitat and the nesting birds shown by monitoring in the future.

Innehåll

Sammanfattning	3
Summary	4
Innehåll.....	5
Inledning	6
Inventerade fågelarter	6
Inventeringsmetodik	8
Strandängsobjekt som berörs av åtgärder i projekt LIFE Coast Benefit.....	10

Inledning

Denna sammanställning och dess text bygger på de inventeringar som gjorts av de aktuella strandängarna historiskt, redovisat i rapporten Bergner, A. 2013. Häckande fåglar på strandängar i Östergötland – inventeringar 1996-2013. Länsstyrelsen Östergötland, rapport 2013:20. Utöver detta har materialet kompletterats med inventeringsdata från de objekt där inventeringar genomförts under åren 2014-2019. Texterna har bearbetats något för att förtydliga och anpassa texten för syftet och de åtgärder som genomförs i projekt LIFE Coast benefit. Justeringarna omfattar även kommentarer och i förekommande fall sentida bedömningar om hur områdena och dess status är.

Inventerade fågelarter

Under inventeringarna eftersöktes specifikt sju fågelarter som på ett eller annat sätt är knutna till strandängsmiljöer. De flesta arterna är karaktäristiska för välhävdade strandängar, och förekomst av dessa indikerar därför att hävden (i form av bete eller slåtter) är tillfredsställande. En av arterna, Buskskvättan (*Saxicola rubetra*), kan användas som en indikator för marker som saknar tillräcklig hävd, och speciellt hög revirtäthet av denna indikerar därför att markerna är i behov av intensifierade skötselåtgärder. På kommande sidor följer en genomgång av de inventerade arterna med speciellt fokus på deras habitatkrav och häckningsbiologi. Arternas status på den svenska rödlistan (ArtDatabanken, 2015) anges i förekommande fall.

Tofsvipa (*Vanellus vanellus*)

En karaktärsfågel på strandängar i södra Sverige, vid havskuster såväl som inlandet. Arten förekommer också allmänt i jordbrukslandskapet där den dock ofta blir undanträngd av tidig slåtter och spannmålsproduktion. Tofsvipan trivs på kortbetade strandängar där den häckar i glesa kolonier som skydd mot predatorer. Arten är relativt lättinventerad tack vare sina högljudda vanor, och ruvande fåglar är relativt lätta att upptäcka på välhävdade ytor. Antalet revir bedöms med fördel främst under första besöket (månadsskiftet april/maj) eftersom det redan i slutet av maj månad kan samlas fåglar som avbrutit häckningen på omkringliggande åkrar eller valt att inte häcka. Likaså kan ungpårlar lotsas långa sträckor från åkrar till lämpliga strandängar vilket gör att uppskattningar av antalet häckande par med ledning av antalet ungpårlar måste göras med viss försiktighet.

Rödbena (*Tringa totanus*)

Rödbenan häckar allmänt på välhävdade fuktiga strandängar och sjömader, gärna i områden som består av en blandning av kortbetade ytor och tuvigare, mer högvuxna gräspartier. Arten livnar sig framförallt på insekter, maskar och små kräftdjur vilka fångas genom att borra med den långa näbben i dyn. Rödbenorna häckar ofta i smärre grupper och inte sällan kan flera bon finnas i närheten av varandra. Boet anläggs vanligtvis väl dolt i en tät grästuva. Rödbenan är vanligen en lättinventerad art som varnar intensivt om man kommer för nära ett bo med ägg eller ungar. På lämpliga strandängsområden måste dock viss hänsyn tas till fåglar som endast rastar under flyttningen, framförallt under vårsträcket i maj.

Enkelbeckasin (*Gallinago gallinago*)

Enkelbeckasinen är vanlig på fuktig ängsmark och vegetationsrika sjöstränder och föredrar, till skillnad från tofsvipa och rödbena, mer högvuxen gräsvegetation. Arten lever under häckningstiden ett tämligen undangömt liv i tät vegetation på fuktig mark där den livnar sig på småkryp och kräftdjur. Under våren drar hannarna omkring i spelflykt över strandängen och låter höra sitt egendomliga spelläte, ett brummande eller gnäggande ljud, som åstadkoms av att de yttre stjärtspennorna under långa dykningar i luften fås att vibrera. Många hannar sjunger också kortare stunder från t.ex. stenblock eller stängselstolpar. Enkelbeckasinen är den mest svårinventerade av de tre vadararterna som behandlas i denna rapport. Arten är i låg utsträckning revirhävande och förekomsten kan i regel inte täckas helt vid vanlig revirkartering. Istället är det enklare att registrera antalet spelande hannar. Dock är det ofta lätt att underskatta antalet häckande par på de lite större strandängarna.

Gulärta (*Motacilla flava flava*)

Gulärta häckar tämligen allmänt på strandmader och något torrare ängsmarker i södra Sverige. Lokalt kan den också påträffas i ren jordbruksbygd i odlingar av t.ex. raps och lin. En nordlig underart (*M.f. thunbergi*) häckar också allmänt på myrmarker i norr och passerar under våren södra Sverige i stora antal i främst början av maj. Under våren sjunger hanarna sin monotona raspiga visa från stängselstolpar eller busktoppar, och är då tämligen lättupptäckt. Gulärta ses ofta söka föda på kortbetade gräsmarker och är beroende av god hävd. Boet placeras väl dolt i något högre gräsvegetation.

Ängspioplärka (*Anthus pratensis*) NT (Nära hotad)

En tämligen allmän häckfågel på strandängar, men förekommer även i hedartade miljöer och i karg terräng i fjällen. Arten är relativt svårinventerad utom under den tidigare delen av häckningsperioden då hanarna kan ses sjunga från toppen av staketstolpar eller i spelflykt. Ängspioplärkor livnar sig på insekter som plockas på kortgräsiga partier eller i strandkanter, och arten är därför beroende av tillgång på ytor med god hävd. Boet förläggs ofta i täta grästuvor i något högre vegetation. Arten är lämplig att inventera från mitten av april till mitten av maj då hannarna hävdar revir. Därefter blir fåglarna mer diskreta i samband med häckning och försvarar för en rättvisande bedömning av antalet etablerade revir.

Buskskvätta (*Saxicola rubetra*) NT (Nära hotad)

En art som egentligen inte är knuten till rena strandängsmiljöer, utan ofta kan användas som indikator för marker med otillräcklig hävd eller igenväxningssymptom. Från det att hannarna anländer i slutet av april och en knapp månad framåt sjunger dessa frekvent från grässtänglar, busktoppar och taggtrådar och är då relativt lättinventerade. Buskskvättor är utpräglade insektsätare och anlägger sina bon lågt i buskage eller täta grästuvor.

Sånglärka (*Alauda arvensis*) NT (Nära hotad)

Inte heller sånglärkan är någon art typisk för strandängsmiljöer. Istället är det en karaktärsfågel i öppna jordbrukslandskap, på alvarmark och vid slättområden i stora delar av Sverige. Arten anländer tidigt på våren, ofta redan innan all snö smält undan, och flyttar söderut mot Nordsjöländerna med start i september. Sånglärkor bygger sina bon av gräs och växtdelar på marken, gärna i växande grödor, och livnar sig främst på insekter, frön och spillsäd.

Inventeringsmetodik

Inventeringarna har syftat till att lokalisera samtliga revirhävdande fåglar på respektive strandäng, enligt en metod som kombinerar revirkartering, par- och boräkning (se Blank m.fl. 2010). Metoden innebär att en sjungande hanne, en ensam hona eller ett par (hanne och hona tillsammans) har betraktats som ett besatt revir. Metoden fungerar väl för arter som uppehåller sig inom begränsade områden och är relativt lätta att upptäcka. För enkelbeckasin, som i lägre utsträckning än de andra arterna är revirhävdande, har en bedömning av antalet häckande par gjorts baserat på antalet spelande hannar. Strandängarna besöktes maximalt vid tre tillfällen. Sedan 2006 har inventeringarna gjorts från början av maj till början av juni. Dessförinnan genomfördes inventeringarna något senare på säsongen, från början av juni för första besöket till mitten av juli för sista besöket. Det medför att vissa tidiga häckfåglar, i synnerhet tofsvipa, kan ha missats i samband med de två första inventeringsomgångarna. Besöken har förlagts till morgon eller tidig förmiddag då fågelaktiviteten är högre än övriga tider på dygnet. Inventeringar har endast utförts under dagar utan regn och alltför hård blåst, faktorer som annars kan påverka fåglarnas aktivitet negativt.

Observatören har under varje besök rört sig främst i utkanten av strandängen och räknat de revirhävdande fåglarna under långsamt strövande eller från fasta punkter. I några fall har större strandängsområden genomkorsats på strategiska platser för att öka täckningen i de centrala delarna. Vanligen har endast handkikare använts, men vid större strandängar har tubkikare ibland utnyttjats för att öka möjligheterna att upptäcka fler fåglar. Tidsåtgången för att inventera ett enskilt objekt har varierat vanligtvis från en till tre timmar (i något fall upp till 5 timmar) beroende på strandängens areal och tätheten av revirhävdande fåglar samt om området består av flera utspridda delytor. Samtliga strandängsfåglar har nedtecknats på karta med lämplig anteckning om dess beteende, till exempel om fågeln setts mata ungar eller hörts sjunga. I de fall det varit möjligt har observationerna registrerats i databasen Artportalen Svalan med lämplig häckningskriterie angiven. Utifrån insamlade data (numerär och beteende) har en bedömning av antalet etablerade revir av de olika arterna gjorts.

Då inventeringarna utförts av olika personer mellan åren och inventeringarna görs under begränsad tid i varje objekt kan de redovisade antalet revir (par) inte ses som en absolut sanning. Dessutom finns det många andra faktorer i miljön och hos arterna som kan påverka resultat men de redovisade resultaten ger ändå en indikation om strandängarnas status och ev förändringar för häckande fåglar.

För varje strandängsobjekt har gjorts en översiktlig bedömning av nuvarande hävdstatus och igenväxningsgrad av träd och buskar. Dessutom har eventuella negativa strukturer för strandängsfåglar (träd, buskar, halvraserade stängsel etc.) dokumenterats för att ge vägledning vid framtida skötselåtgärder. Observationer av predatorer som räv, grävling och kråkfåglar har också dokumenterats och deras rörelser prickats in på karta. De personer som utfört inventeringarna under åren är Mikael Molin (1996 & 1998), Anders Olovsson (2007 & 2010), Johan Jensen (2011), Lars Nilsson (2011–2013), Ogun Caglayan Turkey (2014 och 2019), Martin Larsson (2015) och Vesa Jusilla 2017-2018.

Strandängsobjekt som berörs av åtgärder i projekt LIFE Coast Benefit

Bråxvik

Areal: 40,4 ha

Inventeringsår: 1996, 1998, 2007, 2011, 2014 och 2017.

Inventerare: Mikael Molin, Anders Olovsson, Lars Nilsson, Ogun Caglayan Turkey och Vesa Jussila.

Betesdjur: ett 40-tal nötkreatur betade både 2007 och 2011. Även 2014 betades området av ett 40-tal nötkreatur. Vid inventeringstillfället 2017 hävdades området med ca 20 nötkreatur.

Objektsstatus och sitecode: Naturreservat och Natura 2000-område (SCI) SE0230376.

Beskrivning av ytan

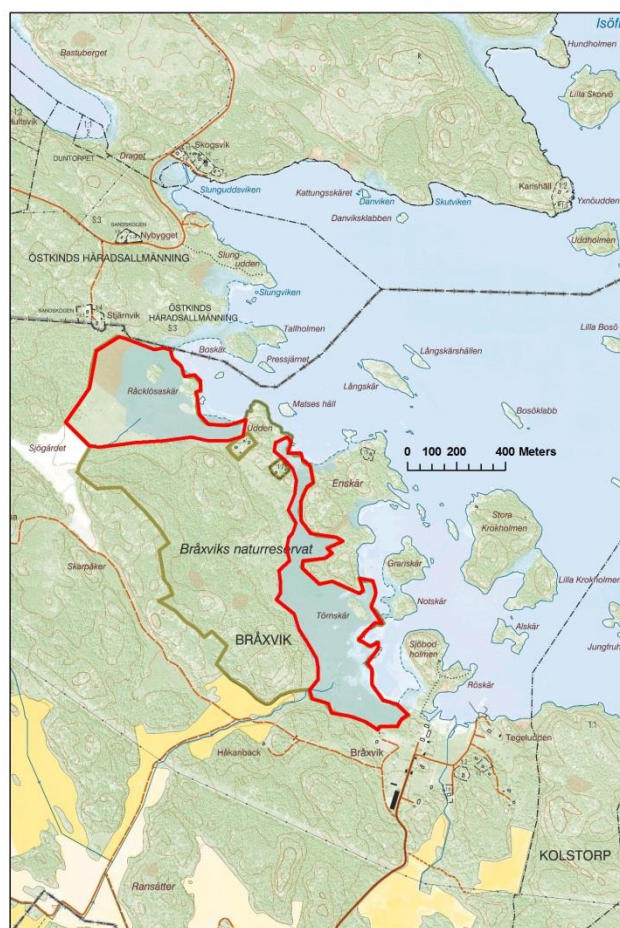
Söder om Lönö i Bråxvikens yttersta del finns, innanför en grupp skogsbeklädda kobbar, större sammanhängande havs-strandängar som ingår i Bråxviks- naturreservat.

Strandängsområdena är fördelade på två delar. Mellan inventeringarna 1996 och 1998 genomfördes en del rönningar för att utöka arealerna bete och strandäng.

Det södra området är långsträckt och avgränsas i väster och sydväst av tätare blandskog och ligger i norra delen inklämt mellan fastlandet och Enskär. Innanför de tre kobbarna Törnskär, Notskär och Röskär ligger Grunda sjön, en vassbeklädd grund vik som gränsar till strandängens sydöstra delar. Till följd av otillräckligt bete vid inventeringen 2011 hade vassen börjat vandra upp på strandängen och sträckte sig nästan hela vägen bort till skogskanten i väster. Närmast skogen tog en mer kortvuxen starrmark vid.

Det norra området var vid inventeringen 2011 till stor del igenvuxen strandäng omgiven av täta bladvassbälten. Sedan 2011 har vissa insatser gjorts i båda delarna för att återföra området till strandäng och betestrycket har förbättrats men det finns ytterligare åtgärder som behövs för att förbättra värdena och underlätta skötseln.

I projekt LIFE Coast Benefit har putsning av tuvor samt fräsning av vass samt stubbar och aluppslag genomförts i stora delar av området. Åtgärderna genomfördes på delar av området 2015 och resterande delar 2018.

Karta. Strandängsområden Bråxvik

Fåglar

Effekterna på fågellivet av de röjningar som genomfördes mellan 1996 och 1998 års inventeringar hade börjat klinga av vid inventeringen 2011 och det totala antalet häckande fåglar hade minskat med drygt hälften. Strandängsvadarna hade försvunnit nästan helt, med undantag för något enstaka par enkelbeckasin. En liten ökning konstaterades dock för ängspiplärka samtidigt som buskskvätta etablerat sig med ett par.

Vid inventeringen 2014 konstaterades att den förbättrade hävden och de insatser som redan gjorts för att tränga tillbaka vass mm påverkat fågelpopulationerna men att området har potential att bli ännu bättre om ytterligare insatser görs i projektet. Vid inventeringen 2017 då åtgärder genomförts kan noteras att strandängarna har en representativ fågelfauna som borde kunna bevaras och utvecklas ytterligare om hävden säkerställs långsiktigt och kompletterande putsning eller fräsning utförs vid behov.

Art	1996	1998	2007	2011	2014	2017
Tofsvipa	1	3	0	0		4
Rödbena	0	2	0	0	1	3
Enkelbeckasin	1	5	0	1	2	2
Ängspiplärka	0	2	1	3	3	3
Buskskvätta	0	0	0	1	1	1

Tabell. Antalet funna revir av olika fåglar på strandängarna vid Bråxvik.

Skötsel och restaureringsåtgärder

Betesomfattningen 2011 var otillräcklig för att återställa god hävd men betetrycket upplevs ha blivit bättre sedan dess även om det finns fortsatta behov av anpassningar. Ytterligare mekanisk bearbetning av vass och annan högvuxen vegetation med efterföljande intensifierat bete behövs ändå och är genomfört 2015 för att höja naturvärdena på strandängen. Fräsning av grästuvor och annan högre vegetation genomfördes i delar av området. På några delar fanns äldre stubbar eller uppslag av sly som nu frästs bort för att underlätta skötseln.

Blå bårder alternativt luckor i vassen ut mot det öppna vattnet skulle också kunna skapas för att gynna fågellivet ytterligare. Det är dock svårt att genomföra inom reservatets gränser då vassområdena även finns mellan gränsen och öppet vatten. Möjligen kan de nu genomförda åtgärderna ändå innebära att det skapas öppna vattenspeglar innanför vassen vid vissa tidpunkter.

Vid planeringen av åtgärderna 2015 konstaterades det var varierande status på områdes olika delar. Åtgärderna har därför genomförts på de ytor som var sämst/hade bäst förutsättningar för att åtgärdas. Då olika arter har olika krav på sin miljö är det positivt om en åtgärd inte innebär en enhetlig vegetation i hela området vid ett givet tillfälle. Effekterna av åtgärderna behöver följas upp de kommande åren och kan vid behov innebära att ytterligare maskinbearbetningar är lämpligt. De delar som inte åtgärdades 2015 bedömdes fortsätta utvecklas i fel riktning genom ökad tuvighet, vassuppslag och kvarvarande alstubbar som ger uppslag. Dessa delar frästes i en kompletterande insats 2018.

Södra strandängen vid Bråxvik, efter maskinbearbetning hösten 2015.

Ramnö- och Utsättersfjärden

Areal: 49,4 ha + 3,6 ha (tillkom 2015)

Inventeringsår: 1996, 1998, 2007, 2015 och 2019

Inventerare: Mikael Molin, Anders Olovsson, Martin Larsson och Ogun Caglayan Turkey

Betesdjur: ca 50 nötkreatur + 2 hästar (2007). 2015 och 2019 betades de stora strandängsområdena av ett 40-tal nötkreatur. Ett mindre område betades 2019 av hästar.

Objektsstatus och sitecode: Natura 2000-område (SCI) SE0230378.

Beskrivning av ytan

Området består av ett komplex av havsstrandängar belägna vid Utsättersfjärden respektive Ramnöfjärden i Bråvikens yttre delar. Mellan 1996 och 1998 genomfördes viss vassrensning väster om Utsättersfjärden och runt gården Hovgren. Den största sammanhängande ytan omgärdar strandzonerna av Utsättersfjärden och sträcker sig från Förholmens sydvästra del till i höjd med gården Hovgren.

Vass hade vid inventeringarna 2007 börjat vandra upp på strandängarna i området och växte i vissa fall nästan ända upp till vägen i söder. Innanför vassen utgörs vegetationen av drygt knähög starr, och i västra delen även av stora grästuvor.

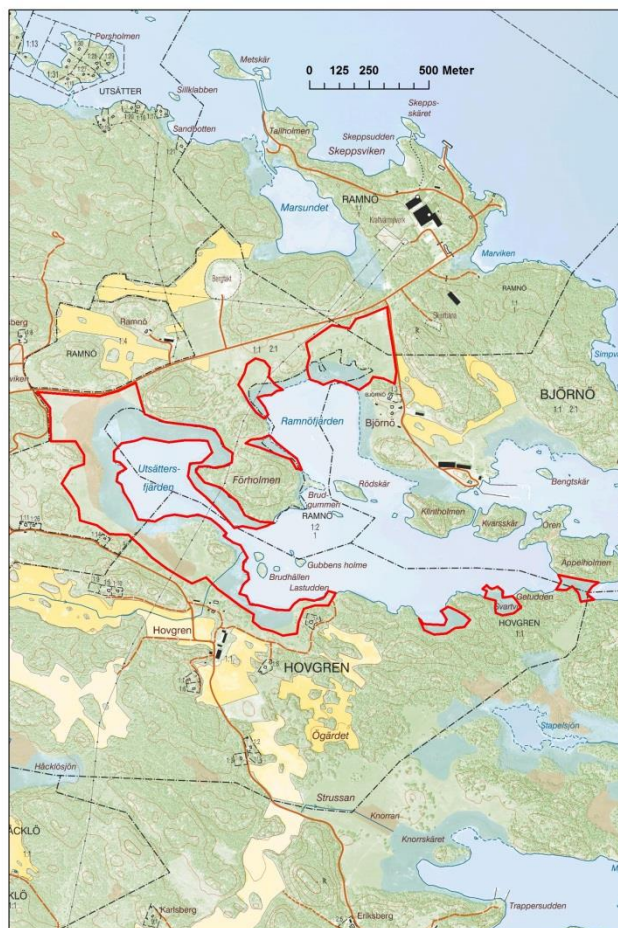
Tre mindre strandängsområden finns längre österut på västra respektive östra sidan av Ramnöfjärden. Av dessa var det endast den östra delen, närmast gården Björnö, som utnyttjas av de betande djuren 2007 och därmed hade tillfredsställande hävd. I höjd med ett litet torp mellan Hovgren och vägen löper ett stängsel ut på strandängen och hindrar betesdjuren från att röra sig fritt över hela ytan från gården Björnö och söderut.

Ännu längre österut finns ytterligare tre små strandängspartier, se kartan. Dessa ligger så isolerat från övriga och omfattas inte av Natura 2000-området så dessa har inte omfattats av inventeringarna 2015 och 2019.

Notering: Vid 2015 års inventering besöktes även det strandängsområde som ligger söder om Björnö gård samt vassområdet runt udden söderut mot marinan, observera att detta område på ca 3,6 ha ej markerats på kartan!

Sedan inventeringarna 2007 har vissa insatser genomförts för att trycka tillbaka vassen i området och återinföra beteshävd men det finns ytterligare åtgärder som behövs för att förbättra värdena och underlätta skötseln. Även området öster om stängslet i söder var 2015 hävdad genom bete men utgör en annan betesfälla än övriga delar. De delar av strandängarna som bedömdes vara lämpliga att putsa och tuvfräsa åtgärdades i projekt LIFE Coast Benefit 2015. Vid insatsen frästes

även vass för att försöka utvidga strandängarna samt försöka skapa blå bård och en mer varierad gräns mellan strandäng och vassbård. Även ett område med stubbar från en tidigare avverkning frästes för att begränsa uppslag av sly. 2019 genomfördes fräsning av alsly i några mindre områden som inte åtgärdats tidigare samt kompletterande putsning av delar av den stora strandängen vid Utsättersfjärden.

Karta. Strandängsområden Ramnö- och Utsättersfjärden

Fåglar

Strandängen har aldrig hållit några höga antal av häckfåglar, trots den relativt stora arealen. En viss ökning av häckfåglar skedde mellan 1996 och 1998, möjligen som en effekt av småskaliga skötselåtgärder. Av 1998 års antal revir återstod vid inventeringen 2007 endast hälften. Rödbena och enkelbeckasin hade båda försvunnit från området. En liten ökning av ängspiplärka hade skett samtidigt som buskskvätta håller sig kvar som häckfågel, om än på en låg nivå. Då det gått en ganska lång tid sedan inventeringarna 2007 samt att det under tiden gjorts vissa åtgärder för att återskapa områdets värden genomfördes en kompletterande inventering 2015. Glädjande nog visar denna inventering att strandängsarterna åter finns i området, även om inventeringstidpunkterna kan innebära att vissa arter har underskattats och andra riskerat att överskattas. Utöver arterna i tabellen nedan observerades även gulärta av de eftersökta arterna vid Ramnö- och Utsättersfjärden 2015 men det bedömdes vara rastande fåglar.

Vid inventeringen 2019 efter att åtgärder genomförts i Projekt LIFE CB kan noteras att området fortsatt håller en numerär av strandängsfåglar som ligger på motsvarande nivå som 2015. Rödbenan, Tofsvipan och Enkelbeckasinen verkar vara väletablerade i området. Den senare är lite svår att inventera då stillasittande (ej spelflygande) fåglar lätt gömmer sig i vegetationen och populationen blir då underskattad vilket ev kan förklara skillnaden mellan 2015 och 2019. Ängspiplärkan verkar ha ökat mellan 2015 och 2019. Förklaringen kan vara en reell ökning alternativt att den underskattats 2015 pga för sen inventeringstidpunkt eller överskattats 2019 genom att rastande ängspiplärkor räknats (det noterade antalet var störst vid den första räkningen i maj). Framtida inventeringar lär visa vilket som är en rimlig nivå. Sånglärkan har inte noterats som revirhävande i området tidigare men är lite svår att bedöma om den hör till strandängen eller främst nyttjar angränsande öppna jordbruksmarker. Mellan 2015 och 2019 verkar buskskvättan ha minskat i området vilket kan vara en positiv indikation om att skötseln förbättrats genom projektets åtgärder. Utöver arterna i tabellen nedan kan nämnas att två småspovar rastade på strandängarna vid ett av inventeringstillfällena 2019, vilket kan indikera områdets betydelse även som rastlokal.

Art	1996	1998	2007	2015	2019
Tofsvipa	1	0	0	7	7
Rödbena	1	1	0	3	4
Enkelbeckasin	2	4	0	5	2
Ängspiplärka	0	2	4	1	6
Sånglärka	0	0	0	0	2
Buskskvätta	3	3	1	4	1

Tabell. Antalet funna revir av olika fåglar på strandängarna vid Ramnö- och Utsättersfjärden.

Skötsel och restaureringsåtgärder

Vid inventeringen 2007 konstaterades att en jämnare hävd behöver säkerställas för hela strandängskomplexet samt att vassbekämpning och tuvbearbetning krävdes också på stora delar av strandområdena längs Utsättersfjärden. Dessutom behövdes det djur för området nedanför Hovgren. Det är uppenbart att de insatser som genomförts sedan dess och den bättre hävden som säkerställts inklusive att fällan vid Hovgren betas har haft en positiv effekt på områdets värden inklusive fågellivet. Ytterligare mekanisk bearbetning av vass och annan högvuxen vegetation med efterföljande intensifierat bete behövs ändå och är genomfört 2015 för att höja naturvärdena på strandängarna. Fräsning av grästuvor och annan högre vegetation genomfördes i delar av området. På några delar fanns äldre stubbar eller uppslag av sly som nu frästs bort för att underlätta skötseln. Blå bårder och luckor i vassen ut mot det öppna vattnet har skapats för att gynna fågellivet ytterligare. Vid planeringen av åtgärderna 2015 konstaterades det var varierande status på områdes olika delar. Åtgärderna har därför genomförts på de ytor som var sämst/hade bäst förutsättningar för att åtgärdas. Då olika arter har olika krav på sin miljö är det positivt om en åtgärd inte innebär en enhetlig vegetation i hela området. Kompletterande putsning av delar av stora strandängen vid Utsättersfjärden samt fräsning av alstubbar på några mindre områden genomfördes 2018. Stora delar av området utgörs av en stor betesfälla då det inte är så praktiskt enkelt att få till mindre och effektiva fällor. Det medför att hävdstatusen varierar i området, särskilt tidigt på säsongen. Effekterna av åtgärderna samt hävden och djurbesättningens storlek behöver följas upp de kommande åren och kan innebära att ytterligare maskinbearbetningar är lämpligt i kombination med anpassning av beteshävden.

Stora strandängen vid Utsättersfjärden, efter kompletterande putsning hösten 2018.

Svensksundsviken 1 (Bråborg)

Areal: 79,7 ha

Inventeringsår: 1998, 2011 och 2019

Inventerare: Mikael Molin, Johan Jensen och Ogun Caglayan Turkey

Betesdjur: ca 30 köttdjur + ca 20 kalvar (2011). Oklart men välhävdat 2019.

Objektsstatus och sitecode: Naturreservat och Natura 2000-område (SCI och SPA) SE0230126.

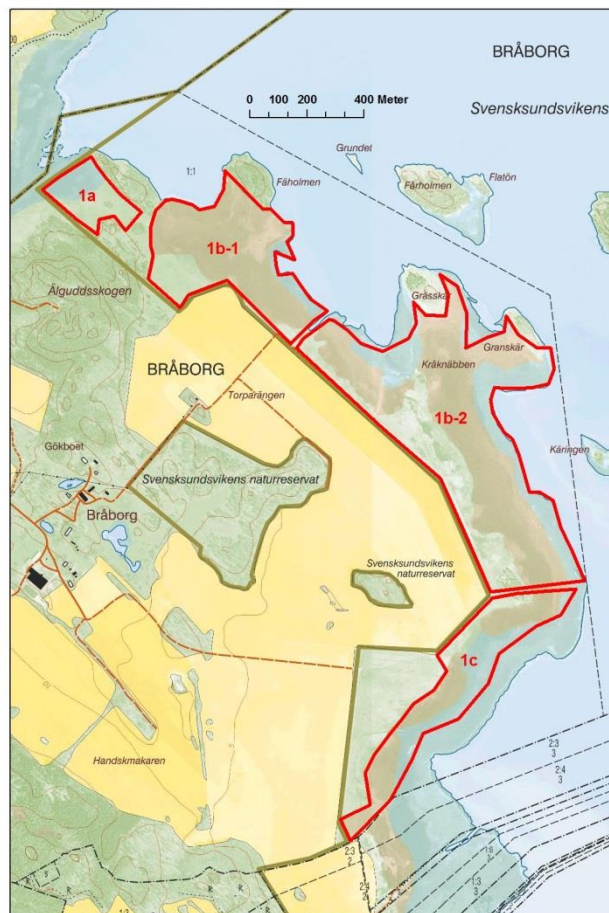
Beskrivning av ytan

Området är ett långsträckt strandängs-komplex i västra delen av Svensksunds-vikens naturreservat. Området har delats in i tre delobjekt (se karta) för att ta hänsyn till skillnader i hävd mellan olika betesfallor. Område 1a är beläget norr om Bråborgs gård, bakom den skogsklädda höjden Älguddsskogen. Betestrycket har här bedömts som måttligt 2011, och speciellt i de lite blötare partierna är vegetationen mer högvuxen. Uppslaget av buskar och träd är av liten omfattning.

Område 1b är långsträckt och innefattar bland annat strandzonerna ut mot öarna Fäholmen, Grässkär och Granskär i västra Svensksundsviken. Betestrycket har 2011 bedömts som måttligt-starkt i norr, men mer svagt i den södra delen från i höjd med Grässkär och söderut. En mindre yta rakt nordväst om Kråknäbben var helt obetad och här hade buskage börjat etablera sig i strandkanten och på vallen längs staketet som avgränsar området i sydväst.

Område 1c saknar avgränsning i form av staket mot södra delen av område B, vilket medför att betesdjuren kan röra sig fritt över hela ytan. Ut mot vassen, i blötare partier, är vegetationen mer högvuxen. Totalt bedöms betestrycket på denna yta som måttligt 2011. Uppslaget av buskar och träd var svagt. I området har projekt LIFE Coast benefit genomfört restaureringsinsatser med maskiner 2015 och 2018. Vass har frästs för att försöka skapa bättre förutsättningar för s.k blå bård och öppningar mot öppet vatten. Dessutom har

putsning av tuvor och annan högre vegetation genomförts i delar av området.

Karta. Strandängsområdena Svensksundsviken 1 (Bråborg).

Fåglar

Tack vare den stora arealen måttligt hävdad-välhävdad strandäng hyser området en hel del häckfåglar. De flesta arter uppvisar dock kraftiga minskningar 1998-2011, i synnerhet strandängsvadarna tofsvipa och rödbena som båda gått tillbaka med i storleksordningen 70-75 %. Även gulärta har minskat kraftigt. Vid inventeringen 1998 hörde Bråborg till den överlägset mest fågelrika strandängen vid hela Svensksundsviken, och höll då knappt hälften av reservatets tofsvipor och rödbenor samt drygt hälften av alla gulärter. De enda arter som ökat något vid 2011 års inventering är sånglärka och buskskvätta. Av övriga häckfåglar på eller i nära anslutning till strandängen vid Bråborg kan nämnas brun kärrhök, ängshök, gravand, strandskata och storspov. Inventeringen från 2011 ansågs vara tillräcklig som underlag för uppföljning av de åtgärder som genomförts i projektet 2015 och 2018. Kompletterande inventering för att se ev effekter har genomförts 2019. Både Tofsvipan och Rödbenan verkar ha svarat på genomförda åtgärder i kombination med att hävden förbättrats även om det fortfarande är en bit kvar till 1998 års numerärer. Enkelbeckasinen verkar inte föredra detta område även om det säkerligen kan förekomma något par. Ängsپیلärkan verkar fortsatt vara väletablerad i området liksom sånglärkan. Gulärten verkar fortsätta att minska och börjar nu vara en ovanlig häckfågel i området. Orsaken kan vara lokal men också spegla trender på större nivå? Att buskskvättan fortfarande är väletablerad i området skulle ju kunna indikera att områdets hävd ännu inte är optimal men samtidigt är det ett stort och varierat område så man ska nog inte dra för stora växlar på det. Utöver arterna i tabellen nedan kan nämnas att både gluttsnäppa och en större flock (60 individer) ljungpipare rastade på strandängarna vid ett av inventeringstillfällena 2019, vilket indikerar områdets betydelse även som rastlokal.

Art	1998	2011	2019
Tofsvipa	22	6	12
Rödbena	13	3	5
Enkelbeckasin	3	1	0
Ängsپیلärka	17	9	12
Gulärta	24	8	3
Buskskvätta	4	5	4
Sånglärka	9	12	9

Tabell. Antalet funna revir av olika fåglar på strandängarna vid Svensksundsviken 1 (Bråborg).

Skötsel och restaureringsåtgärder

Vid inventeringen 2011 konstaterades att området fortfarande är värdefullt för strandängshäckande fåglar men det krävs åtgärder för att bibehålla och höja värdet till en nivå som är möjlig och området tidigare haft. Helst behövs ett något intensivare bete för att hålla efter vegetationen mer jämnt över de olika ytorna. Möjligheterna att låta djuren få tillträde till ytan nordväst om Kråknäbben borde även ses över. Blå bårder alternativt luckor i vassen ut mot det öppna vattnet skulle också kunna skapas för att gynna fågellivet ytterligare.

För att gynna de häckande fåglarna har åtgärder genomförts 2015 för att skapa en sk blå bård mellan vassen och den fasta strandängen. En smal zon av vassen, frästes ner för att få in vatten som stannar kvar under längre tid på året. Åtgärden är troligen effektiv i de södra delarna ner mot Beteby där botten är fast och betesdjuren kan gå ut och beta den frästa ytan. De norra delarna blir kanske inte betade i någon större utsträckning efter åtgärden eftersom botten är dyg. Om åtgärden ändå ger positiva resultat för vadarfåglar så kan man försöka återkomma med bearbetning flera gånger i framtiden för att hålla bården öppen. 2018 genomfördes kompletterande åtgärder då delar av området putsades och ytterligare vass frästes. Hävden i området har också tydligt förbättrats de senaste åren.

Svensksundsviken 2 (Beteby)

Areal: 29,3 ha

Inventeringsår: 1998, 2012 och 2018.

Inventerare: Mikael Molin, Lars Nilsson och Vesa Jussila.

Betesdjur: >280 får betar (2012). 2018 hävdades området fortfarande av får.

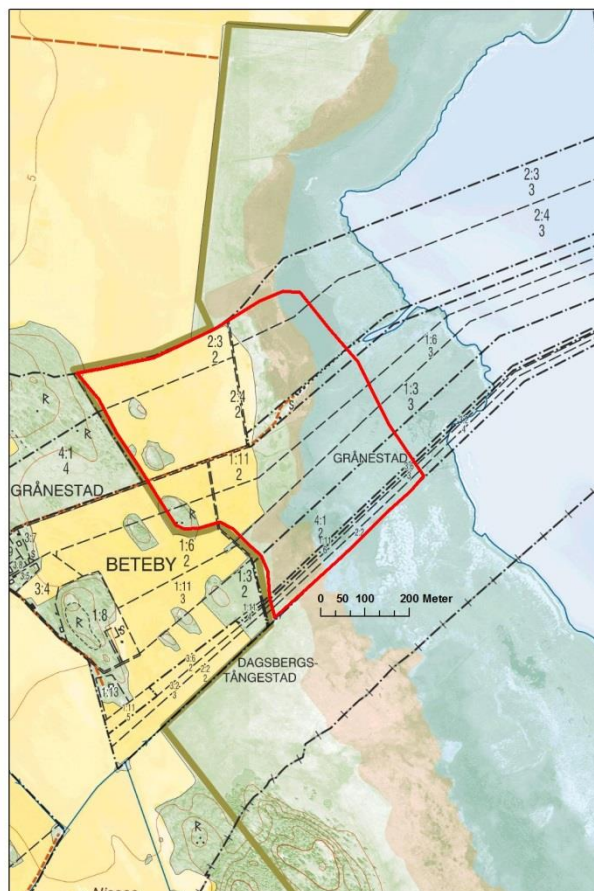
Objektsstatus och sitecode: Naturreservat och Natura 2000-område (SCI och SPA) SE0230126.

Beskrivning av ytan

Beläget öster om Beteby gård i västra delen av Svensksundsvikens naturreservat ligger en mindre strandängsyta som är måttligt betad av en stor flock får. Den svaga hävden har inneburit att de fastare partierna har en högvuxen vegetation dominerad av tuvtåtel och andra gräs. I de fuktigare partierna dominerar högvuxna starrarter och inslag av gles vass som längre ut övergår i tätare vassbestånd. På den norra halvan av området finns en öppen vattenyta i direkt anslutning till vassen som utgör ett viktigt inslag i miljön och både attraherar områdets häckande arter och rastande fågel. Strandängen är relativt välbesökt av fågelskådare tack vare de ofta stora ansamlingar av vadare som rastar på den fuktigare delen av ängen under vår- och höstflyttning. Putsningarna 2015 har inneburit att området har blivit jämnare att sköta men hävden är fortsatt en utmaning. Hävden var fortsatt svag till måttlig i delar av området vid inventeringen 2018.

Ängsplärlä

Karta. Strandängsområden Svensksundsviken 2 (Beteby)

Fåglar

En hel del vadare rastar på de blottade lerbankarna i strandkanten under vår- och höstflyttning. Så gott som samtliga i Sverige regelbundet förekommande vadare kan ses någon gång under ett normalår. Häckfågelfaunan är typisk för välhävdade strandängar, men antalet revir begränsas något av ytans storlek. På denna strandäng uppvisade flera arter en ökande trend mellan inventeringsinsatserna 1998 och 2012. Tofsvipa och enkelbeckasin har ökat betydligt medan rödbena har koloniserat ängen. Bland tättingarna är det bara gulärta och buskskvätta som minskat i antal medan ängspiplärka och sånglärka legat tämligen stabilt eller ökat något. I anslutning till strandängen förekommer årligen arter som gravand, årtä, skedand och brun kärrhök.

Inventeringen från 2012 anses vara tillräcklig som underlag för uppföljning av de åtgärder som genomförts i projektet 2015. Vid inventeringen 2018 då åtgärder genomförts kan noteras att strandängen fortsatt håller de förväntade arterna men att revirtätheten är låg och i flera fall sämre än vi närmast föregående inventering. Den rådande hävden är troligen inte heller tillräcklig för att förbättra området status. Noterbart är att det vid ett av inventeringstillfällena 2018 sågs två skärfläckor på strandängen, en art som är mycket sällsynt rastande i Östergötland. Observationen anger något om lokalens betydelse även som rastlokal för vadare och andra våtmarksfåglar.

Art	1998	2012	2018
Tofsvipa	3	9	1
Rödbena	0	1	1
Enkelbeckasin	1	6	1
Ängspiplärka	11	10	4
Gulärta	6	1	1
Buskskvätta	9	2	4
Sånglärka	6	9	

Tabell. Antalet funna revir av olika fåglar på strandängarna vid Svensksundsviken 2 (Beteby).

Skötsel och restaureringsåtgärder

Vid inventeringen 2012 bedömdes det inte finnas några stora behov av restaurering utan fortsatt betesdrift på rätt nivå skulle vara det som krävs för att upprätthålla de höga naturvärdena. I syfte att kanalisera besökare och minska risken för störning på fågellivet skulle även en plattform som kan ge bättre överblick av ängen göra nytta.

Sedan dess har det konstaterats att betetrycket och hävd med får inte är optimalt för att hålla nere vegetationen på en god nivå i hela området. Stora delar av området har succesivt blivit allt mer tuvigt och därmed svårskött. Fåren betar inte heller så bra ut i blötare partier vilket innebär att vass och andra våtmarksarter kan breda ut sig.

I nuläget är det får som finns tillgängligt för hävden men en maskinell bearbetning bedömdes vara positivt i de mest tuviga partierna samt för att hålla tillbaka inträngande vass och underlätta hävden. Denna åtgärd genomfördes inom projekt LIFE Coast Benefit 2015 och en kompletterande putsning gjordes även på hösten 2018.

Herrborum

Areal: 7,4 ha

Inventeringsår: 2019

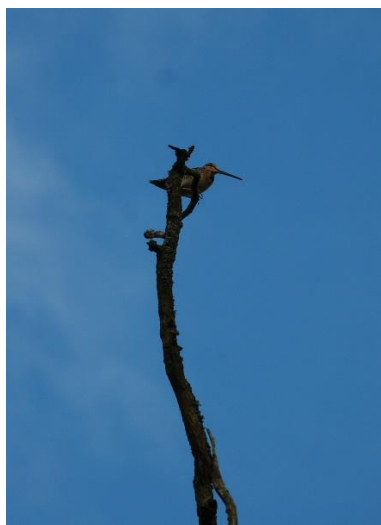
Inventerare: Ogun Caglayan Turkey

Betesdjur: ett 30-tal nötkreatur 2019.

Objektsstatus och sitecode: Naturreservat och Natura 2000-område (SCI och SPA) SE0230180.

Beskrivning av ytan

Beläget väster om Herrborums herrgård i norra delen av Herrborums naturreservat ligger en mindre strandängsyta som under många år varit måttligt betad. Den svaga hävden har inneburit att de fastare partierna har en högvuxen vegetation dominerad av tuvtåtel och andra gräs. I de fuktigare partierna dominerar högvuxna starrarter och inslag av gles vass som längre ut övergår i tätare vassbestånd. Vid inventeringen 2019 var området måttligt hävdad men en större grupp djur än tidigare var på plats.

Enkelbeckasin

Karta. Strandängsområdet Herrborum

Fåglar

Då strandängen är relativt liten och varit i dålig hävd under lång tid har den inte ingått i de regelbundna inventeringarna för miljöövervakning av strandängar. När projekt LIFE Coast Benefit planerade restaureringsåtgärder blev det aktuellt att försöka följa upp områdets arter. Då förutsättningarna för nödvändig hävd var osäkra blev insatserna försenade men när det sedan var möjligt att göra åtgärder kunde ingen inventering göras innan insats. Sannolikt har populationen av de eftersökta strandängsarterna varit låg eller närmast obefintlig åren innan restaurering. I samband med andra insatser i området har dock förekomst av enkelbeckasin noterats.

Vid inventeringen 2019 efter att området åtgärdats och hävden ökat kan noteras att de förväntade arterna enkelbeckasin och tofsvipa nu finns i området. Att även buskskvätta finns kan indikera att hävden ännu inte är optimal och sånglärkans förekomst är inte förvånande då området ligger i direkt anslutning till brukad jordbruksmark. De kommande åren blir det intressant att se om området fortsätter utvecklas i rätt riktning och om fler revir av de typiska strandängsarterna kommer att etableras. Kanske kan även en art som rödbena kolonisera området.

Art	2019
Tofsvipa	1
Enkelbeckasin	1
Buskskvätta	1
Sånglärka	1

Tabell. Antalet funna revir av olika fåglar på strandängen vid Herrborum.

Skötsel och restaureringsåtgärder

Inom projekt LIFE Coast Benefit har tvubearbetning/putsning genomförts 2018 som inneburit att området har blivit jämnare att sköta. Projektet har även samverkat med markägaren för att få till nödvändig beteshävd och hävden är numera bättre än den varit på lång tid.

Kvädöfjärden (Mörtviken)

Areal: 2,8 ha

Inventeringsår: 2019

Inventerare: Ogun Caglayan Turkey

Betesdjur: ett 50-tal nötkreatur 2019.

Objektsstatus och sitecode: Naturreservat och Natura 2000-område (SCI och SPA) SE0230138.

Beskrivning av ytan

Beläget väster om Fiskartorpet innanför Licknevarpefjärden i norra delen av Kvädöfjärdens naturreservat ligger en liten strandängsyta som angränsar till betad skog och öppen betad gammal åkermark. Hävden har inneburit att de fastare partierna har en relativt jämn och låg vegetation dominerad av olika gräs men i fuktigare partier dominerar högvuxna starrarter och rikligt uppslag av veketåg. Längre ut mot vattnet finns inslag av gles vass som längre ut övergår i tätare vassbestånd. Vid inventeringen 2019 var området putsat och välhävdat.

Rödbena

Karta. Strandängsområdet Mörtviken

Fåglar

Då strandängens areal är liten har den inte ingått i de regelbundna inventeringarna för miljöövervakning av strandängar. När projekt LIFE Coast Benefit planerade restaureringsåtgärder blev det aktuellt att försöka följa upp områdets arter men ingen inventering kunde genomföras innan åtgärd. Sannolikt har dock populationen av de eftersökta strandängsarterna varit låg innan restaureringen.

Vid inventeringen 2019 efter att området åtgärdats kan noteras att de förväntade arterna tofsvipa och rödbena finns i området även om numerären är liten. Enkelbeckasin noterades inte men borde kunna finnas i området. Att även ängspiplärka finns indikerar att hävden är god. De kommande åren blir det intressant att se om området fortsätter utvecklas i rätt riktning och om fler revir av de typiska strandängsarterna kommer att etableras. Då det egentliga strandängsområdet är relativt långsträckt men smalt mellan skog och vassbård är det dock inte troligt att antalet revir kan bli så stort. Vid inventeringarna 2019 noterades även att trana häckar i området och nyttjar miljön för födosök.

Art	2019
Tofsvipa	1
Rödbena	1
Ängspiplärka	1

Tabell. Antalet funna revir av olika fåglar på strandängen vid Mörtviken.

Skötsel och restaureringsåtgärder

Inom projekt LIFE Coast Benefit har tvubbearbetning/putsning genomförts 2018 som inneburit att området har blivit jämnare att sköta. Ambitionen har även varit att trycka ut vassen längre mot öppet vatten och skapa en bredare strandäng.

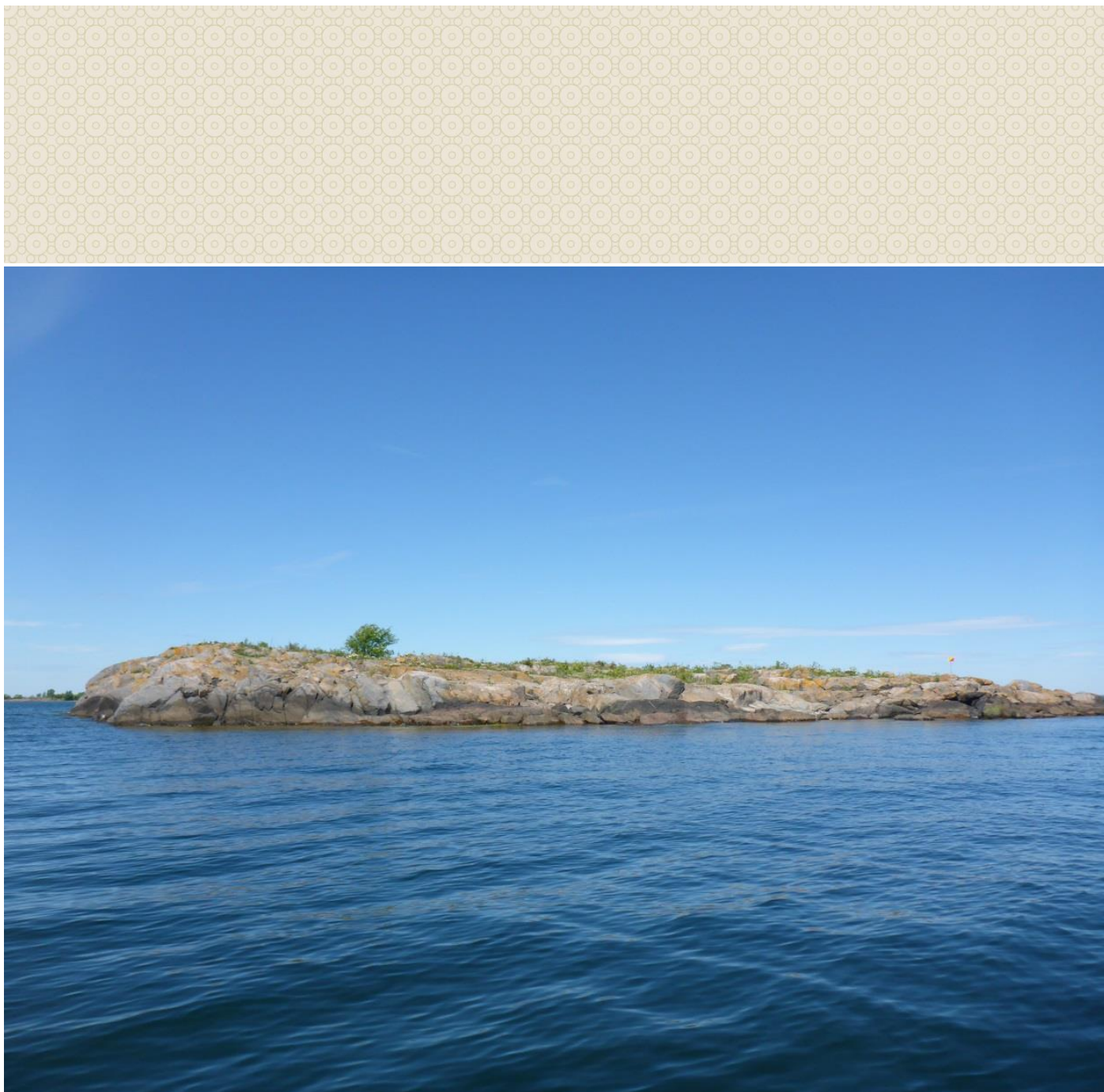
Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3 581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: oostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Vi är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter på den andra. Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

Uppföljning av kustfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit - Inventeringsdata i Östergötlands län

**Uppföljning av kustfåglar i objekt som omfattas av restaureringsåtgärder i Projekt LIFE Coast benefit - Inventeringsdata i Östergötlands län
Rapportnr: 2019:24.**

Författare Martin Larsson, Naturvårdsenheten, Naturskötsselfunktionen.

Kontaktperson Martin Larsson, Länsstyrelsen Östergötland,
Telefon, direkt: 010-22 35 402
E-post: martin.larsson@lansstyrelsen.se
Webbplats: www.lansstyrelsen.se/ostergotland

Fotografier Framsida-Typisk fågelskår Fotograf: Martin Larsson
Samtliga bilder i rapporten Fotograf: Martin Larsson

ISBN 978-91-985268-9-9

Länsstyrelsen rapport nr: 2019:24
Diarienummer: 512-11843-2019
© Länsstyrelsen Östergötland år 2019

Sammanfattning

Inventeringar av kustfåglar genomförs regelbundet i Östergötlands skärgård, vart 10:e år i fågelskyddsområden och andra för fågellivet förväntat betydelsefulla områden. Förutom dessa inventeringar följs fågellivet upp i vissa objekt och i riktade kartläggningar oftare då det är motiverat för särskilda syften.

I projekt Life Coast Benefit som pågått under åren 2013–2019 har rönningar av ett urval små öar och skär planerats och genomförts för att gynna fågellivet på längre sikt och då i första hand med fokus på de arter som direkt eller indirekt föredrar kala eller nästan helt kala miljöer. Dessutom har projektet i delar av skärgårdsområdet jobbat med att utveckla en ökad samverkan för att bekämpa mink som utgör ett hot för många fågelarter. En åtgärd som vi hoppas ska kunna spridas vidare till andra områden.

Områdena som valts ut och redovisas i denna rapport är sådana som helt eller delvis har geografiska lägen och andra naturliga förutsättningar att kunna attrahera många kustfågelarter som häckfåglar. I rapporten sammanfattas aktuell kunskap om populationerna i objekten där projektet arbetat samt i andra kända objekt i kustområdet där motsvarande insatser skulle kunna vara betydelsefulla. Inventeringsdata för objekten är både sammanställt från de inventeringar som Länsstyrelsen gör inom ramen för den återkommande uppföljningen av kustfågel och riktade inventeringsinsatser under projektperioden.

Objekten har i normalfallet varit i mindre bra skick, med relativt omfattande igenväxning i betydande delar, vilket innebär att numerären av de aktuella arterna ofta varit låg innan åtgärd. De låga numerärerna innebär dock att slumpmässiga faktorer vid inventeringstillfället kan få relativt stort genomslag i statistiken vilket man bör vara medveten om.

Då kustfågelpopulationerna uppvisat ett allmänt utsatt läge med obalanser och vikande trender för flera karaktärsarter samtidigt som det inte förflutit särskilt lång tid mellan åtgärder och inventeringar har det knappast varit rimligt att förvänta sig några tydliga positiva trender av åtgärderna under projekttiden. Sannolikt krävs också kompletterande insatser de närmaste åren för att vidmakthålla den miljö som restaurerats och insatser av liknande slag på ytterligare objekt som inte varit möjliga att åtgärda i projektet.

Det är positivt att projekt Life Coast Benefit har jobbat med restaurering i ett relativt stort landskapsavsnitt även om det finns ytterligare objekt som förväntas vara i behov av motsvarande åtgärder. Insatserna har skapat en grund för att fortsätta med liknande insatser och följa upp de platser som åtgärdats. På detta sätt kan man löpande utveckla kunskapen om hur åtgärder bör genomföras och hur fågelarterna reagerar på dessa. Förhoppningen är att det ska bidra till att de karakteristiska kustfågelarternas status förbättras och deras numerär ökar i framtiden.

Summary

Typical species of birds nesting on small island and skerries along the coast have been monitored in many sites (parts of Natura 2000-sites) in Östergötland/Sweden. The presence of the species and number of individuals (estimated number of pairs) will indicate if the status of the site is good or not. Lack of expected species or low numbers indicate that the site is not optimal for their breeding or feeding etc.

Sites have been restored within the project Life Coast Benefit from 2013-2019. The aim by the measures was to restore suitable small island and skerries to improve their opportunity as breeding grounds especially for those species that prefer areas without trees and bushes. In some areas has also measures been done to increase collaboration to restrict the population of American mink (*Mustela vison*), a predator that might have big impact on bird populations.

By monitoring the bird populations before and after measures we can evaluate our measures, learn where it is suitable or not to do measures as well as understand more how the species react. All the monitored sites contained small islands and skerries with a location and other natural conditions that supposed to attract typical bird species if the habitat status will improve. By overgrowing the sites or important parts of them was in bad shape before measures. Some of the sites have been monitored before and data indicated that the populations of birds was less before measures done in the project than it might be.

This report presents population data for all sites where restoration on small islands and skerries have been done but also other known sites where the same measures should be appropriate in the archipelago of Östergötland. By the short time between measures and monitoring it is not expected to see big changes but there are some sites where improvements might be seen. Of course, there might be other reasons that affect the number of birds in monitoring of a single site or in a single year. Hopefully the status will improve even more by time and more measures will be done in the future to favor the habitat and by that increase the populations of nesting birds.

Innehåll

Innehåll

Sammanfattning	3
Summary.....	4
Innehåll	5
Inledning	6
Inventerade fågelarter	6
Inventeringsmetodik.....	7
Objekten i rapporten.....	7

Inledning

Denna sammanställning syftar till att redovisa senaste kända kunskap om kustfågelpopulationerna i de områden där restaureringsåtgärder för att höja platsernas attraktionskraft för dessa arter är genomfört inom projekt LIFE Coast Benefit i Östergötlands län. På flera av platserna har kustfågelinventeringar genomförts flera gånger genom åren inom länsstyrelsens återkommande uppföljning. I dessa fall redovisas arterna och deras numerär vid de två senaste sådana inventeringar som genomförts 2007 respektive 2017. Mer om den metodik som används samt de aktuella arterna går att läsa i rapporten Gezelius, L. 2012. Kustfåglar i Östergötland – inventeringar 2007 och 2010. Länsstyrelsen Östergötland, rapport 2012:7. Den inventering som gjordes 2010 och som tas upp i rapporten gällde inventering av s.k. typiska fågelskår men inget av de aktuella objekten i denna rapport omfattas av dessa.

I de fall tidigare data saknas eller där det ansetts finnas anledning att komplettera materialet har inventering av fågelförekomsterna genomförts säsongen 2015 enligt samma metodik som tidigare. De platser som inte inventerats tidigare och redovisas här bedöms ha förutsättningar att attrahera häckande kustfågelpopulationer av betydelse på delar eller hela området förutsatt att lämpliga åtgärder genomförs för att gynna dessa. Data från 2017 års inventering från hela kustområdet har ännu inte publicerats i någon rapport men har i denna sammanställning arbetats in på objektsnivå i förekommande fall. Objekt där inventering från 2017 saknas och det varit relevant att samla in data efter projektåtgärder eller grunddata från tiden då projektet varit verksamt har även inventerats 2019.

Då kustfågelpopulationerna uppvisar ett allmänt utsatt läge med obalanser och vikande trender för flera karaktärsarter samtidigt som det inte förflutit särskilt lång tid mellan åtgärder och inventeringar har det knappast varit rimligt att ännu förvänta sig några tydliga positiva trender av åtgärderna i projektet. Sannolikt krävs också kompletterande insatser de närmaste åren för att vidmakthålla den miljö som varit avsett och insatser av liknande slag på ytterligare objekt som inte varit möjliga att åtgärda i projektet.

Inventerade fågelarter

Drygt 30 arter av kustfåglar inom grupperna, doppingar, svanar, gäss, änder, vadare, måsfåglar och alkor ingår i de genomförda inventeringarna i Östergötlands skärgård. Ytterligare några arter kan förekomma eller kolonisera området på sikt samtidigt som andras numerär är så liten att de kan försvinna. I samband med inventeringarna har även observationer av andra intressanta arter noterats. Mer om vilka arterna är och deras trender i Östergötlands kust som helhet kan läsas i ovan nämnda rapport.

Inventeringsmetodik

Inventeringsmetodiken följer den som redovisas i ovan nämnda rapport. Det innebär att samtliga individer av de aktuella arterna noterats vid besök på platsen och sedan har inventerarna gjort en uppskattning av hur många par dessa motsvarar. Vanligtvis har antalet par bedömts som hälften av det observerade antalet individer avrundat uppåt vid ojämnt antal, om inte skäl till en annan bedömning är rimligt för den enskilda arten.

Inventeringstillfällenas tid har anpassats efter fågeltillgång. Vanligtvis har objekten besökts minst två gånger på en säsong men för de objekt som är nya 2015 och 2019 har endast ett besök genomförts. Då dessa platser är i sådant skick att de vid inventeringen visat sig ha mycket begränsade förekomster av kustfågel har det inte ansetts rimligt att besöka dem mer än en gång. Ingen extratid att hitta precis alla individer har heller ansetts motiverat. Strävan har varit att efterlikna tidigare metodik. Det innebär att enstaka par kan vara förbisedda men samma problematik finns alltid vid inventeringar då arternas och individernas aktivitet och därmed möjlighet att bli observerade varierar över tid och rum.

Objekten i rapporten

Objektsbeskrivningarna i denna rapport bygger på de texter som finns i kustfågelrapporten från 2012 samt beskrivande texter från skötselplaner för naturreservat etc. men de har bearbetats något för att förtydliga och anpassa dessa för syftet och de åtgärder som genomförts i projekt LIFE Coast benefit. Justeringarna omfattar även kommentarer och i förekommande fall sentida bedömningar om hur områdena och deras status för fågellivet är.

Flera objekt som inte varit möjliga att åtgärda i projektet redovisas även i denna rapport då de bedömts vara lämpliga för åtgärder om det är möjligt att utvidga insatserna som gjorts till fler områden. Förhoppningsvis kan röjningar av fågelskär fortsätta de närmaste åren i Östergötlands skärgård i de objekt som redovisas här och framtida inventeringar av objekten ge värdefulla data som tydligt visar att åtgärderna har betydelse och att kustfågelpopulationerna har en god status. Nedan följer objektsbeskrivningar och inventeringsdata för objekt som berörts av åtgärder i projekt LIFE Coast Benefit eller bedömts vara lämpliga för motsvarande åtgärder om insatsen kan utökas de närmaste åren.

Måsskären och Vätterskär

Arkösunds skärgård, Norrköpings kommun. Beläget inom Bråvikens naturreservat och Natura 2000-område SE230090 Bråviken yttre utpekad både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Området har inte tidigare omfattats av kustfågelinventeringens objekt. Inventerat 2015. 2017 inventerades delar av området (Vätterskär). Någon ny inventering var inte lämpligt då åtgärderna blev genomförda sent.

Beskrivning

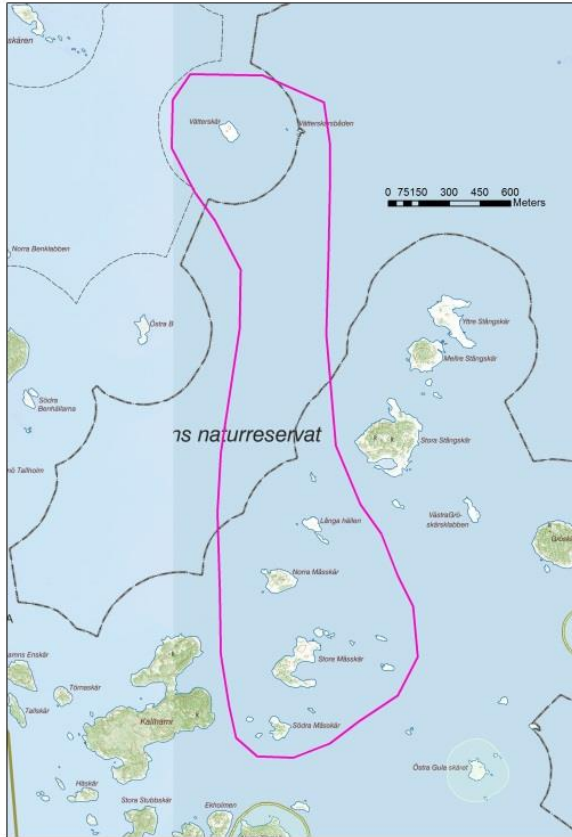
Vätterskär är ett kraftigt fågelgödslat litet skär. Till största delen utgörs det av kala hållar. I söder ett klapperstensfält med malört samt lite strandråg. I övrigt ytterskärgårdsflora och i ett hållkar fuktgynnade växter. Långa hållen är ett typiskt klibbglimsskär. I övrigt är vegetationen sparsam och gles. Norra Måsskär ligger strax intill och är en ganska hög ö utan träd, bortsett från en alridå längs sydsidan där även slån- och nyponsnår bildar ett bryn. På nordvästudden står ett par granar bland alen.

Stora Måsskär är en långsmal ö med spridda trädgrupper. På halvön i sydost står ett par klibbalar i en kråkbärssänka där även ljung och enbuskar finns. Längst i söder på ön ligger en fin våtmark, ett litet klarvatten omgivet av klibbal, björk och en. I väster finns en liten klibballund. Västerut vidtar högvuxna enbuskar med gläntor där träjon, mjölke, kruståtel och glansnäva växer. Grovbarkiga klibbalar förekommer. På skäret norr om Stora Måsskär växer klibbglim och en i övrigt artrik hållmarksflora.

Röjningar blev inte genomfört i detta område förrän 2019.

Fågelliv

Fågellivet i denna del av skärgården är relativt sparsamt men på Vätterskär i norr konstaterades en tidigare okänd gråttrutskoloni 2015. Dessutom observerades en rastande Kentsk tärna där, vilket är en ovanlig gäst i Östergötlands skärgård. Förutom trutkolonin har fågellivet lågt skyddsvärde men potential finns att ett mer skyddsvärt fågelliv kan utvecklas på ytterligare öar och skär om röjningar genomförs i området.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2015	2017
Knölsvan	2	1
Småskrake		4
Strandskata		1
Havstrut	2	2
Gråttrut	30	28
Fiskmås		3
Skrattmås	1	
Fisktärna	1	
Silvertärna		1

Gråttrut

Brottskären

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekat både enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Området har inte omfattats av kustfågelinventeringens objekt. Inventerat 2015 och 2019.

Beskrivning

Södra Brottskär är till största delen en bergig och mager ö med slätt slipade hållar mot nordväst. I öster finns lite stenbunden mark där det finns en albård och enstaka björkar, rönnar och askar. Mellan träden finns ett tätt buskage av en, slån, ros och måbär. På flera av de små skären norr om detta växer rikliga populationer av silverlav och en del klubbglim. Östra Brottskär är överlag en mycket mager ö med stora hållmarksytor med kruståtel och renlav. Mellan hållarna står glesst med en, rönn, björk, brakved och al. Mitt på ön finns en sänka med täta enbuskar där det är mycket svårframkomligt. Mot stranden i söder finns en albård. På den fågelgödslade sydvästra udden växer silverlav. Även på öns nordvästsida har fåglar gödslat klipporna och här växer gräslök, vänderot och kärleksört bland annat. Nordost om detta skär ligger en mindre kobbe med fin fågelskärsflora med bland annat klubbglim på en udde i väster. På den norra udden växer rikligt med silverlav och lite strandveronika. Stora Brottskär är en hög och bergig ö med hållmarker och stråk av björk och en som under lång tid vuxit till närmast oigenomtränglighet. Vid stranden i sydost finns en bård med klippal, rönn och en. Västra Brottskären är två små magra men ganska varierade skär. Floran är typisk för små skärgårdsöar. På den lite större ön finns en del äldre klubbalar längs syd och väststranden. På båda skärens nordvästspetsar växer silverlav och på den mindre ön finns ett litet bestånd klubbglim. *Ett flertal mindre skär och delar av de större skären i området har röjts 2016–2017.*

Fågelliv

Fågellivet är relativt sparsamt och individfattigt men representerar typiska skärgårdsarter. Fågellivet har idag lågt skyddsvärde men potential finns att ett mer skyddsvärt fågelliv kan utvecklas på ytterligare öar och skär efter att röjningar genomförts. Inom området finns både skär eller delar av skär som har potential för kolonihäckande vitfågel men också platser lämpliga för änders häckning mm.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2015	2019
Knölsvan	1	2
Gräsand		2
Storskrake	10	1
Strandskata	1	1
Havstrut	1	
Fiskmås	2	3
Skrattmås		1
Silvertärna	2	2

Kättelskären m.fl.

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekad både enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Området har inte omfattats av kustfågelinventeringens objekt. Inventerat 2015 och 2019.

Beskrivning

Denna del av skärgården utgörs av mindre öar och skär i den s.k. mellanskärgården. Vissa av dem har en sparsam vegetation medan andra är mer beväxna med täta buskage eller skärgårdsskog. Röskär är en bergig liten ö med en tallskogssänka löpande i öns längdriktning. Längst i söder finns ett litet klibbalkärr. Tallarna är grova och spärrgreniga och marken är bevuxen med gräs. Spärrgrenigheten och gräset talar för att ön tidigare varit öppnare och sannolikt utnyttjats för bete. Mot väster finns lodytor och stora block i mängd. Floran här är något rikare än inne på ön. Här finns tex tulkört, strandveronika, kärleksört, gaffelbräken och svartbräken.

Den största ön vid Kärröklabbarna är ett av en lagun nästan tudelat björkskär. Här är magert och jordtäcket är tunt vilket gör ön torkar upp snabbt på somrarna. Undantaget är några små mossar beväxna med kråkris, kråklöver och vitmossor. På ön står glest med björk, rönn och en och mot kanterna växer några gamla klibbalar. Floran är typisk för magra skär av den här typen. Kruståtel dominerar de högre delarna helt och ner mot stranden finns lite strandängsväxter som strandkrypa, videört, fackelblomster, gulkämpar, gåsört och kvanne. På en lätt fågelgödsblad håll växer gräslök, styvmorsviol, kärleksört och silverlav.

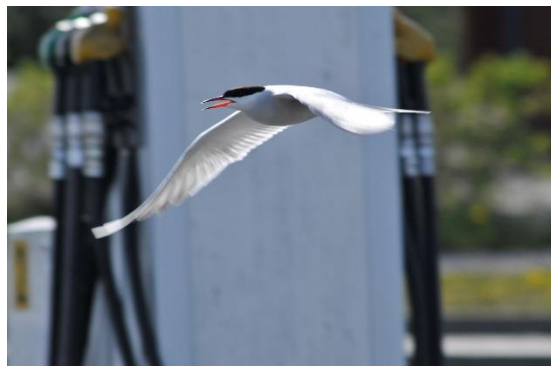
Röjningar har genomförts på några platser inför säsongen 2019 men ytterligare röjningar kan vara lämpligt.

Fågelliv

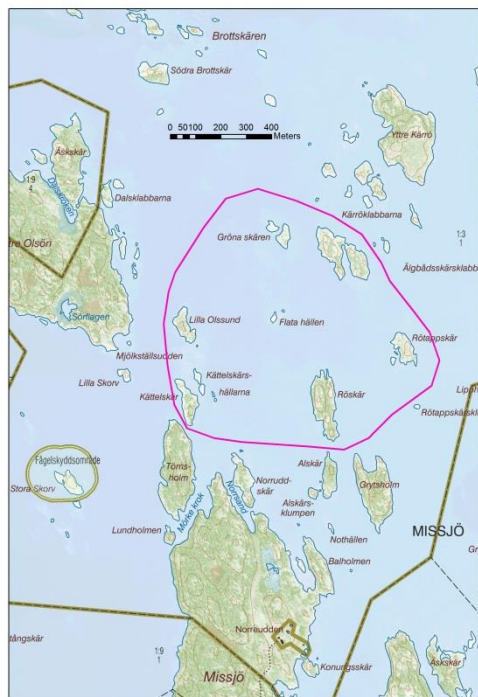
Fågellivet är idag sparsamt och individfattigt. Fågellivet har idag lågt skyddsvärde men potential finns att ett mer skyddsvärt fågelliv kan utvecklas på vissa öar och skär i området efter att röjningar genomförts.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2015	2019
Knölsvan	1	1
Strandskata		1
Gråtrut		1
Fiskmåås	2	2
Skrattmåås		13
Fisktärna		2

Fisktärna

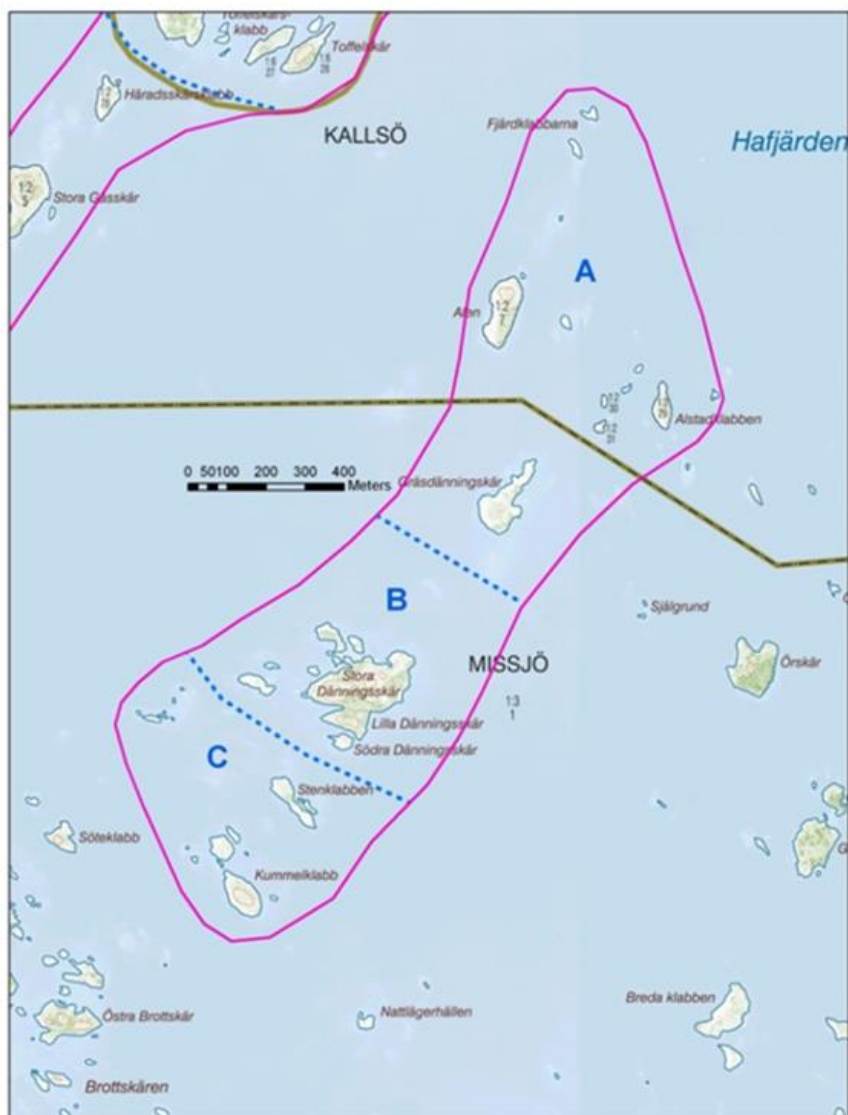
Dänningskären

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekat både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor B och C i kustfågelinventeringens objekt 4c St Dänningskär, Gräsdänningskär, alen m.fl. Stora Dänningskär är fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015, 2017 och 2019.

Beskrivning

Mindre öar i Hafjärden. På Stora Dänningskär, sektor B finns rönn, al, en och enstaka björkar och ön betas vanligtvis av får. I en liten sänka på ön finns ganska mycket örter som strandveronika, johannesört, gräslök, femfingerört, toppfrossört och styvmorsviol. I en annan sänka finns ett litet kärr bevuxet med besksöta, kråklöver och vass. I söder finns en sprickdal som ligger mycket lågt över havsnivån och som är bevuxen med vass, havssäv, hampdån, strandmynta och brännässlor. Ön har ingen karaktär lämplig för större fågelkolonier men inventeringarna har visat att många representativa skärgårdsarter ändå kan trivas där. De mindre skären i sektor C saknar i princip träd men har inslag av buskar och en flora dominerad av bl. a gul fetknopp, gräs och lavar.

Röjningar genomfördes i området 2016–2017.

Fågelliv

I området finns ett representativt urval skärgårdsarter men i tämligen låga antal. Tre ejderkullar noterades 2007! Vid inventeringstillfället 2015 var området i princip tomt på fågel. Området bedöms idag ha måttligt skyddsvärde men potential att utvecklas.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007		2015		2017		2019	
Sektor	B	C	B	C	B	C	B	C
Knölsvan	1				1	1	1	
Grågås	2				1			
Gräsand					2			
Kricka		1				1		
Skedand	1							
Bläsand	1							
Vigg	2							
Svärta	2	1						
Småskrake	1					1	1	
Storskrake	1	7		5			6	2
Strandskata	1	1			2		1	
Havstrut		3			2	2		1
Gråtrut			1			1		
Fiskmås	5	3		1	4	8	1	1
Skrattmås							2	
Silvertärna	7	4			3	4	2	1

Ejderrede

Breda klabben

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekat både enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Området har inte omfattats av kustfågelinventeringens objekt. Inventerat 2015 och 2019.

Beskrivning

Breda klabben är ett litet flackt skär dominerat av hållar. Mellan hållarna finns lite stenbunden jord bevuxen av örter som kvanne, gulmåra, gullris, strätta, renfana, snårvinda m fl. Flera av hållarna är fågelgödslade och här växer silverlav.

Röjningar genomfördes 2016.

Fågelliv

Fågellivet är idag sparsamt och individfattigt men skäret bedöms ha potential för ett mer skyddsvärt fågelliv om röjningar genomförs.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2015	2019
Knölsvan		1
Vigg		1
Strandskata		1
Fiskmås		1
Skrattmås	1	
Silvertärna		1

Vigg

Ådklabbarna

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekad både enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Området har inte omfattats av kustfågelinventeringens objekt. Inventerat 2015 och 2019.

Beskrivning

Norra och Södra Ådklabb är små skär belägna utmed farleden som korsar Missjö naturreservat. Det östra är kalt med enstaka buskar av rönn, en och nypon medan det västra är mer buskigt och utmed stranden i öster står någon al. På den senare ön finns en hel del små örtbevuxna gläntor. Gullris, gulsporre och strandveronika växer rikligt här. Ner mot ena stranden växer toppfrossört, sandlök och strandråg.

Södra Ådklabb röjdes 2019.

Fågelliv

Fågellivet är idag sparsamt och individfattigt men skäret bedöms ha potential för ett mer skyddsvärt fågelliv om röjningar genomförs. Vid besökstillfället 2015 sågs inga kustfåglar vid skären. 2019 noterades ett par fiskmåsar.

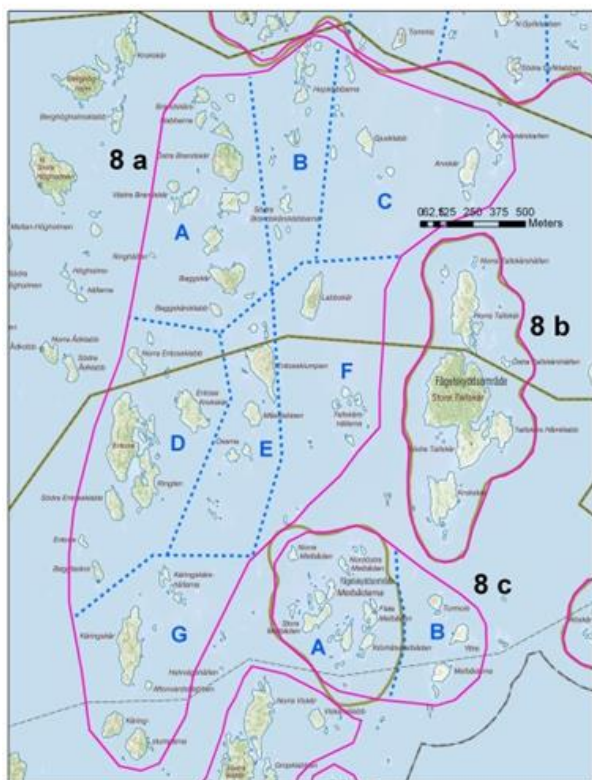
Brandskären

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekat både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor A i kustfågelinventeringens objekt 8a Brandskären, Arvskär, Baggskär, Entoseklumpen, Entose, Käringskär, m.fl. Inventerat 2007, 2015, 2017 och 2019.

Beskrivning

Östra Brandskär är ett mycket näringsfattigt björk- och enbuskskär. Floran på ön är artfattig och domineras helt av krustätel. Uppe på ön finns en liten mosse med skvattram, hjortron, kråkris, kråklöver, ängsull och hönsbär. Stora delar av ön täcks av enbuskage. Mot stranden står någon al och här finns strandväxter som gråbo, kvanne, strandveronika, frossört, strandkrypa och rörflen. Nordväst om ön ligger några mindre skär med släta hållar åt nordväst och steniga stränder åt sydost. Floran på dessa har rikliga förekomster av gul fetknopp, gräslök, kärleksört, strandkrypa och strandveronika. På klippor växer klibbglim, styvmorsviol, baldersbrå och gräslök. På ett av skären står en ask. Södra Brandskärsklabbarna är mindre, helt öppna skär förutom i ett nordost-sydvästligt stråk på den östra ön där en, nypon och rönnbuskar växer tätt. Krustätel dominerar helt de centrala delarna medan strandnära delar har mer fågelskärskaraktär med gödselgynnade växter. Längst i öster växer klibbglim och toppfrossört. Fågeltoppsbrosklav och silverlav förekommer vid fåglarnas favoritklippor. Det södra skäret är ett litet skär med en varierande natur. Här finns stenbundna lågmarker med näringskrävande flora, magra hållar och enbuskmarker samt gott om färgsprakande fågeltoppar. En liten mosse ligger i norr och här växer kråkris och hönsbär. På fågelhällarna växer förutom gul fetknopp, baldersbrå och styvmorsviol också klibbglim och silverlav. Baggskär är ett magert busk- och björkbevuxet skär. Enbuskagen är mycket utbredda. Floran är fattig och domineras av krustätel med inslag av ljung och kråkris.

Röjningar genomfördes 2019.

Fågelliv

Fågellivet i den del av skärgården där området är beläget domineras antalsmässigt av vitfågel som silvertärna, fiskmås och skrattmås. I området och dess närhet finns relativt många strandskator och arter som roskarl, labb och svärta har åtminstone tidigare förekommit i skärgårdsavsnittet där öarna ingår. Fågellivet har måttligt skyddsvärde men potential att utvecklas.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2017	2019
Sektor A				
Knölsvan		2	1	2
Grågås	4	1		
Gräsand	1			2
Storskrake			1	
Strandskata	2	1	1	
Havstrut	2			
Gråtrut		1		
Fiskmås	4		3	
Skrattmås		1	1	
Silvertärna	3	1	3	1

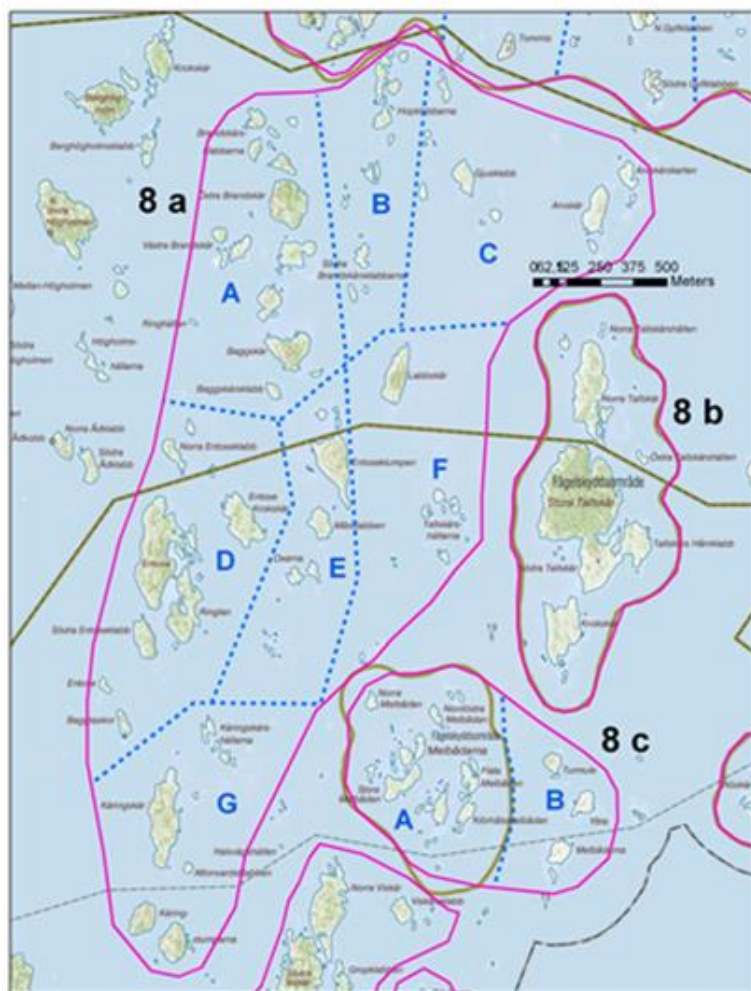
Knölsvan

Gjusklabb, Arvskär m.fl.

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor B och C i kustfågelinventeringens objekt 8a Brandskären, Arvskär, Baggsjär, Entoseklumpen, Entose, Käringskär, m.fl. Inventerat 2007, 2017 och 2019.

Beskrivning

Gjusklabb är ett litet nästan kallt ytterskär med fågelskärsflora. Här finns gräslök, baldersbrå, styvmorsviol och klubbglim bland annat. Toppfrossört och rosenpilört växer i anslutning till ett hållkar. Även Arvskär är en nästan kall ö med enstaka spridda rönnar och björkar. På ön finns ganska stora torra gräsmarksytor dominerade av kruståtel. Längs kanterna står några exemplar klubbglim och i östra strandkanten växer ormtunga. Floran i övrigt är artfattig och utan ovanliga arter. Rönjningar genomfördes i området 2019.

Fågelliv

Området domineras antalsmässigt av vitfågel som silvertärna, fiskmås och havstrut. Fyra ejderkullar noterades 2007. Tidigare har även arter som roskarl och labb häckat i området eller dess närhet.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007		2017		2019	
Sektor	B	C	B	C	B	C
Knölsvan	1	4	2	1	3	1
Grågås		2				
Gravand		1				
Gräsand	2				2	
Vigg	1					
Svärta				1		
Småskrake	1					
Storskrake						1
Strandskata	2	4	1		1	
Havstrut	1	2	1	1		
Gråtrut			1			
Fiskmås	2	1	3	4		
Silvertärna	4	1	2	1		1

Svärtor

Runnskär

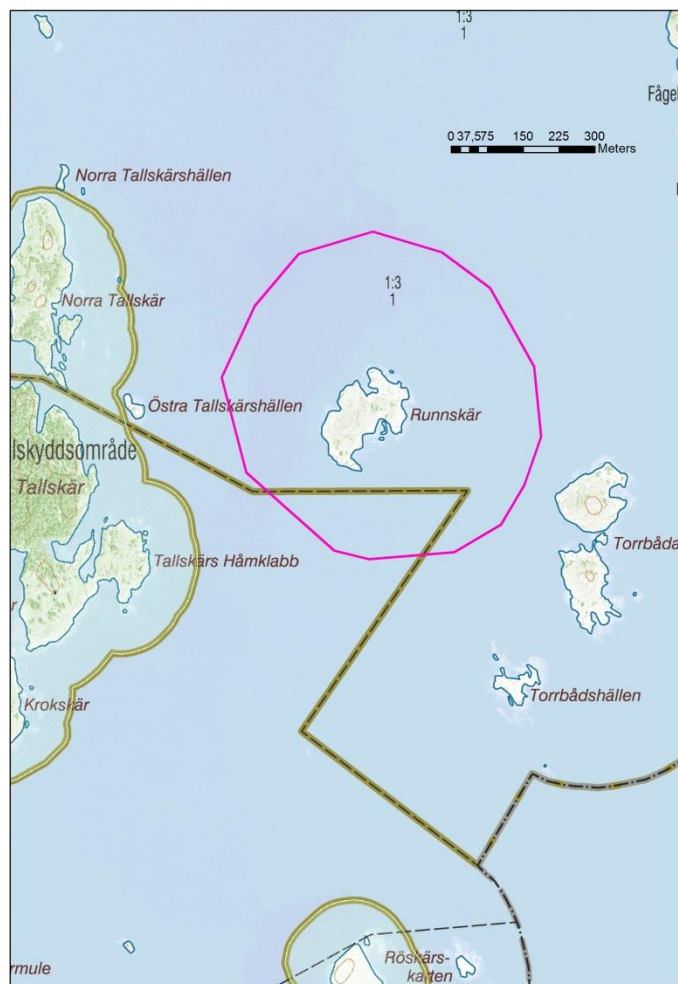
Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Området har inte omfattats av kustfågelinventeringens objekt. Inventerat 2015.

Beskrivning

Vacker liten flack ö nästan helt utan träd. Ön är mycket rik på fuktsvackor med både mossar och hällkar. På mossarna växer kråkris, kråklöver och i söder även hönsbär. I de våtaste växer även vass, strandklo och bredkaveldun. Floran är mycket artrik kring hällkar och i sprickor. Öns västra del påminner lite om ett karstalvar med välutvecklade kuddar av mossor, gul fetknopp, mandelblom, gräslök och styvmorsviol i sprickorna och lavklätt berg emellan. I större sprickor växer klubbglim, sprängört, vattenmåra, tiggarranunkel, höskallra och topplösa. Bland block vid stranden växer kvanne, veide och rikligt med strandveronika. På delar av öns västra halva dominerar den vackra silverlaven. Delar av Runnskär röjdes 2017.

Fågelliv

Inga häckande kustfåglar noterades vid inventeringen 2015. Skäret bedöms ändå kunna ha potential för fågelhäckning om vissa röjningsinsatser genomförs. Vid inventeringen 2019 noterades endast ett par silvertärna.

Krokskär

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekat både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Del av kustfågelinventeringens objekt 8b Tallskär, Krokskär. Fågelskyddsområde 1/2 - 15/8. Inventerat 2007, 2015 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

Relativt stor ö i ytterskärgården belägen i anslutning till den större skogklädda ön Tallskär. Krokskär är däremot skoglös men bevuxen av enbuskar och små rönnar.

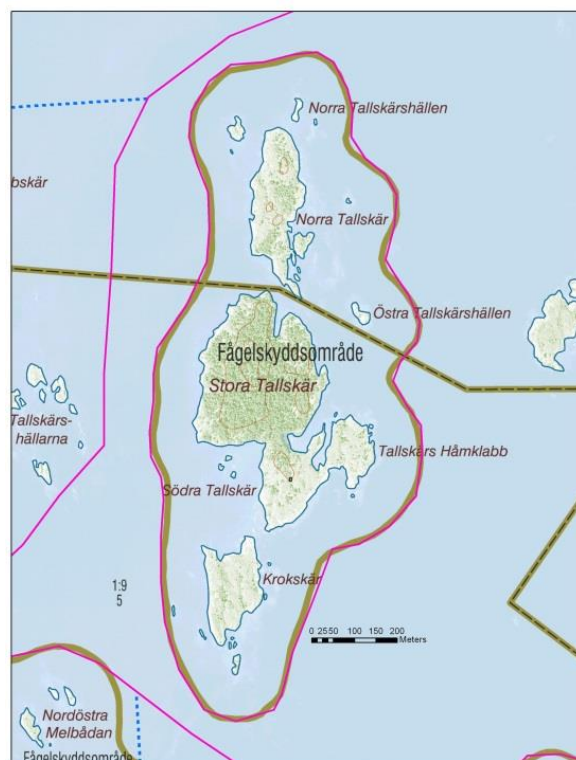
Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

Området är inte särskilt art- eller individrikt idag men har ändå skyddsvärde tillsammans med omgivande öar. Skäret bedöms ha potential för ett ännu mer skyddsvärt fågelliv om röjningar genomförs.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2019
Knölsvan			1
Knipa			2
Svärta		2	
Storskrake			2
Strandskata	1		
Fiskmås	3	1	3
Skrattmås			1
Silvertärna	2	1	4

Melbådarna

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekat både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor A i kustfågelinventeringens objekt 8c Melbådarna och yttre Melbådarna.

Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

Vackra, relativt låga kobbar och skär i ytterskärgården med isslipade hållar. Växtligheten är mest gräs och lavar. Klubbglim, vänderot, kvanne och vejde förekommer. Mellan skären finns värdefulla grundområden.

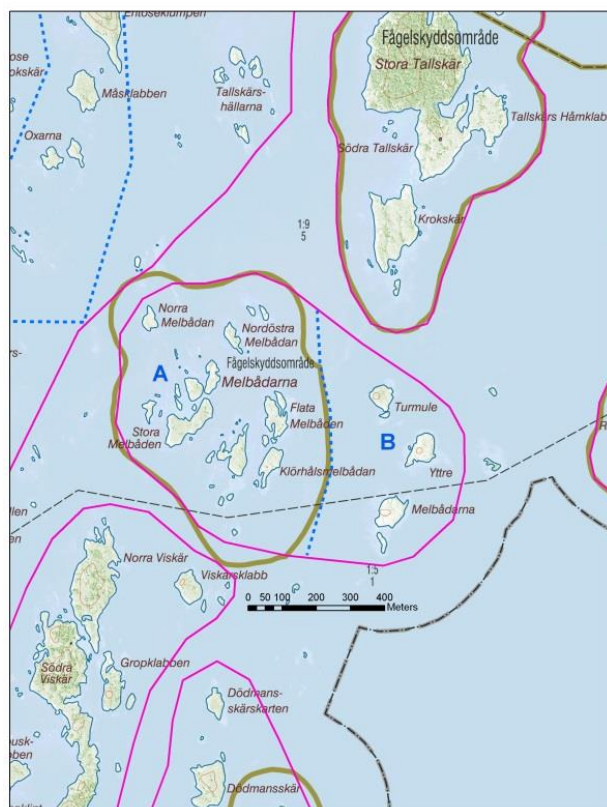
Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

Fågellivet har varit representativt med en mindre koloni mås och tärnor. Inga ejderkullar noterades 2007. Vid inventering 2015 var fågellivet sparsamt men genom vissa röjningar bedöms området kunna utvecklas.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2019
Sektor A			
Knölsvan	1		1
Gräsand	2		5
Skedand	1		
Vigg	1		
Svärta	4		
Strandskata	2	1	1
Rödbena	1		
Havstrut	2		1
Gråtrut	1	1	
Fiskmå	19		2
Skrattmå			1
Silvertärna	8	1	6

Rede Silvertärna

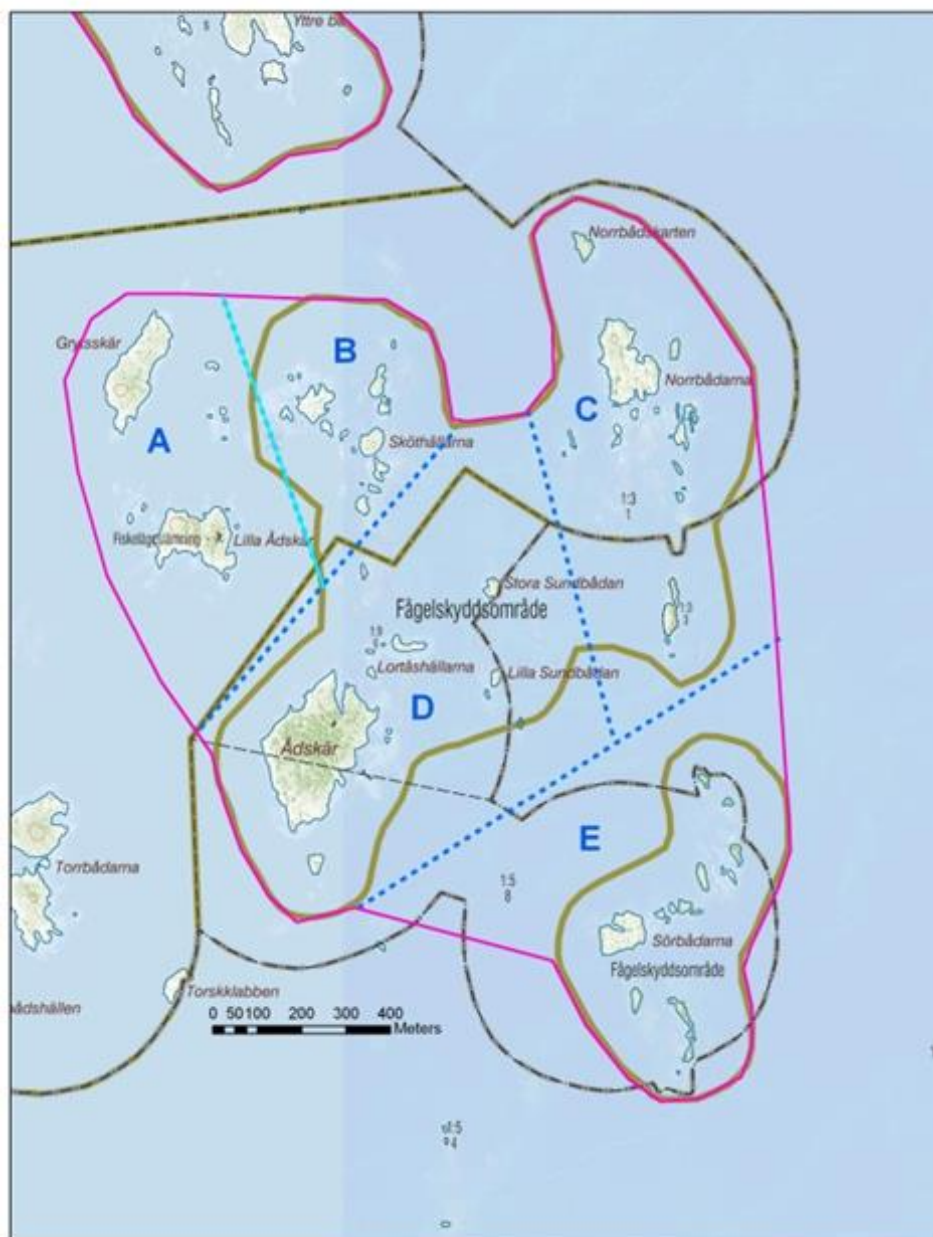
Grytskär och sköthällarna

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekat både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor A och B i kustfågelinventeringens objekt 8d Grytskär, Norrbådarna, Ådskär, Sörbådarna. Sköthällarna i sektor B är Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2017 och 2019.

Beskrivning

Öar och skär i ytterskärgården. Sköthällarna är mestadels kala men med björkbuskar, gräs och lavar. Det större Grytsskär är ett omväxlande lite högre skär med en del stora sprickor och block. I ett par sprickdalar ligger små mossar beväxna med björk. Hjortron växer i dessa. Längre ner på ön är hålen istället fyllda med vatten och bildar sk hällkar. Bland kärlväxterna finns en typisk flora med arter som kvanne, strandaster, strandkrypa och vänderot mfl. Till de lite ovanligare arterna hör veide och den lilla ormbunken ormtunga.

Röjningar genomfördes i området 2017 och 2019.

Fågelliv

Området hade vid senaste inventering en representativ kustfågelfauna. Bland ovanligare arter i området kan nämnas roskarl och labb samt förekomst av svärta. I övrigt dominerar vitfågel. Inga ejderkullar noterades 2007.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007		2017		2019	
Sektor	A	B	A	B	A	B
Knölsvan	1	1	1	1		1
Gräsand		1	1	2		1
Kricka				1		
Skedand		1				
Vigg		2				
Svärta	2	2		3		
Småskrake			2	2		
Storskrake	1		1	1	1	3
Strandskata		1		1	1	2
Rödbena		1				
Roskarl		1				
Labb		1				
Fiskmås	1	3	2	3	1	2
Skrattmås		7		7	1	
Fisktärna		2				
Silvertärna	2	3	1	3		1

Kustlabb

Norrbådarna

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Missjö naturreservat och Natura 2000-område SE230328 Missjö utpekad både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor C i kustfågelinventeringens objekt 8d Grytskär, Norrbådarna, Ådskär, Sörbådarna. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2017 och 2019.

Beskrivning

Norrbådarna är en grupp små skär i den yttersta skärgården. De flesta skären är helt vegetationsfria men det största är bevuxet med en del örter. Floran är typisk för fågelödslade ytterskär. Här finns gott om fackelblomster, gräslök, styvmorsviol, baldersbrå, klubbglim och malört. Här finns även frossört, rosenpilört, brunskära och kvanne.

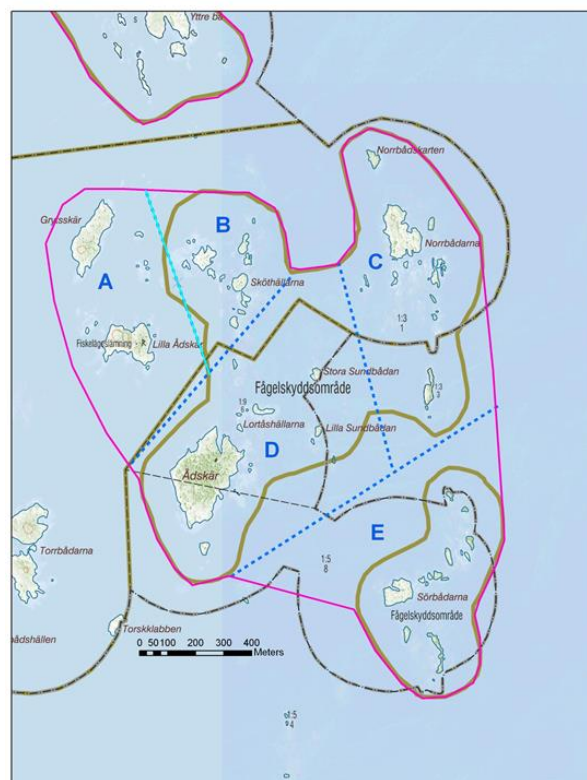
Röjningar genomfördes 2019.

Fågelliv

Den stora tärnkolonin var en nyetablering här 2007. Bland ovanligare arter i området kan nämnas roskarl. I övrigt dominerar fiskmås och trut. Inga ejderkullar noterades 2007.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2017	2019
Sektor C			
Knölsvan	1		
Gravand			1
Gräsand	1	1	2
Vigg	1		
Småskrake		2	
Storskrake	1		3
Strandskata	2	1	
Rödbena	1		
Roskarl	1		
Havstrut	3	1	1
Gråtrut	3	1	
Fiskmås	19	5	2
Silvertärna	90	7	
Tordmule			1

Röskär och Röskärskarten

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekat både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor A i kustfågelinventeringens objekt 8e Röskär och Gråbåden. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

Mindre skär i yttersta havsbandet. På Röskär som är mer höglänt finns fågelskärsflora, t.ex. klubbglim, gräslök, malört, gul fetknopp och vänderot.

Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

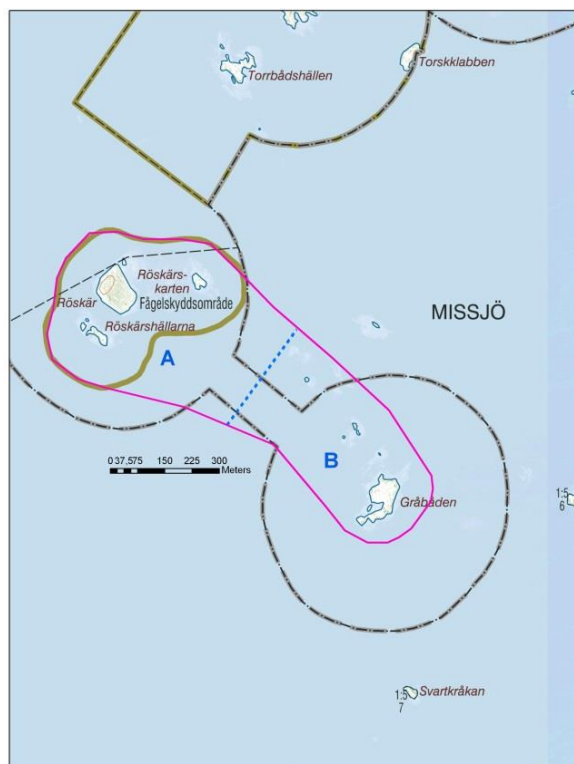
På Röskär fanns tidigare en mindre gråtrutskoloni (25 par 1981 och 15 par 1997), nu finns bara enstaka vitfågel kvar men genom vissa röjningar bedöms området kunna utvecklas.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2017
Sektor A		
Småskrake		1
Svärta		2
Strandskata	2	1
Havstrut	2	
Gråtrut	2	
Fiskmås	2	1
Fisktärna	2	
Silvertärna	2	

Fiskmås

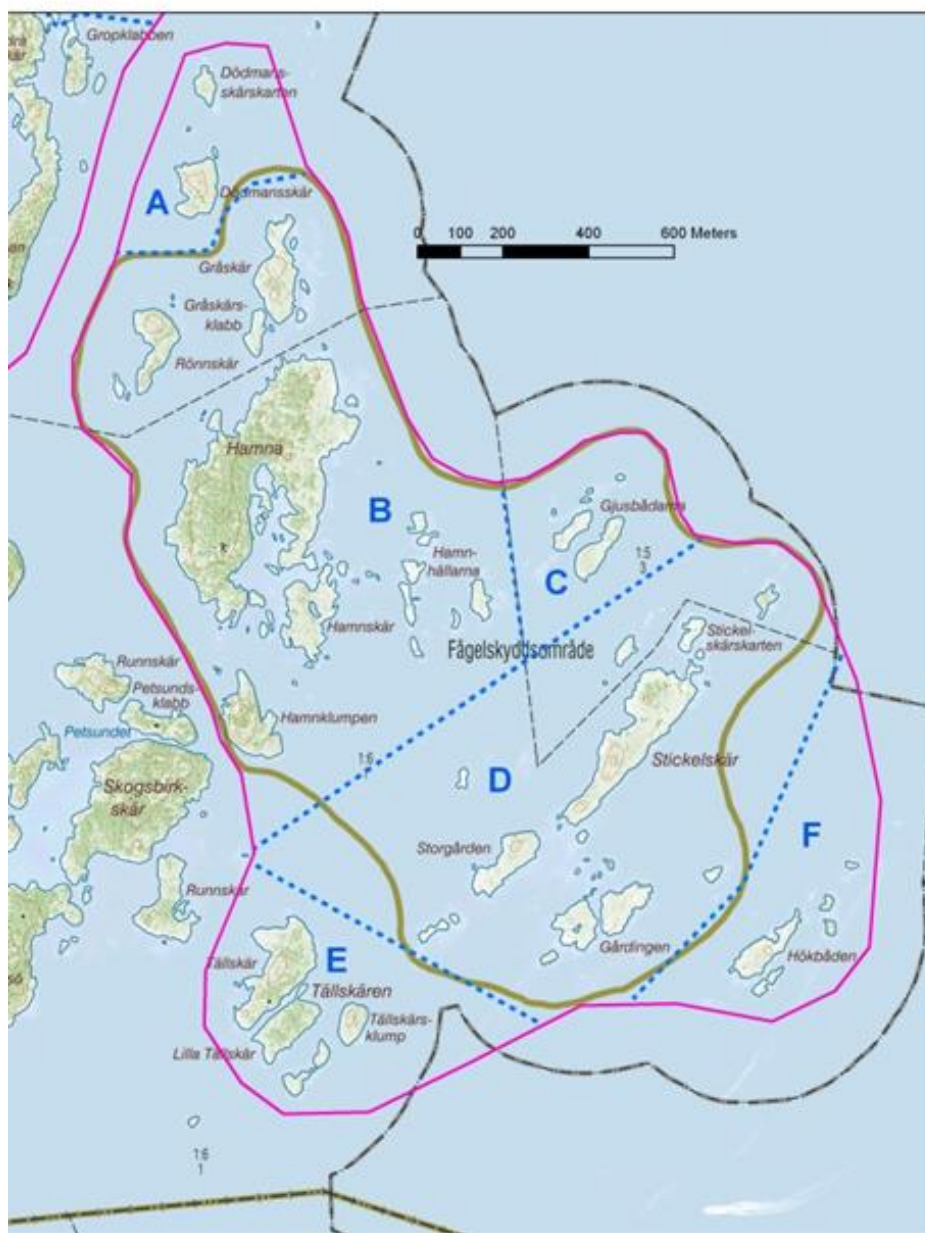
Hamna, Stickelskär m.fl

Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor B-D i kustfågelinventeringens objekt 8g Dödmansskär, Hamna, Gjusbådarna, Stickelskär, Tällskären och Hökbåden. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

Öar och skär i ytterskärgård. På den största ön, Hamna, finns en fin hällmarkstallskog. På de mindre skären dominerar lav- och klippvegetation med enstaka en- och lövbuskar. Klippglim och nattviol förekommer.

Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

De artrikaste delarna är sektorerna runt Hamna och Stickelskär med bl.a. häckande svärta, roskarl, rödbena och mindre vitfågelkolonier. Labb har tidigare häckat. Inga ejderkullar noterades 2007.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007			2017		
Sektor	B	C	D	B	C	D
Knölsvan	3		1	4		1
Grågås	2					
Gräsand	6			4		1
Kricka				2		
Snatterand	1					
Skedand	2			1		1
Knipa				1		1
Vigg	1		1			
Svärta	2					
Småskrake				1		1
Storskrake	1			2		
Strandskata	5	1	2		1	
Rödbena	1		2			1
Roskarl	1					
St strandpipare						1
Havstrut	3	2	1			1
Gråtrut				1		
Fiskmås	7	3	5	1	1	2
Skrattmås				3		
Skräntärna	1					
Fisktärna			5		1	1
Silvertärna	8		12	8	2	6

Ässkären

Gryts skärgård, Valdemarsviks kommun. Beläget inom Gryts naturreservat och Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor B i kustfågelinventeringens objekt 10a Ålänningskär, Ässkären. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

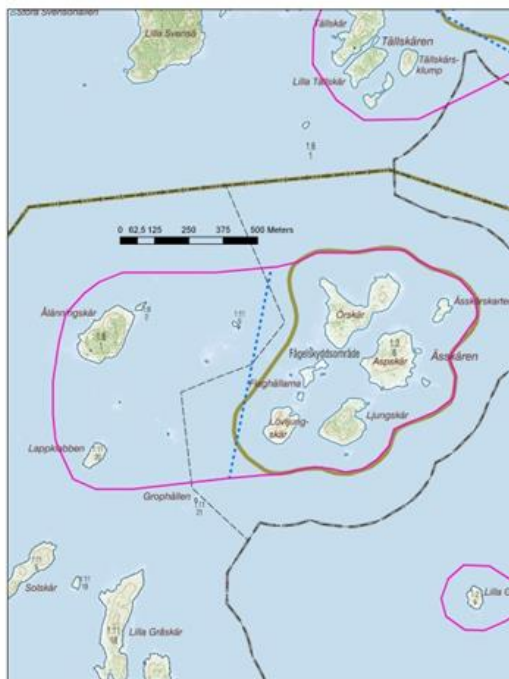
Beskrivning

Örskär är ett varierat litet skär med både fågelskärsflora och magra buskmarker. En stor del av ön täcks av klappersten som ibland bildar helt kala partier medan de på andra platser är övervuxna av renlavar, örter, gräs och enbuskar. Floran i anslutning till klappret är ganska rik med örter som strandveronika, kvanne, gråfibbla, nattviol, gökblomster, knägräs och ner mot vattnet strandråg, vejde, toppfrossört, frossört, kustarun och malört. På en fågelgödslad klippa växer silverlav tillsammans med gräslök, vänderot, kärleksört och gul fetknopp.

Lövljungskär i sydväst är en liten karg ö som domineras av enbuskar. Floran är mager och ganska artfattig. Ett par små fågelgödslade hållar har lite rikare blomning av bland annat, gräslök, baldersbrå, styvmorsviol och fackelblomster. Vid en vik mot norr finns ett lite frodigare parti där det bland annat växer kvanne, rödtoppa och gökblomster.

Även Ljungskär är ett litet kargt och magert skär dominerat av björk och en. Här finns någon enstaka sälg, gammal gran och ett par tallar. I fältskiktet dominerar kruståtel och ljung men i norr finns ett klapperstensparti med rikare flora med bland annat kvanne, strandveronika, kustarun, besksöta, skullror, smultron, nattviol och malört. Aspskär är en överlag mager ö med kruståtel och ljung och ganska mycket enbuskar. Ön är rund med en ganska plan överdel på ca 10 m höjd över havet. I söder står en gammal och några yngre askar i anslutning till ett klapperstensparti. Till lavfloran på den äldre asken hör bland annat lönnlav och olika brosklavar. Trots öns magra ensartade karaktär finns här en mångfald träd och buskarter. Utöver ovan nämnda finns slån, nypon, brakved, getapel, olvon, rönn, björk, asp, klippal och tall.

Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

Området har haft en ganska representativ kustfågelfauna med bl. a. några par svärter och rödbena. Två ejderkullar noterades 2007. Vid inventeringen 2015 var fågelfaunan mer sparsam men området bedöms kunna utveckla högre värden efter vissa röjningsinsatser. Trots att inga åtgärder genomförts än var fågellivet åter mer representativt vid inventeringen 2017.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2017
Sektor B			
Knölsvan	2	1	2
Grågås		4	
Gravand			1
Gräsand	1		
Skedand	1		
Knipa			1
Svärta	3		1
Småskrake	2	2	1
Storskrake	3		1
Strandskata	3		1
Rödbena	1		
Havstrut	2		1
Fiskmås	4	1	2
Skrattmås			2
Silvertärna	7	2	9

Havstrut

Gråskären

Gryts skärgård, Valdemarsviks kommun. Beläget inom Gryts naturreservat och Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Området har inte omfattats av kustfågelinventeringens objekt. Inventerat 2015. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

Lilla Gråskär är ett litet ytterskär med en mycket typisk flora. I väster finns en fågelgödsblad udde med rik blomning av gräslök, fetknopp, baldersbrå, styvmorsviol och vänderot. Innanför udden finns ett litet torrängsartat parti med bland annat skallror. I övrigt finns här arter som kvanne, strandveronika, smultron, toppfrossört, strätta, stagg och besöksöta på ön. I ett par svackor växer kråkris och i ett par skrevor vid stranden växer kustarun.

Stora Gråskär är ett magert dubbelskär, på mitten nästan avsnörvt av två smala vikar. Floran är typisk och ganska artfattig med dominans av ljung, kruståtel och fårvingel på de torra markerna och kråkris, tuvull och hjortron i ett par fuktsvackor. På ön finns mycket gott om enbuskar. Den södra halvan är något rikare och på fläckar med lite tjockare jordlager växer smultron, gullris, gulmåra, ärenpris, kärleksört och rölleka. I sydväst finns en liten glänta i buskagen där det växer femfingerört och strandveronika. På den norra halvan, ner mot lagunen i söder, växer frossört, toppfrossört och kärrvial. Uppe på toppen växer ett ogenomträngligt buskage av en. På en fågelgödsblad häll i väster växer gräslök och en liten fläck silverlav.

Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

Vid inventering 2015 var fågellivet sparsamt men genom vissa röjningar bedöms området kunna utvecklas.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2015
Knölsvan	1
Havstrut	2
Fiskmåås	3
Skrattmåås	1
Silvertärna	3

Silvertärnor

Turmule

Gryts skärgård, Valdemarsviks kommun. Beläget inom Gryts naturreservat och Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor B i kustfågelinventeringens objekt 10c Långskär, Turmule, St. Ebåden, Turmulehällarna, m.fl. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

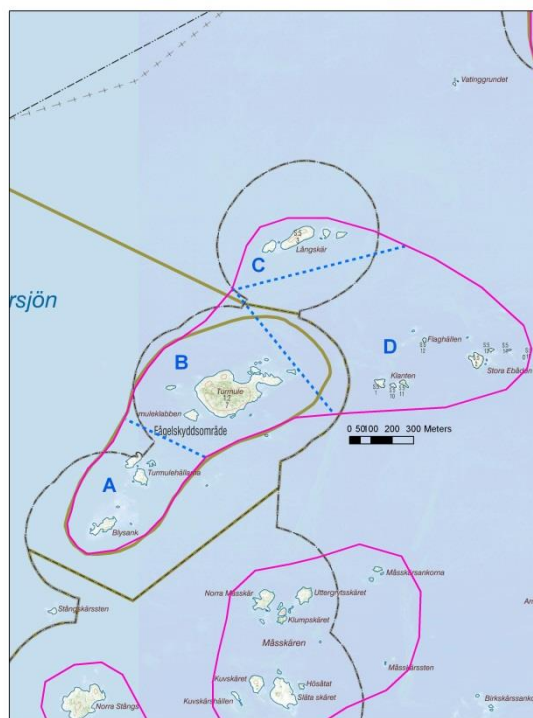
Turmule är ett mycket exponerat skär med en ganska rik fågelfauna. Fåglarnas närvaro påverkar florans starkt framförallt på den norra delen av ön som är rik på fågelgynnade växter. Här finns t.ex. gul fetknopp, vänderot, strandveronika, baldersbrå, gräslök, backlök och jordrök. Här finns också kvanne, ormtunga och nattviol. I fuktsvackor på ön växer hjortron, kråkris och mycket rikligt med hönsbär. I hållkar kan man hitta kaveldun och kråklöver bland annat. På öns centrala, lite högre delar växer mest högvuxen ljung och kruståtel tillsammans med brakved, en och björk. På ön finns även en tall. Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

På Turmule har fågellivet varit relativt artrikt genom åren. I omgivande område hade Silvertärnorna ökat vid inventeringen 2007 och vid 2015 års inventering konstaterades en koloni på Turmules nordöstra spets. Även ejder sågs i området 2015 men oklart om häckning skett.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2017
Sektor B			
Knölsvan	3		
Grågås	1		
Gräsand		1	
Svärta	3		
Småskrake	4		1
Storskrake			1
Strandskata	2	1	1
Rödbena	1	1	
Havstrut	4		1
Gråtrut	1		1
Fiskmåsa	7	1	3
Silvertärna	6	26	3

Sandskären, Skräckskär m. fl.

Gryts skärgård, Valdemarsviks kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet samt delvis inom Gryts naturreservat. Utgörs av sektor A i kustfågelinventeringens objekt 13c Stockskär, Sandskären, Svallklabbarna, m.fl. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015, och 2017. Någon ny inventering var inte lämpligt då åtgärderna blev genomförda sent.

Beskrivning

En stor del av Sandskären är sand och stenbunden med en sandstrand mot väster. Här är florans typisk för magra torra förhållanden med arter som kungsmynna, bergkårel, bergmynta, tjärblomster och gulmåra. Vid stranden växer även strandråg, backlök, gulsporre och toppfrossört. Från stranden är även marviol noterat tidigare. Mot norr finns en klippalbård och mellan den och vattnet en högörtäng med nässlor, kvanne, strätta, strandmålla, åkermolke och strättor. Ön har tidigare betats vilket syns på att det fortfarande finns öppna gräsytor och på resterna av en trädgårdsgräns som delar ön. Klapperstränder intill öppna gräsmarker på östra delen är livsmiljö för den ovanliga smalgrynsnäckan (upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv).

Skräckskär är ett litet skär med stenbunden till sandig mark på den västra halvan och berghällar i öster. Hällarna är fågelgödslande och här trivs örter som gräslök, styvmorsviol och gulfeknopp. I ett hållkar växer kaveldun. På en av de små sandstränderna växer strandråg. Uppe på själva ön ligger en torräng bevuxen med några enbuskar. Här finns också en blandning av hävdgynnade växter och rena skärgårdsörter. Gråfibbla, nattviol, gräslök, styvmorsviol, johannesört och klippglim är några arter som trivs på den öppna marken. På en liten häll i väster växer silverlav. Längs stränderna växer högrörter som kvanne, strätta, knölsyska, brännässla och älggräs. Vid den södra gäsbedade stenbundna stranden växer kustarun.

Röjningar blev inte genomförda i detta område förrän 2019.

Fågelliv

Detta område har länge haft ett relativt artrikt, fågelsamhälle. Trots detta bedöms det att röjningsinsatser skulle kunna öka områdets värde ytterligare. Inga ejderkullar noterade 2007 eller 2015.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2017
Sektor A			
Knölsvan	2	3	2
Gräsand	5	2	5
Kricka		1	
Skedand	1	2	1
Knipa			3
Svärta		1	3
Småskrake	2		2
Storskrake	2	1	4
Strandskata	3		1
Drillsnäppa	2	1	1
Havstrut	1		
Fiskmås	4	5	5
Skrattmås	1	6	8
Fisktärna			1
Silvertärna	2	6	5

Strandskata

Lökskären

Gryts skärgård, Valdemarsviks kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgår från sektor A i kustfågelinventeringens objekt 14b Löpskären, Dannskär, Gråbådarna.

Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

Löpskären är två nästan sammanväxta större skär i ytterskärgård ut mot yttersta havsbandet. Vegetationen består av al och björk samt en-, nypon och lövbuskar, som bitvis är ganska tät. På Stora Löpskär finns lämningar från ett äldre fiskeläge och fläckvis visar vegetationen att det en gång i tiden varit betydligt öppnare på ön.

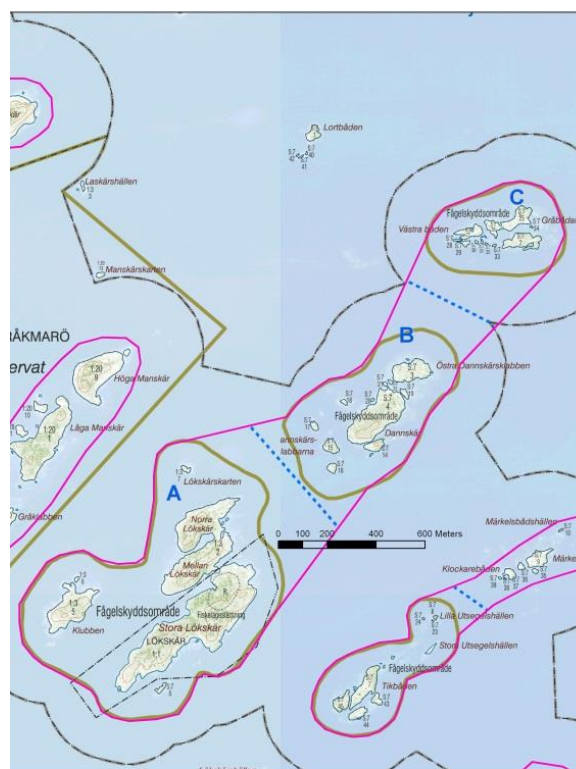
Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

Löpskären ingår i ett område med ett relativt art- och individrikt fågelliv. Området hyser eller har hyst flertalet av de i ytterskärgården häckande arterna. Några arter som tidigare funnits i området saknades 2015 och då domineras fågelfaunan av måsar och tärnor. Inga ejderkullar noterades vare sig 2007 eller 2015. Vid 2017 års inventering var dock artrikedomen i objektet åter igen relativt god.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2017
Sektor A			
Knölsvan	1		1
Gravand			1
Gräsand	1		1
Skedand	1		
Vigg			1
Svärta	2	1	2
Småskrake			1
Storskrake	1		2
Strandskata	1		2
Drillsnäppa	1		
Havstrut	1	1	1
Gråtrut	1		1
Fiskmåsa	7	9	7
Silvertärna	3	2	4

Lökskär vid Häradsskär

Gryts skärgård, Valdemarsviks kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utgörs av sektor D i kustfågelinventeringens objekt 18a Runnskär, Skräckskär, Änghäret och Lökskär. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

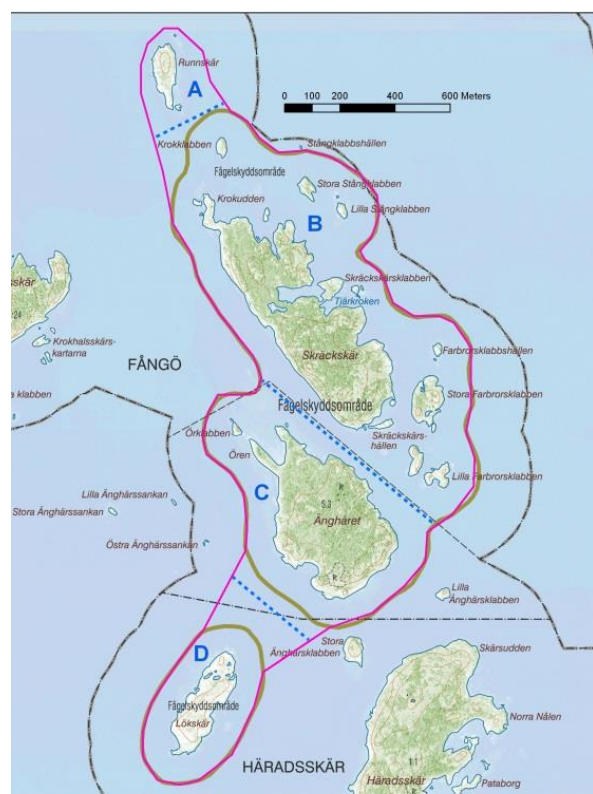
Relativt stort skär i ytterskärgården med enstaka lövbuskar och fågelskärsflora. Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

Fågellivet är idag relativt sparsamt. Tidigare har Lökskär och området norr ut haft en representativ kustfågelfauna. På Lökskär fanns tidigare en relativt stor trutkoloni med gråtrut och ganska många par silltrut men trutkolonin är idag utslagen. Genom vissa röjningar bedöms området kunna återfå en skyddsvärd kustfågelfauna.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2017
Sektor D			
Knölsvan	1		1
Grågås	1		
Gravand			1
Gräsand			4
Vigg	2		
Svärta	1		1
Storskrake		2	
Strandskata	2		1
Rödbena	1		
Havstrut	1		
Gråtrut	3		1
Fiskmå	13	2	1
Silvertärna	3	1	1
Tobisgrissla			1

Kuggskär

Gryts skärgård, Valdemarsviks kommun. Beläget inom Natura 2000-område SE230055 Sankt Anna och Gryts skärgårdar utpekade både enligt art och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Objekt 18b Kuggskär i kustfågelinventeringen. Fågelskyddsområde 1/4 - 31/7. Inventerat 2007, 2015 och 2017. Då inga röjningar genomförts har det inte varit aktuellt med ytterligare inventeringar.

Beskrivning

Ett skär med en del björk, små rönnar och nypon samt örter, gräs och lavar. Fågelskärsflora förekommer med gräslök, vänderot och kvanne.

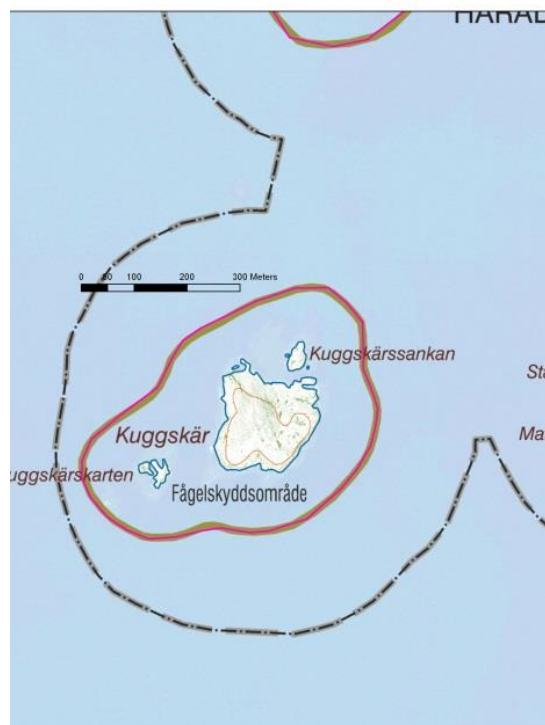
Inga röjningsinsatser är ännu utförda.

Fågelliv

Skäret har tidigare dominerats av vitfågel. Här har känsligare arter som svärta och roskarl även häckat men vid inventeringen 2015 var fågellivet mycket sparsamt. En revirhävdande skärpiplärka noterades 2007. Inga ejderkullar noterades vare sig 2007 eller 2015. Genom vissa röjningar bedöms området kunna återfå en skyddsvärd kustfågelfauna.

Uppskattning av häckande bestånd (antal par):

	2007	2015	2017
Knölsvan			1
Gräsand			1
Svärta	4		6
Storskrake			4
Strandskata	2		1
Roskarl	1		
Havstrut	4	1	1
Gråtrut	20		5
Fiskmås	13	5	7
Skrattmås	4		
Silvertärna	25	1	8
Tordmule	2		
Tobisgrissla			1

Tobisgrisslor

Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3 581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: oostergotland@lansstyrelsen.se

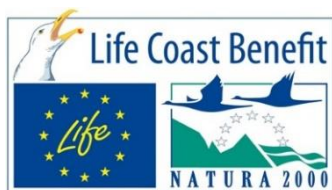
lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Vi är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter på den andra. Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

Inventering av kustfågel

Uppföljning inom LIFE Coast Benefit

Länsstyrelsen
Kalmar län

Inventering av kustfågel - Uppföljning inom LIFE Coast Benefit

Meddelande 2019:18

ISSN 0348-8748

Utgiven av:	Länsstyrelsen Kalmar län
Ansvarig avd./enhet:	Naturskötselenheten
Författare:	Thomas Johansson och Tommy Larsson
Omslagsbild:	Fiskmåås. Illustration: Peter Nilsson
Karttillstånd:	Länsstyrelsen Kalmar län © Lantmäteriet
Foto:	Åke Nilsson
Illustrationer:	Peter Nilsson

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	2
Metodik.....	2
Resultat och diskussion.....	5
Öar inom Natura 2000-området Virbo med Ekö.....	6
Måsskärsarkipelagen	6
Öar inom Natura 2000-området Storö.....	8
Långa Grundet.....	8
Skomakareskär	10
Öar inom Natura 2000-området Misterhults skärgård	10
Fjöleskär	10
Boskärsarkipelagen	12
Garpklubbarna.....	13
Stora Tärnskar och Lilla Tärnskar.....	15
Skränskären.....	17
Arkipelagen kring Stora Berkskar.....	18
Hökhulte hällar.....	21
Stora Knappeskäret	22
Korsklubbarna, söder om Örö	23

Sammanfattning

Inom projektet LIFE Coast benefit har under 2016 till 2018 åtgärder utförts på ett antal öar. Öarna har röjts från alla buskar och träd helt för att gynna de häckande fåglarna. För att se hur fågelfaunan påverkades av åtgärderna inventerades fåglarna 2019 och resultatet visas i denna rapport.

Ökningar och minskningar av fågelarter har skett i alla de 12 undersökta områdena men det är ökningar av antalet fågelarter som dominerat. I åtta områden har arter ökat och i tre områden har de minskat. Ett område är oförändrat där lika många arter ökat som minskat. De arter som minskat är bland annat ejder och gråtrut som även visar en minskande trend i hela skärgården. De arter som visat en tendens till ökning inom området är också sådana som ökat generellt i skärgården på senare år till exempel gräsand, snatterand, kanadagås, knölsvan, rödbena, silvertärna och skrattmås. Det finns ett par undantag till de generella mönstren. Det är dels drillsnäppa som ökat inom de undersökta områdena men som minskar generellt. Även roskarl där tre par häckade inom området 2019 men som 2016 registrerades i endast 1 par i ytterskärgården. Fisktärna visar på en ökning generellt men visar här en tendens till minskning. Småskrake är en art som visat på en generell ökning i ytterskärgården men ökningen är inte lika tydlig bland de undersökta öarna.

Det går inte att slå fast att de ökningarna som skett är kopplade till de avverkningar och röjningar som gjorts för att gynna fågellivet. För att göra det krävs det fler år med inventeringar och att de kopplas tydligare till de öar där åtgärder utförts. De ökningar som kan utläsas ligger också i linje med de trender som arterna visar i ytterskärgården generellt. I samband med inventeringen gjordes dock observationer som visar att röjningarna i åtminstone ett fall gjort nytta. På Skomakareskär, på den del där det tidigare har häckat bl.a. skrattmås och silvertärna, har det växte upp buskar och högre gräs- och örtvegetation med åren. Följden blev att fåglarna lämnade detta område på skäret. Under 2019 visade det sig att fåglar redan hade etablerat det röjda området och under där häckade 28 par silvertärnor och 30 par skrattmåsar.

Vad som är viktigt att tänka på vid röjningar och avverkningar i skärgården för att gynna fågellivet är att se vilken betydelse ön har i förhållande till andra öar på landskapsnivå. Det är också viktigt att inte ta bort all vedartad vegetation utan att det finns lämpliga buskar så att till exempel ejder kan söka skydd under häckningen. Nedan redovisas uppgifterna för respektive område i undersökningen.

Bakgrund

Årliga inventeringar startades av Tommy Larsson i Oskarshamn 1990. De utfördes så systematiskt att miljöövervakningen i Kalmar län anställde Tommy under många år. Totalt har årliga inventeringar utförts mellan 1990–2016. Inventeringen har i första hand fokuserat på skärgården från Svartingsskär i Mönsterås kommun i söder till Sladö Ask i Västerviks kommun i norr. Det omfattar en sträcka på cirka 90 km och utgörs till största delen av ett smalt bälte i ytterskärgården. Med ytterskärgård menas här skär som ligger i havsbandet utanför skogsbeklädda öar. Skären är till största delen kala med relativt sparsam markvegetation. I ytterskärgården finns även öar och skär som har mer vegetation, trädbestånd, buskage och högre örtvegetation till exempel Svartingsskär, Gåsö samt Furö utanför Oskarshamn. För att ett skär eller en ögrupp skulle ingå i den ursprungliga inventeringen krävs att den innehåller minst tre kustfågelarter varav minst en är kolonihäckare. Samtliga öar och skär i kärnområdet spanas årligen över för att se om de uppfyller kriterierna och att om de därmed ska ingå i inventeringen.

När inventeringarna avslutades 2016 var trenderna blandade för olika fågelarterna. Tio arter visade en ökning och tolv en minskning. För flera arter är det troligt att trenderna är en del av deras naturliga variation medan det för andra arter är ett tecken på en förändring av miljön. Generellt går det bra för tärnor, gräsand, småskrake och skäggdopping. Arter som minskar på ett oroande sätt är havstrut, gråtrut, ejder och roskarl. I bilaga 1 visas en sammanställning av de olika fåglarnas trender.

Inom projektet LIFE Coast benefit har under 2016 till 2018 åtgärder utförts på ett antal öar. Öarna har röjts från alla buskar och träd helt för att gynna de häckande fåglarna. För att se hur fågelfaunan påverkades av åtgärderna inventerades fåglarna 2019 och resultatet visas i denna rapport.

Metodik

Samtliga lokaler besöktes vid ett första tillfälle under perioden 15 april – 20 maj. Vid första besöket har en del lokaler inventerats från båt för att på så sätt registrera tidiga häckfåglar som grågås och ejder, men på många lokaler har det även gjorts landstigningar för att få en fullständig bild av den häckande kustfågelfaunan. Ett andra besök har gjorts under perioden 25 maj – 30 juni och då har landstigningar gjorts på samtliga lokaler i syfte att räkna bon och häckande par av samtliga kustfågelarter.

Inventeringen har utförts enligt Naturvårdsverkets undersökningstyp¹. Eftersom kustfåglar uppträder på olika sätt under häckningen har olika metoder använts för olika arter, men i de flesta fall har parräkning kombinerats med boräkning.

Boräkning. – Har gjorts för registrering av häckning för knölsvan, grågås, kanadagås, vitkindad gås, skäggdopping, svarthakedopping, storskarv, gråhäger, rörhöna, måsar, trutar, tärnor och alkor. Häckningar av måsar, trutar, tärnor och alkor har ibland kompletterats med räkning av vuxna fåglar på häckningslokalen då halva antalet av de vuxna fåglarna har bedömts som antalet häckande par.

Parräkning. – Simänder och dykänder har till största delen inventerats på så sätt att par under häckningstid i lämplig häckningsbiotop har bedömts som häckande par. I flera fall har dock inventeringen kompletterats med boräkning. Antalet häckande par av ejder, som ibland

¹ <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljoovervakning/handledning/metoder/undersokningstyper/landskap/kustfaglar.pdf>

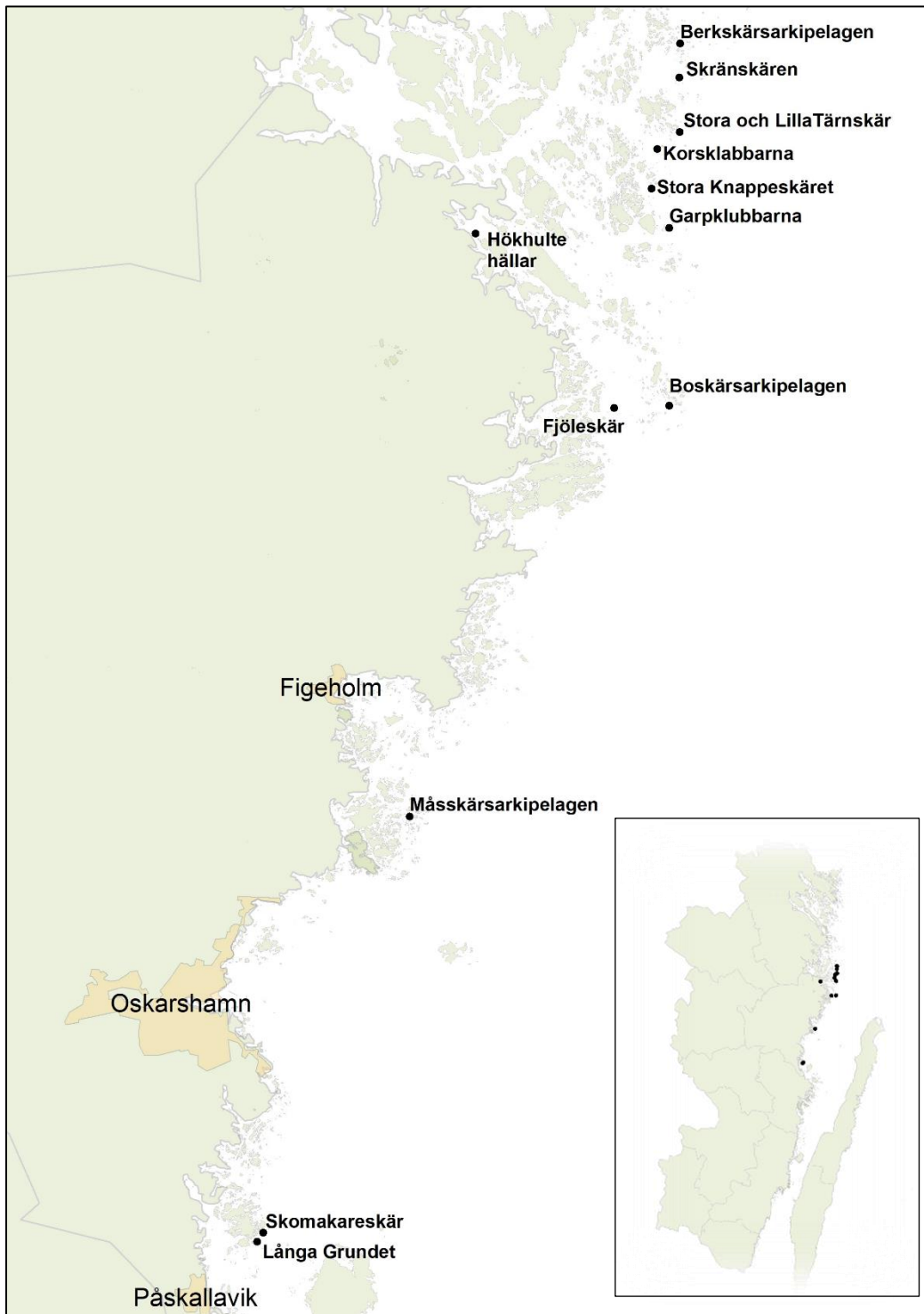
är en svårinventerad art, har baserats på antalet honor som befunnit sig vid skäret, om inte en fullständig bild fått genom boräkning. Här finns dock en felkälla att ta hänsyn till, nämligen att det kan uppehålla sig ruggningsfloccar vid den aktuella häckningslokalen.

Revirkartering. – Metoden har använts på arter som hävdar revir som vadare och skärpiplärka.

På öar där skötsel utförts har i regel all vedvegetation tagits bort genom att barrträd fällts och bränts och de grövre stamdelarna lagts i högar. Lövträd har ringbarkats för att begränsa rotskottsuppslag. De ringbarkade träden kommer att fällas efter några år när de dött, figur 1. I anslutning till respektive område finns kartor som visar på vilka av öarna där skötsel utförts. I figur 2 visas en översigtskarta var de olika öarna finns. Områdesbeskrivningarna i texten refererar till utseendet innan röjningarna ägde rum.

Figur 1. Ringbarkad björk med skottuppslag på Lilla Måsskär, Måsskärsarkipelagen. Foto Åke Nilsson.

Figur 2. Översiktskarta över de undersökta öarna.

Resultat och diskussion

Ökningar och minskningar av fågelarter har skett i alla de 12 undersökta områdena men det är ökningar av antalet fågelarter som dominerat. I åtta områden har arter ökat och i tre områden har de minskat. Ett område är oförändrat där lika många arter ökat som minskat. Det är också fler arter som ökat än minskat totalt under den senaste femårsperioden, tabell 1. De arter som minskat är bland annat ejder och gråtrut som även visar en minskande trend i hela skärgården. De arter som visat en tendens till ökning inom området är också sådana som ökat generellt i skärgården på senare år till exempel gräsand, snatterand, kanadagås, knölsvan, rödbena, silvertärna och skrattnås. Det finns ett par undantag till de generella mönstren. Det är dels drillsnäppa som ökat inom de undersökta områdena men som minskar generellt. Även roskarl där tre par häckade inom området 2019 men som 2016 registrerades i endast 1 par i ytterskärgården. Fisktärna visar på en ökning generellt men visar här en tendens till minskning. Småskrake är en art som visat på en generell ökning i ytterskärgården men ökningen är inte lika tydlig bland de undersökta öarna.

Tabell 1. Antalet par summerat för respektive art i alla 12 områden under 2014–2016 samt 2019. Det är under dessa år som inventeringsresultatet är fullständigt.

Fågelart	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Drillsnäppa	0	3	5	7
Ejder	73	59	76	15
Fiskmås	117	90	92	97
Fisktärna	15	17	8	2
Gravand	1	0	1	2
Grågås	22	26	19	14
Gråtrut	40	62	52	26
Gräsand	15	13	19	34
Havstrut	22	9	15	22
Kanadagås	0	0	2	8
Knölsvan	12	14	11	29
Kricka	0	0	1	1
Kustlabb	3	0	2	0
Roskarl	1	1	0	3
Rödbena	7	7	9	15
Silvertärna	168	147	185	212
Skedand	2	1	0	9
Skrattnås	16	44	57	98
Skräntärna	0	0	4	0
Skäggdopping	9	6	7	5
Skärpiplärka	12	8	5	17
Småskrake	26	24	16	28
Snatterand	4	4	4	8
Storskrake	1	0	0	2
Strandskata	19	15	12	22
Större strandpipare	4	8	3	6
Svärta	10	9	5	10
Tofsvipa	0	0	0	2
Vigg	39	29	49	35
Totalt	638	596	659	729

Det går inte att slå fast att de ökningarna som skett är kopplade till de avverkningar och röjningar som gjorts för att gynna fågellivet. För att göra det krävs det fler år med inventeringar och att de kopplas tydligare till de öar där åtgärder utförts. De ökningarna som kan utläsas ligger också i linje med de trender som arterna visar i ytterskärgården generellt. I samband med inventeringen gjordes dock observationer som visar att röjningarna i åtminstone ett fall gjort nytta. På Skomakareskär, på den del där det tidigare har häckat bl.a. skrattmåsar och silvertärnor, har det växte upp buskar och högre gräs- och örtvegetation med åren. Följden blev att fåglarna lämnade detta område på skäret. Under 2019 visade det sig att fåglar redan hade etablerat det röjda området och antalet häckande par uppgick till 28 par silvertärnor och 30 par skrattmåsar.

Vad som är viktigt att tänka på vid röjningar och avverkningar i skärgården för att gynna fågellivet är att se vilken betydelse ön har i förhållande till andra öar på landskapsnivå. Det är också viktigt att inte ta bort all vedartad vegetation utan att det finns lämpliga buskar så att till exempel ejder kan söka skydd under häckningen. Nedan redovisas uppgifter från fågelinventeringarna för respektive område i undersökningen.

Öar inom Natura 2000-området Virbo med Ekö

Måsskärsarkipelagen

Inv. objekt nr 21. Oskarshamns kommun. Fågelskyddsområde med undantag för Stora och Lilla Måsskär, Tjärnhällen samt några mindre skär på den västra sidan. Ingår i naturreservatet Virbo med Ekö skärgård. Mycket stort fågelvärde.

Allmän beskrivning: Området omfattar två större öar, Stora och Lilla Måsskär. De är skogsbeklädda med små talldungar, enstaka björkar och några spridda buskar. I övrigt är vegetationen sparsam med flera steniga partier. Två större skär utanför Stora och Lilla Måsskär har mer markvegetation och på vissa ställen når växtligheten ned till strandlinjen. De mindre skären är mestadels låga och kala med släta hållar. De allra minsta hållarna och grunden längst ut i havsbandet saknar häckande fåglar.

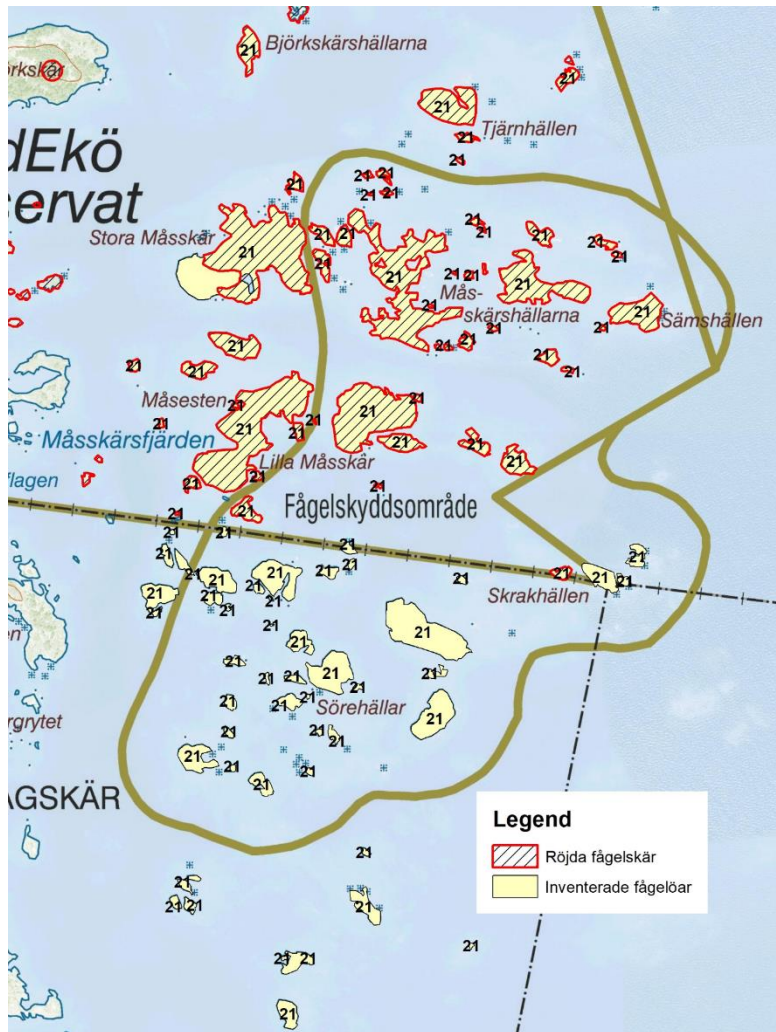
Ornitologisk beskrivning: Arkipelagen har tidigare varit mycket rik på fågel och är ett viktigt häckningsområde för de kustfågelarter som hör hemma i en småländsk ytterskärgård. Under senare år har både art- och individrikedomen minskat. Arter som gått tillbaka är framför allt ejder, fiskmåsar, gråtrut och silvertärnor, tabell 2 och figur 3.

Roskarl. Illustration Peter Nilsson.

Tabell 2. Måsskärsarkipelagen har inventerats i 29 år. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2017	Antal par 2019
Drillsnäppa	21	1	4	0	0	2	0	0	1	1	0	1
Ejder	28	21	40	0	22	17	16	6	8	8	0	4
Fiskmåås	29	24	52	2	12	25	12	15	35	4	12	10
Fisktärna	14	2	6	0	0	6	3	5	0	3	0	0
Gravand	21	1	3	0	1	0	0	1	0	0	0	1
Grågås	29	6	10	3	7	9	6	4	5	4	5	5
Gråtrut	27	54	250	0	5	22	7	3	7	2	0	0
Gräsand	29	4	8	2	4	4	4	3	4	3	2	6
Havstrut	29	8	17	2	2	4	2	2	2	2	3	4
Kanadagås	11	0	3	0	1	2	0	0	0	1	0	3
Knölsvan	29	2	4	1	3	2	1	1	2	2	1	3
Kricka	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kustlabbe	4	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0
Roskarl	24	2	5	0	1	3	1	1	1	0	0	0
Rödbena	28	2	4	0	2	2	1	1	2	1	1	3
Silltrut	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Silvertärna	29	33	80	5	15	45	25	15	35	12	10	22
Skedand	22	1	3	0	1	0	0	2	1	0	0	3
Skrattmåås	23	9	45	0	4	8	10	5	12	0	0	3
Skräntärna	10	0	2	0	0	0	0	0	0	2	1	0
Skäggdopping	22	2	8	0	4	4	3	7	4	1	0	1
Skärpiplärka	26	1	2	0	1	1	1	1	1	1	0	0
Småskrake	29	3	7	1	6	7	2	3	4	2	3	3
Småtärna	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Snatterand	7	0	2	0	1	1	2	2	2	0	0	0
Storskrake	17	1	3	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Strandskata	29	3	5	1	2	3	3	2	2	2	1	3
Större strandpipare	28	2	4	0	2	3	2	1	4	1	0	1
Svärta	23	3	6	0	6	2	3	1	2	0	0	4
Tofsvipa	9	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vigg	29	10	18	4	7	9	12	9	7	7	4	6

Figur 3. En översikt av Måsskärsarkipelagen. Områden markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

Öar inom Natura 2000-området Storö

Långa Grundet

Inv. objekt nr 60. Oskarshamns kommun. Storö naturreservat. Lågt fågelvärde.

Allmän beskrivning: Ett lågt, långsmalt skär som ligger intill Skomakareskär i Runnöfjärden. Markvegetation är relativt sparsam och skäret har flera partier med släta hällar.

Ornitologisk beskrivning: Vid inventeringen 1984 var fågelfaunan sparsam men 2003 fanns en liten koloni med skrattnås och silvertärna. Därefter minskade de och 2006 saknades många häckfåglar. I skydd av den relativt stora kolonin med silvertärna häckade vidare som större strandpipare rödbena och roska under några år, tabell 3 och figur 4.

Tabell 3. Långa grundet har inventerats i 15 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Drillsnäppa	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Ejder	11	3	7	0	4	7	0	2	2	0	0
Fiskmåås	8	2	9	0	0	4	2	5	0	3	4
Fisktärna	3	1	12	0	0	12	0	0	0	0	0
Gravand	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Grågås	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Gråtrut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gräsand	7	1	2	0	1	0	1	0	0	0	0
Havstrut	7	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1
Kanadagås	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Knölsvan	5	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1
Roskarl	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Rödbena	5	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1
Silvertärna	11	15	38	0	30	20	6	25	35	8	14
Skedand	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Skrattmåås	3	2	25	0	0	0	0	0	0	0	0
Skäggdopping	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Småskrake	8	1	2	0	0	1	0	1	0	1	1
Strandskata	8	1	3	0	1	1	0	1	1	0	0
Större strandpipare	5	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0
Svärta	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0
Vigg	7	1	4	0	3	3	4	0	2	2	0

Figur 4. En översikt av Långa grundet samt Skomakareskär. Bägge öarna omfattas av fågelinventering och röjningsåtgärder.

Skomakareskär

Inv. objekt nr 127. Oskarshamns kommun. Storö naturreservat. Fågelskyddsområde. Lågt fågelvärde.

Allmän beskrivning: Skäret är lågt med en liten förhöjning i den västra delen.

Markvegetationen är riklig, inte minst bland stenarna som finns ute i strandlinjen. På skärets östra och västra delar förekommer partier med berg i dagen.

Ornitologisk beskrivning: En relativt rik fågelfauna påträffades vid inventeringen 1984 med bland annat gravand och kolonier med fiskmåsar, gråtrut och silvertärna. Därefter följde många år då skäret var öde. I partiet på skäret där det tidigare har häckat bl.a. skrattnåsar och silvertärna har det växt upp buskar och högre gräs- och örtvegetation med åren. Följden blev att fåglarna lämnade detta område på skäret. Vid inventeringen 2019 visade sig att fåglar redan hade etablerat sig i det röjda området och under 2019 häckade där 28 par silvertärna och 30 par skrattnåsar, tabell 4 figur 4.

Tabell 4. Skomakareskär har inventerats i 11 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Drillsnäppa	5	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1
Ejder	7	2	7	0	0	1	2	2	0	0	0
Fiskmåsar	8	3	10	0	0	2	5	10	2	5	6
Fisktärna	5	2	8	0	0	3	8	7	2	0	0
Gravand	3	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1
Grågås	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Gråtrut	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	1
Gräsand	5	1	2	0	0	0	2	1	0	0	2
Havstrut	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Knölsvan	4	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1
Rödbena	6	1	2	0	0	1	2	0	0	1	1
Silvertärna	6	8	28	0	0	0	0	0	0	4	28
Skedand	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Skrattnåsar	5	9	45	0	0	0	4	0	0	7	30
Skäggdopping	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Småskrake	5	1	2	0	2	0	2	0	0	0	2
Snatterand	4	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1
Strandskata	8	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1
Större strandpipare	5	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1
Svärta	2	0	2	0	0	0	2	0	0	1	0
Vigg	5	2	5	0	0	2	5	0	0	0	3

Öar inom Natura 2000-området Misterhults skärgård

Fjöleskär

Inv. objekt nr 34. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Lågt fågelvärde.

Allmän beskrivning: Ett kallt och relativt vegetationsfattigt skär norr om Kråkelunds lotsstation. Vegetation är koncentrerad till skärets centrala delar.

Ornitologisk beskrivning: Under 90-talet var skäret hemvist för flera av karaktärsarterna i skärgården, men från 1999 och cirka 10 år framåt minskade art- och individantalet markant. Därefter har antalet åter vänt upp och 2019 fanns 18 par fiskmåsar, 40 par silvertärnor och en stor ökning av skrattmåsar där med totalt 65 par häckande, tabell 5 och figur 5.

Figur 5. En översikt av Fjölaskär. Båda områdena i fågelskyddsområdet omfattas av fågelinventeringen och röjningsåtgärder.

Tabell 5. Fjölaskär har inventerats i 28 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019.

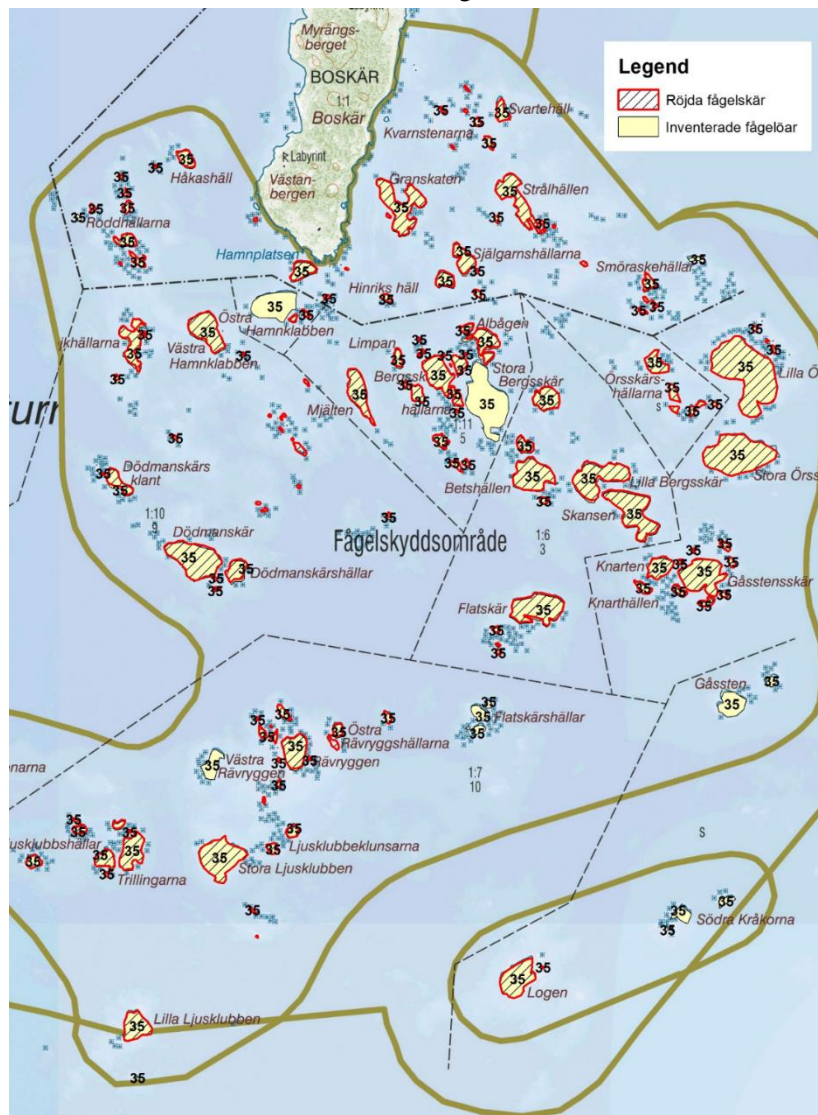
Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Ejder	26	4	14	0	5	7	6	4	4	9	0
Fiskmåsar	20	5	20	0	6	6	15	20	10	8	18
Grågås	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Gråtrut	21	5	18	0	13	10	6	4	7	4	4
Gräsand	6	0	3	0	2	1	0	2	2	3	0
Havstrut	24	1	4	0	0	1	1	1	0	1	1
Kanadagås	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Knölsvan	10	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1
Roskarl	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Rödbena	6	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1
Silvertärna	13	11	45	0	45	35	25	30	22	45	40
Skedand	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Skrattmåsar	5	5	65	0	0	18	22	6	0	15	65
Skräntärna	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Småskrake	10	1	3	0	1	0	2	2	3	1	0
Snatterand	4	0	2	0	0	0	1	1	1	0	2
Strandskata	15	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0
Större strandpipare	5	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1
Svärta	2	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0
Vigg	20	2	7	0	6	3	4	7	4	6	2

Boskårsarkipelagen

Inv. objekt nr 35. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Mycket stort fågelvärde.

Allmän beskrivning: Området omfattar cirka 15 öar och skär öster och söder om Boskär i Misterhults skärgård. Många skär är kala och låga, men några är höga med branta klippor som sluttar ned i vattnet. De flesta har gles markvegetation och saknar vegetation i strandlinjen. Stora och Lilla Bergskär är de två skär i arkipelagen som har mest vegetation i form av träd och buskar. Stora och Lilla Örsskären är låga och har en relativt riklig förekomst av stenar, främst på skärens västra sidor där också vegetationen når ut i strandlinjen. Flatskär är ett lågt, vegetationsrikt skär som nästan uteslutande består av mindre stenar och grus.

Ornitologisk beskrivning: Den rikaste fågelfaunan påträffas på låga, steniga skär som Stora och Lilla Örsskären. Här har fågellivet dominerats av en koloni med gråtrut, som mest 270 par 1996, men som minskat till 18 par 2008. Andra arter som vigg, ejder, småskrake och havstrut häckar årligen och vissa år har silltrut, skräntärna och tordmule häckat på skären. I början av 90-talet häckade även tobisgrissla. Flatskär, med sin steniga och vegetationsrika karaktär, har varit häcklokal för skrattnås, som mest 35 par, och silvertärna, cirka 30 par. Under senare år har skäret Strålhällen blivit en viktig häckplats för fiskmås och silvertärna. Under inventeringen 2019 konstaterades att skrattnåsarna försvunnit helt och att stora minskningar skett av ejder, gråtrut, havstrut och silvertärna, tabell 6 och figur 6.

Figur 6. En översikt av Boskårsarkipelagen. Områden markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

Tabell 6. Boskärsarkipelagen har inventerats i 28 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Bergand	2	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Drillsnäppa	20	1	3	0	1	0	0	0	1	2	0
Ejder	28	64	125	3	35	20	24	29	18	35	3
Fiskmåså	28	25	60	6	13	32	8	11	14	25	7
Fisktärna	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Gravand	19	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Grågås	28	9	18	4	8	11	8	6	7	7	5
Gråtrut	28	95	270	6	10	12	6	9	10	30	15
Gräsand	26	5	9	0	2	3	4	0	3	6	7
Havstrut	28	18	37	3	3	3	3	9	3	8	6
Kanadagås	2	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0
Knölsvan	28	3	5	1	2	3	2	3	3	3	5
Kricka	3	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0
Kustlabb	7	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0
Roskarl	19	2	5	0	1	0	0	0	0	0	0
Rödbena	25	2	5	0	1	1	0	1	2	3	3
Silltrut	6	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Silvertärna	27	32	85	0	35	14	6	38	0	40	22
Skedand	9	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Skrattmåså	20	11	35	0	5	4	0	0	25	0	0
Skräntärna	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Skäggdopping	18	1	3	0	2	0	0	0	2	0	0
Skärpiplärka	28	2	7	1	1	2	1	4	2	1	4
Småskrake	28	4	11	2	11	3	2	6	2	9	5
Snatterand	2	0	2	0	2	0	0	0	0	1	0
Storskarv	4	3	50	0	0	0	0	0	0	0	0
Storskrake	21	1	2	0	2	0	0	0	0	0	1
Strandskata	28	5	8	1	2	4	1	7	3	4	6
Större strandpipare	21	1	2	0	1	1	1	0	1	2	1
Svärta	24	2	6	0	3	1	2	2	0	0	5
Tobisgrissla	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Tordmule	10	1	4	0	1	0	2	0	0	0	0
Vigg	27	10	17	0	5	4	0	4	5	13	8

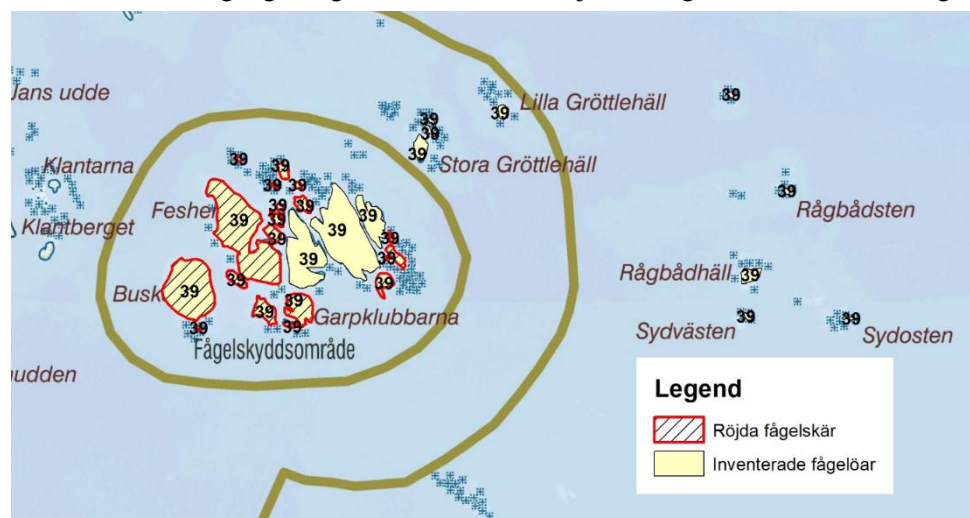
Garpklubbarna

Inv. objekt nr 39. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Lågt fågelvärde.

Allmän beskrivning: Ö-gruppen i havsbandet utanför Strupö består av fyra större skär samt en samling småskär. Utanför fågelskyddsområdet finns ytterligare sex skär eller grund. De större skären är förhållandevis höga och till största delen kala, men det finns områden med riklig markvegetation, främst i klippskrevor. Det finns områden med stenig terräng och på några platser

är strandlinjen flack, antingen med stenig strand eller i form av hållar som planar ut i vattnet. De mindre skären är relativt låga och kala.

Ornitologisk beskrivning: Liksom i flera andra områden var häckfågelfaunan som rikast under 90-talet för att successivt minska under 2000-talet och idag saknas många av de tidigare häckfågeln. Generella tillbakagångar registrerades 2019 av ejder och gråtrut, tabell 7 och figur 7.

Figur 7. En översikt av Garpklubbarna. Områdena markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

Tabell 7. Garpklubbarna har inventerats i 28 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Drillsnäppa	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Ejder	25	12	25	0	12	4	8	5	2	0	0
Fiskmås	22	8	23	0	5	0	4	2	0	3	8
Fisktärna	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Gravand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grågås	22	2	4	0	2	2	0	0	0	0	0
Gråtrut	18	7	48	0	0	0	3	0	4	0	4
Gräsand	18	2	4	0	0	3	0	0	1	1	3
Havstrut	22	2	5	0	0	0	1	1	1	0	1
Knölsvan	25	1	2	0	0	1	0	1	1	1	1
Roskarl	9	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Rödbena	5	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1
Silvertärna	16	3	18	0	5	3	0	0	0	2	5
Skrattmås	4	1	9	0	2	0	0	0	0	0	0
Skärpiplärka	18	1	2	0	1	0	0	1	1	0	2
Småskrake	20	1	4	0	4	0	3	1	4	0	1
Snatrand	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Storskrake	9	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Strandskata	26	1	2	0	1	1	1	2	1	1	1
Större strandpipare	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1
Svärta	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Vigg	16	2	6	0	0	0	0	2	0	0	3

Stora Tärnskär och Lilla Tärnskär

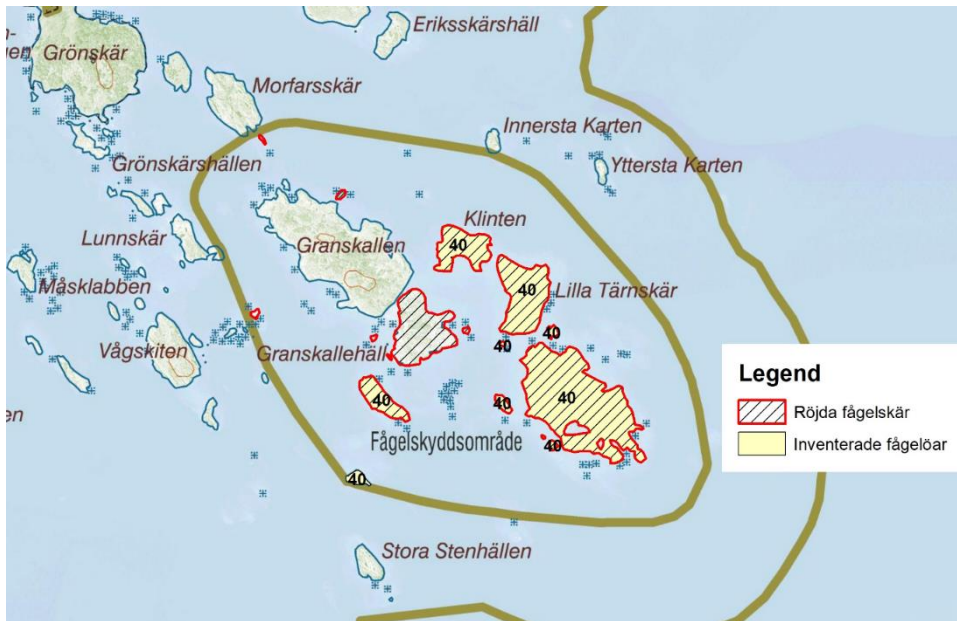
Inv. objekt nr 40. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Fågelvärde.

Allmän beskrivning: Inventeringsområdet omfattar främst de tre stora skären Stora Tärnskär, Lilla Tärnskär samt Klinten i havsbandet sydost om Örö. Det är tre kala och relativt låga skär, men Stora Tärnskär syns bra mot horisonten tack vare ett högt sjömärke i sten som ofta är boplats för stenskvätta och skärpiplärka. Stora Tärnskär har riklig markvegetation, och här växer även högre örter, framförallt i anslutning till vattensamlingar. Strandlinjen är flack på skärets södra sida, men på östra och norra sidan finns klippor och hållar. Lilla Tärnskär och Klinten är kalare och har större ytor med kala hållar.

Ornitologisk beskrivning: Området, och då främst Stora Tärnskär, hyste ett rikt fågelliv under 90-talet, men under några år i början av 2000-talet minskade antalet häckande par, för att åter öka. De allra senaste åren har antalen sjunkit igen med generella minskningar av ejder, gråtrut, havstrut och silvertärna, tabell 8 och figur 8.

Tabell 8. Stora och Lilla Tärnskär har inventerats i 28 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Drillsnäppa	2	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1
Ejder	26	13	23	0	12	9	9	7	6	0	0
Fiskmåså	11	3	12	0	0	3	0	0	5	0	0
Fisktärna	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0
Gravand	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Grågås	23	3	8	0	6	4	0	3	4	0	1
Gråtrut	25	72	250	0	0	4	7	5	8	0	0
Gräsand	11	1	4	0	3	0	0	3	2	0	0
Havstrut	26	6	15	0	0	2	1	2	2	0	2
Kanadagås	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Knölsvan	23	1	2	0	1	1	1	1	2	1	1
Roskarl	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Rödbena	11	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1
Silltrut	3	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Silvertärna	15	5	22	0	4	0	6	7	10	0	0
Skräntärna	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Skärpiplärka	10	0	2	0	0	0	1	2	1	0	1
Småskrake	23	2	3	0	0	1	2	2	3	0	0
Snatterand	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Strandskata	23	1	2	0	1	1	0	1	1	0	1
Större strandpipare	3	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1
Svärta	9	0	2	0	0	0	2	1	2	0	0
Tobisgrissla	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Tordmule	8	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Vigg	19	2	5	0	0	0	0	0	2	0	1

Figur 8. En översikt av Stora och Lilla Tärnskär. Områden markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

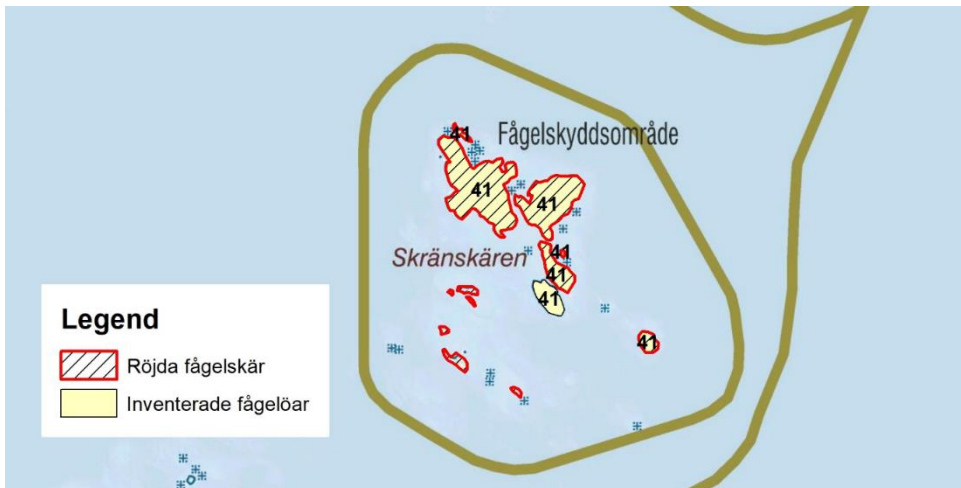
Skräntärna. Illustration Peter Nilsson.

Skränskären

Inv. objekt nr 41. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Lågt fågelvärde.

Allmän beskrivning: Två större och några mindre, kala, men relativt höga skär nordost om Öro. Vegetationen är sparsam och terrängen består till största delen klippig med släta hållar. Ett stenigt parti förekommer på det nordligaste skärets västra sida.

Ornitologisk beskrivning: Skärens fågelfauna är representativ för en småländsk ytterskärgård, även om art- och individantalet inte har varit så stort under inventeringsperioden. Ejder och gråtrut minskar medan fiskmås och silvertärna ökar, tabell 9 och figur 9.

Figur 9. En översikt av Skränskären. Områden markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

Ejderpar. Illustration Peter Nilsson.

Tabell 9. Skränskären har inventerats i 28 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Ejder	28	9	16	2	3	2	16	7	4	6	2
Fiskmåås	11	5	25	0	8	15	10	25	20	14	12
Gravand	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Grågås	14	1	2	0	0	2	1	0	0	0	2
Gråtrut	19	7	28	0	5	0	3	10	11	4	0
Gräsand	5	0	2	0	2	2	0	1	0	0	1
Havstrut	15	1	2	0	0	0	1	2	1	0	1
Knölsvan	11	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1
Kustlabb	4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Roskarl	10	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Rödbena	4	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1
Silvertärna	8	8	45	0	25	12	13	45	30	35	25
Skäggdopping	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Skärpiplärka	14	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1
Småskrake	17	1	3	0	2	0	3	3	2	0	3
Snatterand	2	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Strandskata	23	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1
Större strandpipare	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Svärta	2	0	2	0	0	0	0	2	2	0	0
Vigg	19	2	4	0	0	2	4	3	4	3	3

Arkipelagen kring Stora Berkskär

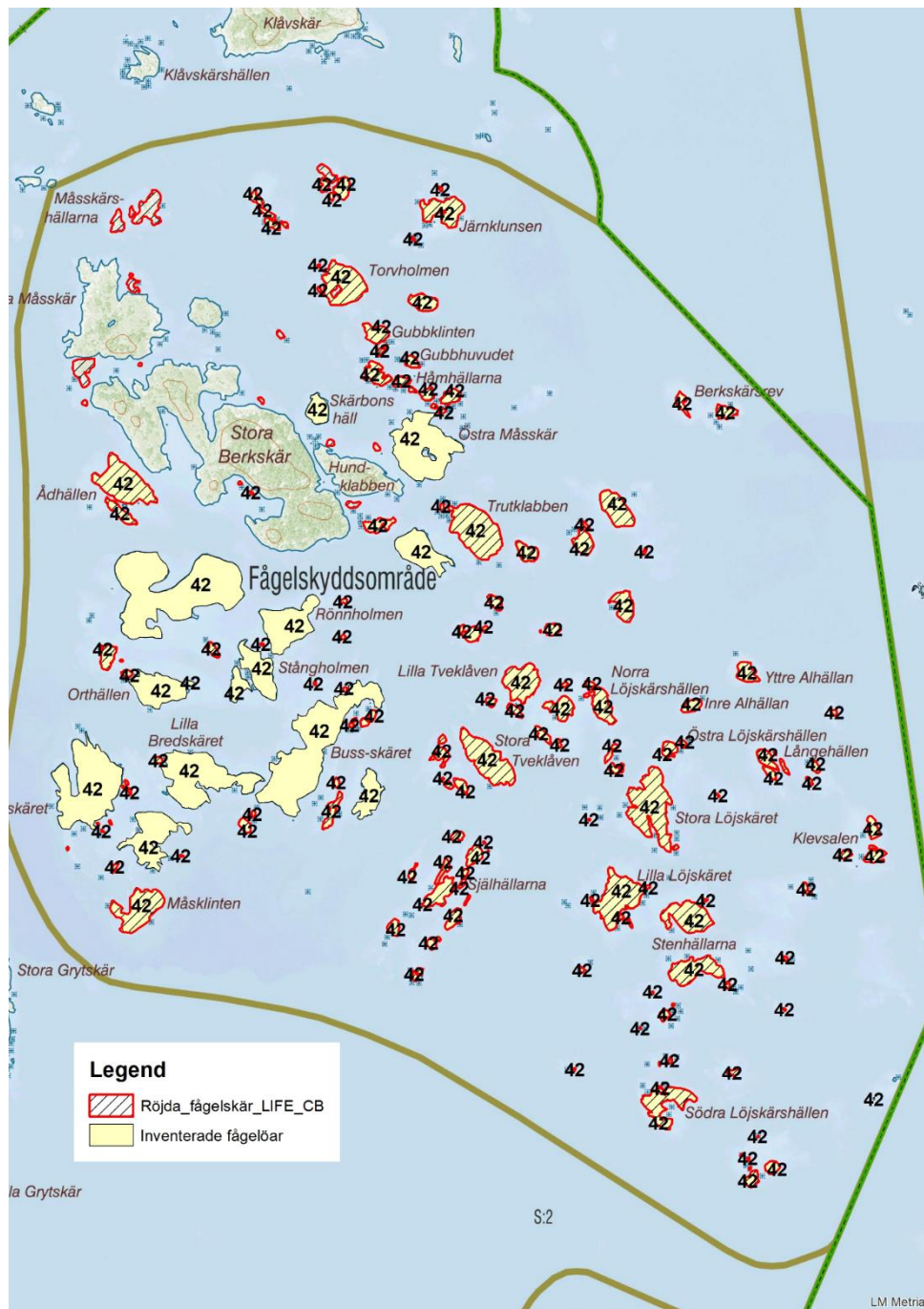
Inv. objekt nr 42. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Stort fågelvärde.

Allmän beskrivning: Ögruppen, nordost om Örö i nordligaste delen av Oskarshamns kommun, består av cirka 20 större och ett antal mindre skär och grund kring den skogsbeväxtade ön Stora Berkskär. De flesta skären är släta och vegetationsfria. Låg markvegetation är begränsad till skrevor, invid små vattentråg och bland stenar. Strandlinjen är på många platser stenig och brant, men flera skär sluttar mer långträckt ut i vattnet.

Ornitologisk beskrivning: Den häckande fågelfaunan har till största delen varit koncentrerad till arkipelagens södra delar, till skär som Löjskären och Tveklåvarna. Det som främst har satt sin prägel på fågellivet är förekomsten av vitfågel. Under några år på 90-talets mitt etablerades kolonier av skratmåås, gråtrut och silvertärna. Generella minskningar av ejder och gråtrut. Under 2019 registrerades fler häckande par av bland annat fiskmåås, gräsand, knölsvan och strandskata än genomsnittet, tabell 10 och figur 10.

Tabell 10. Arkipelagen kring Stora Berkeskär har inventerats i 28 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2011–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2011	Antal par 2012	Antal par 2013	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Drillsnäppa	17	1	4	0	0	1	0	0	0	0	3
Ejder	27	24	55	0	13	15	12	3	3	18	0
Fiskmås	24	15	35	0	6	7	7	12	4	22	23
Fisktärna	10	1	8	0	0	0	0	0	0	0	1
Gravand	10	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
Grågås	28	6	12	1	4	5	6	8	10	8	1
Gråtrut	23	20	75	0	2	4	5	0	0	9	0
Gräsand	28	4	10	1	2	3	4	4	1	4	10
Havstrut	26	6	15	0	1	2	1	3	0	4	3
Kanadagås	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Knölsvan	28	2	11	1	1	2	1	2	2	2	11
Kricka	4	0	2	0	0	0	0	0	0	1	1
Kustlabb	4	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0
Roskarl	15	1	2	0	1	0	1	0	0	0	1
Rödbena	20	1	4	0	0	0	1	1	1	2	3
Silvertärna	25	13	35	0	7	0	1	8	5	35	19
Skedand	8	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Skrattmås	16	7	35	0	0	0	5	5	7	35	0
Skräntärna	8	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Skäggdopping	13	1	3	0	0	0	0	0	0	2	0
Skärpiplärka	19	1	6	0	0	1	0	1	1	1	6
Småskrake	28	4	9	1	2	1	3	6	2	2	9
Snatterand	2	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
Storskarv	1	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Storskrake	15	1	4	0	0	0	0	1	0	0	1
Strandskata	28	3	7	1	1	1	1	3	2	1	6
Större strandpipare	17	1	3	0	0	0	1	1	1	0	0
Svärta	21	2	5	0	0	1	1	0	1	2	1
Tofsvipa	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Vigg	27	8	15	0	6	6	4	4	2	12	6

Figur 10. En översikt av arkipelagen vid Stora Berkskär. Områden markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

Hökhulte hällar

Inv. objekt nr 154. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Fågelvärde.

Allmän beskrivning: Består av tre mindre låglänta skär i den inre skärgården där det största skäret är något högre än de två övriga. Här finns en del stenar och några småväxta buskar. De båda andra skären är mer kala, men på några ytor finns en del gräsvegetation.

Ornitologisk beskrivning: Under 2019 registrerades minskningar av vigg, fisktärna och fiskmås medan ejder, knölsvan och skäggdopping hade ett något större antal än genomsnittet, tabell 11 och figur 11.

Tabell 11. Hökhulte hällar har inventerats i 4 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2014–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Ejder	3	3	6	0	3	2	0	6
Fiskmås	3	4	6	0	5	0	6	3
Fisktärna	4	6	15	1	3	15	3	1
Gråtrut	3	3	7	0	4	7	0	1
Gräsand	3	1	2	0	1	0	2	2
Havstrut	1	0	1	0	0	0	0	1
Kanadagås	1	0	1	0	0	0	0	1
Knölsvan	1	1	2	0	0	0	0	2
Skäggdopping	3	2	4	0	2	0	3	4
Småskrake	2	1	1	0	1	1	0	0
Snatterand	1	0	1	0	0	0	0	1
Strandskata	4	1	1	1	1	1	1	1
Tofsvipa	1	0	1	0	0	0	0	1
Vigg	2	4	8	0	8	0	6	0

Figur 11. En översikt av Hökhulte hällar. Områden markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

Stora Knappeskäret

Inv. objekt nr 155. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Fågelvärde.

Allmän beskrivning: Ett långsträckt och lågt skär i yttersta havsbandet. Vegetationen är sparsam och förutom markvegetationen finns det endast några enstaka lågväxande buskar.

Ornitologisk beskrivning: Fågelfaunan uppvisar liknande, generella, minskningar för ejder och gråtrut som på många andra håll i skärgården, tabell 12 och figur 12.

Tabell 12. Stora Knappeskär har inventerats i 4 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2014–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Drillsnäppa	1	0	1	0	0	0	0	1
Ejder	2	2	7	0	2	7	0	0
Fiskmåså	2	3	8	0	8	0	0	3
Gråtrut	2	2	4	0	2	4	0	0
Gräsand	1	0	1	0	0	0	0	1
Havstrut	2	1	1	0	1	0	0	1
Knölsvan	3	1	1	0	1	1	0	1
Rödbena	1	0	1	0	1	0	0	0
Silvertärna	3	5	10	0	0	10	4	5
Skärpiplärka	4	1	1	1	1	1	1	1
Småskrake	3	1	3	0	0	3	1	1
Snatterand	1	0	1	0	0	0	0	1
Strandskata	3	1	1	0	0	1	1	1
Svärta	1	0	1	0	0	1	0	0
Vigg	2	1	3	0	2	3	0	0

Figur 12. En översikt av Stora Knappeskär. Områden markerade med gult omfattas av fågelinventeringen och på öar markerade med röd färg och raster har röjningsåtgärder utförts.

Korsklabbarna, söder om Öro

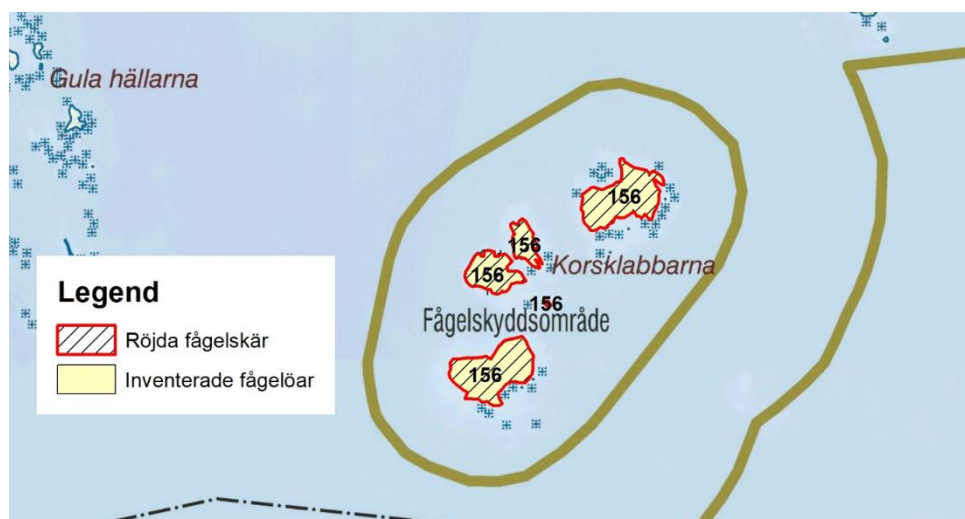
Inv. objekt nr 156. Oskarshamns kommun. Misterhults naturreservat. Fågelskyddsområde. Fågelvärde.

Allmän beskrivning: En liten grupp av skär i det yttersta havsbandet. De är till största delen kala, men en del markvegetation kan man finna, framförallt på de två största skären. Dessa båda skär är relativt höga och på det sydligaste skäret finns ett parti med stenar och grus.

Ornitologisk beskrivning: Under 2019 har silvertärnan åter igen häckat och 32 par registrerades. Flera andra arter som gräsand, snatterand, kanadagås, knölsvan och vigg uppträdde också för första gången sedan inventeringarna började 2014 men endast med enstaka par, tabell 13 och figur 13.

Tabell 13. Korsklabbarna, söder om Öro har inventerats i 4 år under perioden 1990–2019. I tabellen redovisas de fågelarter som häckat i området, antalet år där häckning genomförts, antalet par i genomsnitt/maximalt och minimum. I tabellen redovisas även antalet par som häckat under åren 2014–2016 och 2019.

Fågelart	Antal år med häckning	Antal par medel	Antal par max	Antal par min	Antal par 2014	Antal par 2015	Antal par 2016	Antal par 2019
Ejder	2	2	3	0	3	3	0	0
Fiskmås	3	2	4	0	4	0	2	3
Grågås	1	0	1	0	1	0	0	0
Gråtrut	4	2	4	1	3	4	1	1
Gräsand	1	1	2	0	0	0	0	2
Havstrut	2	1	1	0	1	0	0	1
Kanadagås	1	0	1	0	0	0	0	1
Knölsvan	1	0	1	0	0	0	0	1
Silvertärna	1	8	32	0	0	0	0	32
Skärpiplärka	2	1	2	0	1	0	0	2
Småskrake	2	1	3	0	1	0	0	3
Snatterand	1	0	1	0	0	0	0	1
Strandskata	2	1	1	0	0	1	0	1
Svärta	1	1	3	0	3	0	0	0
Vigg	1	1	3	0	0	0	0	3

Figur 13. En översikt Korsklabbarna. Samtliga öar omfattas av både fågelinventering och röjningsåtgärder.

Inom projektet LIFE Coast benefit har under 2016 till 2018 åtgärder utförts på ett antal öar. Öarna har röjts från alla buskar och träd helt för att gynna de häckande fåglarna. För att se hur fågelfaunan påverkades av åtgärderna inventerades fåglarna 2019 och resultatet visas i denna rapport.

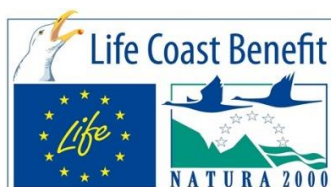

Länsstyrelsen
Kalmar län

391 86 Kalmar
0480-820 00
kalmar@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsens.se/kalmar

Revirkartering av fågel vid restaurerade våtmarker

Uppföljning inom LIFE Coast benefit

Länsstyrelsen
Kalmar län

Revirkartering av fågel vid restaurerade våtmarker - Uppföljning inom LIFE Coast Benefit

Meddelande 2019:19

ISSN 0348-8748

Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län

Ansvarig avd./enhet: Naturskötselenheten

Författare: Michael Tholin

Omslagsbild: Nyligen restaurerad våtmark på Södra Malmö. Foto: Aron Edman

Karttillstånd: Länsstyrelsen Kalmar län © Lantmäteriet

Foto: Magnus Grimheden och Michael Tholin

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Metod	2
Resultat.....	3
Björnö SE0330099	3
Figeholm SE0330268.....	5
Södra Malmö SE0330253	8
Diskussion.....	11

Sammanfattning

För att följa upp effekterna av igenläggning av diken vid våtmarker inom LIFE Coast Benefit utfördes revirkartering av fågel före och efter åtgärd. Våtmarker har följts upp i natura 2000-områdena Björnö SE0330099, Figeholm SE0330268 och Södra Malmö SE0330253.

Det höjda vattenståndet efter åtgärd har haft en positiv effekt på våtmarksanknutna arter i alla tre inventerade områden.

Metod

Inför åtgärd etablerades rutt runt de restaurerade våtmarkerna. Samma rutt användes vid inventering före och efter restaurering av våtmarkerna. Rutten besöktes 2-3 gånger mellan slutet av april och början av juni för att täcka in aktivitetsperioden för så många arter som möjligt under häckningssäsongen. Resultatet av de 2-3 besöken läggs sedan samman för att uppskatta hur många par det finns på lokalerna.

Längs rutten räknades alla fåglar som uppehöll sig i våtmarken eller dess direkta närhet. Vid våtmarkerna på Björnö och i Figeholm noterades enbart de fåglar som har någon direkt anknytning till våtmarksmiljön. På Södra Malmö noterades samtliga fågelarter.

Inventeringarna före restaurering utfördes av Mikael Olofsson 2017. Inventeringarna efter restaurering utfördes 2019 av Michael Tholin (Björnö och Figeholm) och av Aron Edman (Södra Malmö).

Figur 1: Karta över de tre våtmarker som inventerats.

Resultat

Björnö SE0330099

Figur 2: Karta över våtmark i Natura 2000-området Björnö.

I natura 2000-området Björnö har en våtmark på öppen mark restaurerats. Våtmarken betades redan innan restaureringen och är omgiven av ekhagmarker. Diken i och runt våtmarken har lagts igen och två utloppsdiken har blockerats. Efter restaureringen har våtmarken ökat i yta och är vattenhållande större delen av året. Areal vid högvatten 7-8 hektar.

	2017	2019
STORSKRAKE		8
GRÅGÅS		2
SOTHÖNA		1
TOFSVIPA		1
ENKELBECKASIN	1	3
SKOGSSNÄPPA	1	1

Tabell 1: Antal häckande par vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken i Björnö.

På Björnö hade enkelbeckasin ökat från 1 till 3 par och tofsvipa, sothöna, grågås och storskrake tillkommit som häckfåglar efter restaureringen (Tabell 1). Ett par av brun kärrhök uppehöll sig frekvent över våtmarken men häckade troligtvis i vassarna norr om Björnö.

Bild 1: Våtmarken i natura 2000-området Björnö före restaurering. December 2016.

Bild 2: Våtmarken i natura 2000-området Björnö efter restaurering Mars 2019.

Bild 3: Flygbild över våtmarken i Björnö. Svart linje markerar inventeringsrutt.

Figeholm SE0330268

Våtmarken som restaurerats i Figeholm ligger på en före detta mossodling omgiven av skogsmark. Efter att åkerbruket upphört på mossodlingen har de gamla åkermarksdiken fördjupats och breddats för att dränera marken ytterligare. Före restaureringen var större delen av våtmarken torrlagd och även diken helt torra under torrperioder (bild 4). Efter snösmältning och efter kraftiga regn samlades vatten i diken och ibland även på ytor mellan diken.

Figur 3: Karta över våtmark i Natura 2000-området Figeholm.

Restaureringen genomfördes i september 2018 genom att utloppet blockerats och diken i våtmarken delvis fylldes igen med grävmaskin. Våtmarken röjdes även från buskar och träd (bild 5). Virke och ris från träden används för att fylla igen diken tillsammans med material som grävts upp när diken grävdes.

Efter åtgärderna är hela våtmarken täckt av vatten vid högvatten och den närliggande björk- och granskogen översvämmas. Areal vid högvatten ca 3 hektar.

	2017	2019
KRICKA		2
GRÄSAND		10
SKEDAND		1
SNATTERAND		1
KNIPA		2
TRANA		1
ENKELBECKASIN	1	
SKOGSSNÄPPA		1

Tabell 2: Antal häckande par vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken i Figeholm.

Inventeringen 2019 visade på klart positivt resultat för våtmarksanknutna fåglar. Innan åtgärd noterades enbart en spelande enkelbeckasin i Figeholm jämfört med efter åtgärd då där fanns ett flertal häckande par av så väl knipa, kricka, snatterand och skedand i klarvattenytan liksom ett par skogssnäppa och ett par trana men intressant nog ingen enkelbeckasin (Tabell 2).

Bild 4: Våtmarken i natura 2000-området Figeholm före restaurering. Bilden tagen i september 2018 efter en extremt torr sommar.

Bild 5: Våtmarken i natura 2000-området Figeholm efter restaurering. Januari 2019 Utloppet har blockerats och dikena delvis fyllts igen. Våtmarken har röjts från buskar och träd.

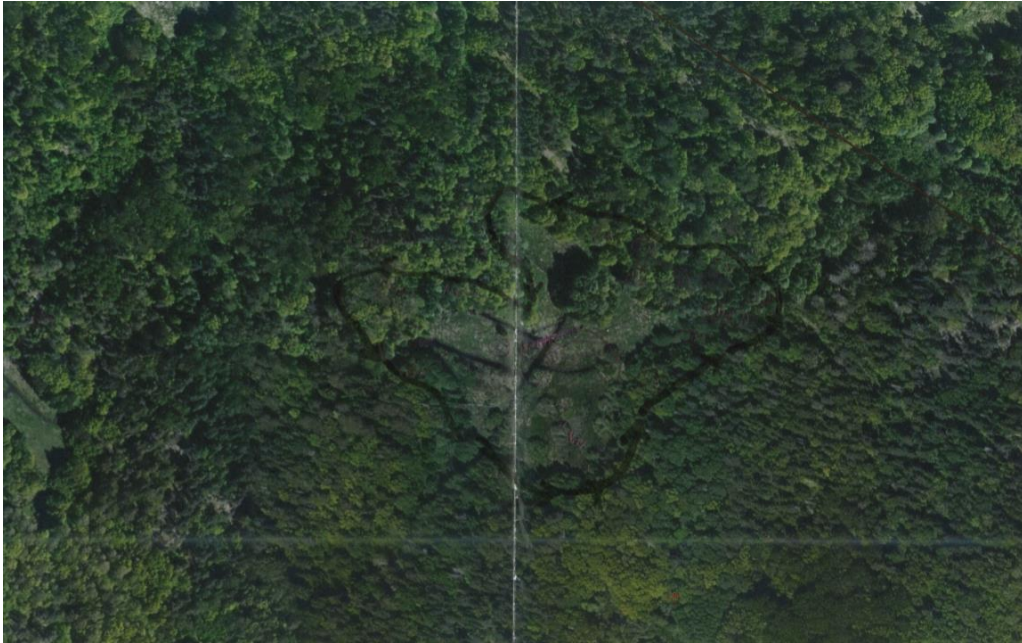

Bild 6: Flygbild över våtmarken i Figeholm. Svart linje markerar inventeringsrutt.

Södra Malmö SE0330253

På Södra Malmö är den restaurerade våtmarken 5-6 hektar stor. Arealen varierar med hög- och lågvatten. Våtmarken har restaurerats genom att två utloppsdiken har blockerats 2016. Östra delen av våtmarken var redan före restaureringen öppen vattenyta. I denna del har vattennivån höjts över 50 cm vid högvatten. I västra delen som vid högvatten har kontakt med den östra är höjningen av vattennivån 20 till 30 cm vid högvatten. Avrinning från våtmarken sker nu genom två naturliga bäckar som åter blivit vattenförande.

Restaureringen har medfört att våtmarken blivit större både vid hög- och lågvatten. Ökningen är så stor att arealen vid lågvatten är större än arealen var vid högvatten före restaurering. Den tillkommande ytan består av sumpskog. Vid första inventeringen 2017 hade vattnet bara delvis fyllt upp våtmarken så inventeringen 2017 bedöms spegla situationen före åtgärd.

Figur 4: Karta över våtmark på Näset i Natura 2000-området Södra Malmö.

På Södra Malmö hade enkelbeckasin, skogssnäppa och kricka tillkommit som häckfåglar vid inventeringen 2019, medan storskrake saknades jämfört med 2017 (Tabell 3).

	2017	2019
STORSKRAKE	1	
KRICKA		1
ENKELBECKASIN		1
SKOGSSNÄPPA		1

Tabell 3: Antal häckande par av våtmarksfåglar vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken på Södra Malmö.

Bild 7: Våtmark på Södra Malmö. Diket blockeras med massor som ligger kvar sedan diket grävdes.

Bild 8: Flygbild över våtmarken på Södra Malmö. Svart linje markerar inventeringsrutt.

Inga större skillnader noterades bland de tättingar som häckade i den omgivande skogen men de tendenser man kunde se indikerade generellt färre par fåglar i skogen. (Tabell 4).

	2017	2019
RINGDUVA	1	1
SPILLKRÅKA	1	
STÖRRE HACKSPETT		1
TRÄDPIPLÄRKA	4	1
GÄRDSMYG	4	1
RÖDHAKE		3
RÖDSTJÄRT		1
KOLTRAST	2	1
BJÖRKTRAST	1	
TALTRAST	1	2
DUBBELTRAST		1
TRÄDGÅRDSSÅNGARE	1	
LÖVSÅNGARE	8	6
KUNGSFÅGEL		1
GRÅ FLUGSNAPPARE	3	
SVARTVIT FLUGSNAPPARE	2	1
TALLTITA		1
TOFSMES	1	1
BLÅMES	1	1
TALGOXE	4	1
NÖTVÄCKA	2	
TRÄDKRYPARE	2	1
NÖTSKRIKA	1	
KORP	1	
BOFINK	9	8

Tabell 4: Antal häckande par av skogsfåglar vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken på Södra Malmö.

Diskussion

Inventeringen 2019 visade på klart positivt resultat för våtmarksanknutna fåglar vid de våtmarker där diken blockerats vid Figeholm och på Björnö. Innan åtgärd noterades enbart en spelande enkelbeckasin i Figeholm jämfört med efter åtgärd då där fanns ett flertal häckande par av så väl knipa, kricka, snatterand och skedand i klarvattenytan liksom ett par skogssnäppa och ett par trana men intressant nog ingen enkelbeckasin. Under besöken i Figeholm var vattennivån hög i våtmarken och översvämmade den närliggande björk- och granskogen vilket kommer leda till många stående döda träd under kommande år till glädje för hackspettar och andra hålhäckande fåglar.

På Björnö hade enkelbeckasin ökat från 1 till 3 par och tofsvipa, sothöna, grågås och storskrake tillkommit som häckfåglar. Ett par brun kärrhök uppehöll sig frekvent över våtmarken men häckade troligtvis i vassarna norr om Björnö. Trana skrämdes upp vid ett par tillfällen från våtmarken och kan möjligen ha häckat där. Det högre vattenståndet efter dämningståtgärderna är överlag gynnsamt för både häckande och rastande våtmarksfåglar. Troligen kommer vass och högstarrsvegetation breda ut sig lite under kommande år vilket kan leda till att brun kärrhök börjar häcka i våtmarken liksom vattenrall och fler par sävsparv. De betade kantzoner kommer fortsatt vara gynnsamma för vadare så som tofsvipa, enkelbeckasin och skogssnäppa.

På Södra Malmö hade enkelbeckasin, skogssnäppa och kricka tillkommit som häckfåglar vid inventeringen 2019, medan storskrake saknades. De nya vattenspeglarna var sannolikt gynnsamt för dessa tre arter, samtidigt som det även borde gynnat storskraken. Den kan visserligen häcka i trädhåll en bit ifrån vatten och kan ha funnits i närheten 2019 trots allt.

Inga större skillnader noterades bland de tättingar som häckade i den omgivande skogen men de tendenser man kunde se indikerade generellt färre par fåglar i skogen. Inom projektet genomfördes även luckhuggning i skogen på Södra Malmö utöver våtmarksåtgärderna. Dessa avverkningar kan tillfälligt haft negativ påverkan på antalet häckande tättingar i anslutning till våtmarken eftersom skogen blivit mer ljusöppen. De små skillnader som var kan också delvis bero på olika inventerare mellan åren eller slumpmässiga faktorer vid besöken, såsom väder.

Den ökade mängden vatten i skogen bör på lång sikt ha positiva effekter på flera arter knutna till våtmarker i skog. Både i och i kanterna av kärret kommer en viss del träd dö av på grund av den förhöjda vattennivån vilket kommer medföra ett tillskott av död ved under en period. Hackspettar, trädkrypare och nötväcka gynnas direkt av det, medan andra arter gynnas mer indirekt av att våtmarken blir öppnare i takt med att träden dör och faller omkull. De nytillkomna vattenspeglarna kan locka änder såsom kricka, gräsand, knipa och storskrake att häcka. Likaså bör exempelvis enkelbeckasin, skogssnäppa och vattenrall gynnas av de hydrologiska förändringarna i området och skulle kunna bli mer permanenta inslag i häckfågelfaunan.

Inom LIFE Coast Benefit har våtmarker restaurerats 2016-2018. För att följa upp effekter av restaureringen har fåglar inventerats före och efter åtgärd. Våtmarker har följts upp i natura 2000-områdena Björnö SE0330099, Figeholm SE0330268 och Södra Malmö SE0330253.

Länsstyrelsen
Kalmar län

391 86 Kalmar
010-223 00 00
kalmar@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsens.se/kalmar